

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 8.

ÅREN

1891—1895.

KALMAR LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under den femårsperiod, denna berättelse omfattar, har Kalmar län i anseende till areal och gränser undergått följande, af komiterade för uppgörande af förslag till *afhjelpande af oregelbundenheter i rikets indelningar* föreslagna, förändringar:

1:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts nådiga bref den 7 februari 1890 blef vid 1891 års ingång den till Ydre härad af Östergötlands län hörande delen af Rumsquilla socken eller den s. k. Rumsquilla skate med hemman om 18 mantal och en areal af 71⁴² kvadratkilometer öfverflyttad till Seyvede härad af Kalmar län, der socknens hufvuddel af ålder varit belägen;

2:o) På grund af nådiga brefvet den 28 augusti 1891 hafva hemmanen 1¹/₃ mantal Fröjerum n:r 1 och 2, 1¹/₄ mantal Härfvelsbo n:r 1 och 2, 1¹/₂ mantal Knillerbo n:r 1 och 1¹/₂ mantal Långserum n:r 1, motsvarande tillhopa den s. k. Yxnerums skate med en areal af 39¹² kvadratkilometer, som tillförne i jordeboken upptagits inom Hannäs socken af Norra Tjusts härad i Kalmar län, men i kyrkligt och kommunalt hänseende räknats till Yxnerums socken af Skärkinds härad i Östergötlands län, med 1892

års ingång upptagits i jordeboken under sistnämnda socken och härad samt i alla afseenden blifvit dit förlagda;

varande genom ifrågavarande förändringar Kalmar läns areal ökad med 15¹/₄ mantal och med 32³⁰ kvadratkilometer.

Härförutom hafva inom länet följande omregleringar egt rum, utan att derigenom länets gränser och areal undergått förändring:

1:o) Den genom nådiga brefvet den 26 januari 1877 stadgade öfverflyttning af hemmanen 1¹/₂ mantal Lofta, 1 mantal Hjelmestad, 1¹/₃ mantal Gehl och 1¹/₆ mantal n:r 1 och 2 Lundby eller Lundtorp från Persnäs socken i Åkerbo härad till Föra socken i samma härad blef, sedan affidne kyrkoherden Annells sterbhus den 1 maj 1891 afträdt de med kyrkoherdebeställningen förenade löneförmåner, genomförd;

2:o) En af Oskarshamns stad från hemmanet Kikebo i Döderhults socken inköpt jordrymd, som användts till plan för kyrka, till kyrkogård och stadspark, blef jemlikt kungl. brefvet den 19 juni 1891 med 1892 års ingång i alla afseenden inför-

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-37.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
Tab. A. Statistiska uppgifter angående Kalmar läns kommuner år 1895.....	2-3.
2. Invånare.....	4.
3. Näringar.....	7.
Tab. B. Arbetspris i Kalmar län åren 1891-1895.....	10.
Tab. C. Exporten af trävaror från Kalmar län åren 1890-1895.....	13.
4. Kommunikationsanstalter och varuutbyten.....	18.
Tab. D. Hamnkassornas inkomster och utgifter åren 1891-1895.....	22.
Tab. E. Bränvinsförsäljningen i Kalmar län åren 1891-1895.....	24.
5. Kameralförhållanden.....	25.
Tab. F. Kommunernas i Kalmar län finanser år 1895.....	26.
Tab. G. Kommunala lån med längre afbetalningstid än 2 år, upptagna åren 1891-1895.....	27.
Tab. H. Landstingens i Kalmar län finanser år 1895.....	27.
6. Politi.....	28.
Tab. I. Kalmar enskilda banks ställning vid slutet af åren 1891-1895.....	31.
Tab. K. Lasaretten och kurhusen i Kalmar län åren 1891-1895.....	34.
Tabellbilagor	38-56.
Tab. 1. Folkmängden i Kalmar län åren 1891-1895.....	38.
Tab. 2. Allmänna vägar och skjutsning i Kalmar län åren 1891-1895...	39.
Tab. 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m. i Kalmar län år 1895.....	40.
Tab. 4. Egendomar af fideikommissnatur i Kalmar län, år 1895.....	41.
Tab. 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag, i Kalmar län år 1895.....	41.
Tab. 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar, i Kalmar län år 1895.....	43.
Tab. 7. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Kalmar län, år 1895.....	43.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

III) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 8.

ÅREN

1891—1895.

KALMAR LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Under den femårsperiod, denna berättelse omfattar, har Kalmar län i anseende till areal och gränser undergått följande, af komiterade för uppgörande af förslag till *afhjelpande af oregelbundenheter i rikets indelningar* föreslagna, förändringar:

1:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts nådiga bref den 7 februari 1890 blef vid 1891 års ingång den till Ydre härad af Östergötlands län hörande delen af Rumsquilla socken eller den s. k. Rumsquilla skate med hemman om 18 mantal och en areal af 71⁴² kvadratkilometer öfverflyttad till Seyvede härad af Kalmar län, der socknens hufvuddel af ålder varit belägen;

2:o) På grund af nådiga brefvet den 28 augusti 1891 hafva hemmanen 1¹/₃ mantal Fröjerum n:r 1 och 2, 1¹/₄ mantal Härfvelsbo n:r 1 och 2, 1¹/₂ mantal Knillerbo n:r 1 och 1¹/₂ mantal Långserum n:r 1, motsvarande tillhopa den s. k. Yxnerums skate med en areal af 39¹² kvadratkilometer, som tillförne i jordeboken upptagits inom Hannäs socken af Norra Tjusts härad i Kalmar län, men i kyrkligt och kommunalt hänseende räknats till Yxnerums socken af Skärkinds härad i Östergötlands län, med 1892

års ingång upptagits i jordeboken under sistnämnda socken och härad samt i alla afseenden blifvit dit förlagda;

varande genom ifrågavarande förändringar Kalmar läns areal ökad med 15¹/₄ mantal och med 32³⁰ kvadratkilometer.

Härförutom hafva inom länet följande omregleringar egt rum, utan att derigenom länets gränser och areal undergått förändring:

1:o) Den genom nådiga brefvet den 26 januari 1877 stadgade öfverflyttning af hemmanen 1¹/₂ mantal Lofta, 1 mantal Hjelmestad, 1¹/₃ mantal Gehl och 1¹/₆ mantal n:r 1 och 2 Lundby eller Lundtorp från Persnäs socken i Åkerbo härad till Föra socken i samma härad blef, sedan affidne kyrkoherden Annells sterbhus den 1 maj 1891 afträdt de med kyrkoherdebeställningen förenade löneförmåner, genomförd;

2:o) En af Oskarshamns stad från hemmanet Kikebo i Döderhults socken inköpt jordrymd, som användts till plan för kyrka, till kyrkogård och stadspark, blef jemlikt kungl. brefvet den 19 juni 1891 med 1892 års ingång i alla afseenden inför-

lifvadt med staden samt i följd deraf dit förlagdt från Döderhults socken och Stranda härad;

3:o Skattelägenheterna Strandskogen n:r 1, 2, 9 och 10 öfverflyttades jemlikt nådiga brevet den 20 april 1892 vid 1893 års ingång från Algutsum till Glömminge socken af Algutsums härad.

På grund af kungl. brevet den 16 februari 1883 har den vestra delen af Madesjö socken den 1 maj 1894 under benämningen Örsjö, utan att dock ännu utgöra egen borgerlig kommun, bildat en särskild annexförsamling till Madesjö; men norra delen af Madesjö socken, som enligt kungl. brevet den 11 maj 1888 undfått tillåtelse att under namn af Viktoria socken utgöra annex till Madesjö, samt den del af Söderåkra socken, som genom kungl. brevet den 31 mars 1882 fått tillstånd att under benämningen Fridhem bilda en annexförsamling, hafva icke heller under denna period af ifrågavarande nådiga tillstånd sig beagnat.

Med anledning af de områdesregleringar, som ofvan finnas omförmälda, och med iakttagande af inträdd skilnad i folkmängd och taxeringsvärden kommer den *tabell A*, som i förra femårsberättelsens text finnes intagen, nu att erhålla det utseende, efterföljande tabell med samma beteckning angifver:

Tab. A. Statistiska uppgifter angående Kalmar läns kommuner år 1895.

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1895.		Förmedladt hemmantal.	Areal i kv.-kilometer.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrkskrifven.	Mantalskrifven.			Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.
Dälhem	1,726	1,728	27-25	170-92	1,355,700	137,400
Gårdserum	2,277	2,154	27-75	153-04	1,214,600	274,100
Ukna	2,544	2,542	43-38	167-25	1,991,100	136,800
Vestra Ed	3,453	3,441	51-33	182-99	2,601,800	596,400
Östra Ed	1,287	1,290	31-38	107-51	1,087,400	95,200
Tryserum	2,539	2,524	43-75	187-88	2,064,600	168,600
Hannäs	1,513	1,498	21-87	133-90	1,014,500	167,700
Lofta	2,940	2,946	79-06	144-81	2,751,100	423,600
Loftahammar	2,200	2,140	40-12	115-47	1,428,200	188,200
Hjorted	4,020	4,028	46-87	271-16	2,812,400	383,800
Hallingeberg	3,186	3,198	34-88	164-10	1,866,600	604,200
Locknevi	2,204	2,222	24-75	173-61	1,477,300	122,600
Blackstad	1,379	1,378	22-00	83-49	1,143,700	68,100
Odensvi	1,637	1,685	47-50	147-38	1,743,900	176,900
Gladhammar	2,579	2,575	25-75	135-27	1,320,100	748,100
Vesterrum	1,796	1,785	29-62	148-37	1,152,500	108,100
Törnfall	1,430	1,439	25-75	100-17	1,225,400	134,200
Gamleby (med Gamleby köping)	2,878	2,882	48-38	113-44	2,100,100	552,400
Tjusts härad	41,588	41,455	671-39	2,700-76	30,361,000	5,086,400
Rumskulla	1,835	1,829	44-17	163-59	906,700	241,700
Vimmerby landsk.	2,251	2,242	32-50	159-72	1,434,600	91,500
Pelarne	753	752	27-00	57-29	533,400	33,200
Södra Vi	2,948	2,954	47-54	262-94	1,876,900	114,600

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1895.		Förmedladt hemmantal.	Areal i kv.-kilometer.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrkskrifven.	Mantalskrifven.			Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.
Djursdala	1,020	1,027	15-25	73-65	649,200	38,500
Frödinge	1,870	1,878	38-38	154-48	1,252,500	47,300
Hvena	4,073	4,025	48-00	263-92	1,895,900	431,700
Sevede härad	14,750	14,707	252-84	1,135-59	8,549,200	998,500
Misterhult	5,728	5,734	71-00	404-42	3,618,400	116,400
Figeholms köping	374	373	—	0-09	—	77,900
Tuna	2,808	2,813	36-25	247-07	1,908,900	123,400
Kristdala	3,571	3,573	38-37	235-36	1,739,000	171,900
Tunaläns härad	12,481	12,493	145-62	886-94	7,261,300	489,600
Mörlunda	4,062	4,047	46-50	288-56	2,270,600	225,500
Tveta	967	967	15-50	76-75	594,800	28,800
Mälilla	2,139	2,128	26-00	213-31	969,700	254,800
Gårdveda	751	766	13-92	76-32	508,100	26,900
Lönnerga	1,284	1,279	27-12	92-37	787,500	130,300
Virserum	2,719	2,727	54-12	167-37	1,193,000	176,500
Järeda	861	856	19-50	80-58	471,300	44,400
Aspelands härad	12,783	12,770	202-66	995-26	6,795,000	887,200
Högsby	4,954	4,959	68-00	337-33	2,819,200	406,000
Fogelfors	1,326	1,323	11-13	91-30	611,300	134,200
Långemåla	1,889	1,874	23-19	152-45	1,106,200	140,600
Fliseryd	3,216	2,616	46-62	267-09	1,671,100	209,400
Fagerhult	2,681	2,078	23-75	201-22	1,422,400	115,000
Kräksmåla	2,079	3,225	38-00	200-40	790,100	67,000
Handbörds härad	16,145	16,075	210-69	1,249-79	8,420,300	1,072,200
Dörby	1,110	1,102	31-25	31-89	1,229,300	65,800
Klackeberga	1,081	1,079	33-38	37-51	1,156,800	49,200
Kalmar landsk.	448	413	16-25	16-01	614,400	28,300
Förlösa	1,468	1,437	33-67	56-40	1,134,900	61,400
Kristvalla	1,739	1,731	26-12	119-68	786,100	66,850
Åby	2,554	2,601	68-50	124-28	1,954,400	111,200
Bäckebo	2,376	2,391	27-63	225-85	978,200	102,900
Ryssby	3,234	3,223	62-12	160-33	1,974,800	137,900
Norra Møre härad	14,010	13,977	298-92	771-95	9,828,900	623,500
Ålem (med Pataholms köping)	4,650	4,658	63-75	177-03	2,531,200	447,300
Mönsterås	3,429	3,471	69-25	167-39	2,608,400	362,000
Mönsterås köping	1,117	1,114	—	0-43	—	682,500
Döderhult (med Påskallaviks köping)	5,818	5,868	44-19	294-13	3,300,800	961,100
Stranda härad	15,014	15,111	177-19	638-98	8,440,400	2,452,900
Torsås	5,551	5,550	63-58	228-55	2,244,300	200,300
Gullabo	2,912	2,907	22-63	140-68	928,300	65,600
Vissefjerda	5,965	5,972	86-42	262-66	2,287,100	180,700
Söderåkra	4,389	4,435	76-79	104-58	2,062,200	322,300

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1895.		Förmedladt hemmantal.	Areal i kv.-kilometer.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrk-skrifven.	Mantals-skrifven.			Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.
Halltorp	1,287	1,281	40-00	52-95	842,000	63,000
Våxtorp	770	769	18-58	13-72	418,400	100,300
Arby	1,577	1,576	32-75	56-90	855,900	46,100
Karlslunda	1,834	1,817	13-62	124-80	579,300	41,200
Hagby	1,108	1,099	30-75	24-04	647,400	36,000
Mortorp	1,872	1,867	24-63	101-58	724,600	76,000
Oskar	1,683	1,681	12-25	74-93	514,000	43,100
Madlesjö (med Örsjö församling)	8,315	8,279	96-00	388-16	3,340,000	387,000
Nybro köping	663	661	—	0-30	—	391,500
Ljungby	3,699	3,693	77-96	126-17	2,624,700	411,900
St Sigfrid	936	936	14-75	44-32	445,000	39,600
Hossmo	592	600	21-21	15-64	730,200	45,200
Södra Möre härad	43,153	43,123	631-92	1,759-98	19,233,400	2,449,800
Böda	1,930	1,935	31-31	124-40	978,800	101,700
Högby	2,378	2,399	36-44	66-40	817,800	57,200
Källa	964	962	19-00	26-28	328,400	39,300
Persnäs	1,884	1,859	27-96	48-49	571,400	58,100
Föra	1,107	1,110	23-00	43-04	430,700	24,600
Åkerbo härad	8,263	8,265	137-71	308-61	3,127,100	280,900
Löt	779	778	22-44	32-50	389,000	29,500
Ekby	319	316	11-37	11-70	180,800	11,700
Gärdslösa	1,391	1,400	47-38	51-56	795,200	31,000
Bredsåtra	762	771	23-25	27-90	366,200	101,300
Länglöt	541	538	20-81	31-63	362,200	26,900
Runsten	1,102	1,097	44-63	45-62	721,800	46,900
Runstens härad	4,894	4,900	169-88	200-91	2,815,200	246,500
Alböke	699	705	19-00	41-78	355,300	22,200
Köping	1,469	1,448	37-50	48-12	812,900	66,100
Repplinge	993	991	31-44	43-17	643,000	101,800
Högsrum	853	857	18-69	40-04	491,100	22,800
Slättbo härad	4,014	4,001	106-63	173-11	2,302,300	212,900
Norra Möckleby	933	929	30-44	35-79	438,200	26,000
Sandby	583	581	19-87	43-65	270,300	25,300
Gårdby	417	419	14-75	19-89	202,100	17,100
Hulterstad	992	984	21-00	52-02	394,400	35,700
Stenåsa	710	714	23-50	43-76	394,800	29,800
Möckleby härad	3,635	3,627	109-56	195-11	1,699,800	133,900
Resmo	521	521	17-88	35-80	380,600	32,000
Mörbylänga	684	673	20-75	28-87	491,100	58,900
Mörbylänga köping	198	205	—	0-13	—	123,200
Vicklebö	694	699	16-63	37-46	410,200	31,500
Torslunda	1,505	1,494	39-81	55-98	876,400	65,900
Glömminge	914	918	22-74	37-63	487,800	39,500
Algutsrum	966	966	22-86	39-55	507,400	26,700
Algutsrums härad	5,482	5,476	140-67	235-42	3,153,500	377,700

Kommunens namn.	Folkmängd den 31 dec. 1895.		Förmedladt hemmantal.	Areal i kv.-kilometer.	Taxeringsvärde i kronor.	
	Kyrk-skrifven.	Mantals-skrifven.			Å jordbruksfastighet.	Å annan fastighet.
Segerstad	455	451	14-75	31-13	295,800	52,600
Gräsgård	809	796	24-94	34-13	453,700	53,200
Ås	523	528	16-50	24-16	464,100	131,200
Ventlinge	548	548	13-63	21-09	325,600	29,300
Smedby	467	470	17-63	27-37	358,500	36,200
Södra Möckleby	1,397	1,368	15-81	35-75	279,700	358,500
Kastlösa	1,019	1,024	39-18	55-26	911,500	50,100
Gräsgårds härad	5,218	5,185	142-44	231-89	3,088,900	711,100
Kalmar	12,288	12,211	15-00	7-71	414,800	10,515,800
Vestervik	6,773	6,719	9-87	25-74	725,300	4,309,800
Vimmerby	2,112	2,129	9-50	23-95	590,600	987,000
Oskarshamn	5,728	5,840	—	0-51	—	4,451,700
Borgholm	845	844	0-06	0-59	1,000	792,500
Samtliga städer	27,746	27,743	34-43	58-50	1,761,700	21,059,800
<i>Sammandrag.</i>						
Tjustrs fögderi	41,588	41,455	671-39	2,700-76	30,351,000	5,086,400
Tunnåns och Sevede härafs fögderi	27,231	27,200	398-16	2,022-53	15,810,500	1,488,100
Aspelands och Handbörds d:o d:o	28,928	28,845	413-35	2,245-05	15,215,300	1,359,100
Norra Möre o Stranda d:o d:o	29,024	29,088	176-11	1,410-23	18,269,300	3,076,400
Södra Möre d:o d:o	43,153	43,123	631-92	1,759-98	19,233,400	2,449,800
Ölands Norra mots d:o	17,171	17,166	414-22	682-63	8,244,600	740,300
Ölands Södra mots d:o	14,335	14,288	392-67	662-42	7,912,200	1,222,700
Sa för landsbygden	201,430	201,165	3,398-12	11,484-30	115,066,300	16,023,100
> > städerna	27,746	27,743	34-43	58-50	1,761,700	21,059,800
Summa för länet	229,176	228,908	3,432-55	11,542-80	116,828,000	37,082,900

I *administrativt* afseende är länet fortfarande indeladt i 7 fögderier och 27 länsmansdistrikt. I fråga om dessa senare har emellertid under perioden den förändring inträffat, att jemlikt kungl. brefvet den 25 november 1892 Törnfalls socken från 1894 års ingång öfvergått från Södra Tjustrs norra till Södra Tjustrs södra distrikt, i sammanhang hvarmed Blackstads och Locknevi socknar öfverflyttats från Södra Tjustrs södra till Södra Tjustrs norra distrikt. Länsmanstjensten i Möckleby distrikt af Ölands södra mot har med föranledande af nädiga brefvet den 14 december 1888 jemväl under denna period varit allenast på förordnande besatt. På särskilda platser å länets landsbygd finnas antagna polisuppsyningsmän till biträde af kronobetjeningen vid upprätthållande af allmänna ordningen, men för dessa behöfver dock i allmänhet det för länet beviljade anslag till särskild polisstyrka å landet m. m. icke numera tagas i anspråk.

Gränserna för Tjustrs, Sevede och Stranda härafs tingslag hafva genom de under perioden skeddade omradesöfverflyttningar i någon mån förändrats, men länets indelning i *judiciell* afseende är emellertid oförändrad. Länet är sålunda fortfarande indeladt i

6 domsagor, nämligen Tjuströ och Södra Möre, som vardera bilda ett tingslag, samt Sevede och Tunälans, Aspelands och Handbörds, Norra Möre och Stranda äfvensom Ölands, som hvar för sig utgöra två tingslag. Det torde emellertid böra anmärkas, dels att åtskilliga invånare i Södra Möre domsaga under förmälan, hursom domsagan vore beträffande både folkmängd och yttnehåll samt göromålens art och mångfald en af de största i riket, hvarigenom det knappast vore möjligt för domaren att personligen deltaga uti eller ens i detalj öfvervaka samtliga domaregöromålen, i underdånighet hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes gå i författning om den genom innehafvarens frånfälle då ledigvordna domsagans delning i två domsagor med tingsställen för den ena i Nybro köping och för den andra i Vassmolösa eller Söderåkra, men att Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 11 april 1891 icke funnit skäl att till ofvanberörda hemställan lemna bifall; dels ock att, sedan stadsfullmäktige i Borgholm hos Kungl. Maj:t i underdånighet anhållit, att som nybyggnad af Ölands Södra mots tingshus vore af behovet påkallad samt förra härads höfdingebostället Lundegård, inom hvars område den mark vore belägen, hvarå Ölands Norra mots tingshus vore uppfördt, försållts till enskild person, de begge moten måtte förenas till ett tingslag med tingsstad i Borgholm eller, om sådant icke kunde medgifvas, att Norra motets tingsstad måtte förflyttas från Lundegård till Borgholm, Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 1 mars 1895 ej funnit skäl bifalla framställningen om de begge motens förening till ett tingslag och förklarar frågan om förflyttning af Ölands Norra mots tingsstad med afseende å innehållet i 26 kapitlet 4 § byggningsabalken innefatta ett ämne, som icke utgjorde föremål för Kungl. Maj:ts omedelbara pröfning.

För Ölands Södra mots tingslag hafva de tingshusbyggnadsskyldige beslutat uppföra nytt tingshus med häradsfångelse, hvilket beslut blifvit af Länsstyrelsen genom resolution den 20 december 1895 fastställt, men icke hunnit under perioden erhålla någon vidare verkställighet.

Af länets städer hafva Kalmar, Vestervik, Vimmerby och Oskarshamn egen jurisdiktion, men Borgholm lyder fortfarande under Ölands Norra mots domvärjo.

Länets kyrkliga indelning har under perioden i så måtto förändrats, att på grund af bildandet af Örsjö församling landsförsamlingarnes antal ökats från 99 till 100, och ställer sig indelningen numera följaktligen sålunda:

	Linköpings stift.	Kalmar stift.	Summa.
Kontrakt	4	7	11
Pastorat	26	45	71
Stadsförsamlingar	2	3	5
Landsförsamlingar	34	66	100

Af pastoraten äro 15 regala, 1 regalt patronelt, 50 konsistoriela, 4 patronela och 1 prebende. Komministratorerna äro till antalet 50. Af Kungl. Maj:t utfärdade resolutioner angående reglering af presterskapets löneinkomster hafva under perioden träd i tillämpning inom ytterligare 4 pastorat af den till Linköpings stift hörande del af länet, hvadan numera återstå blott 6 pastorat i nämnda länsdel och 1 pastorat i Kalmar stift, inom hvilka ifrågavarande resolutioner ännu icke vunnit tillämpning. Tuna och Fagerhults församlingar hafva under perioden erhållit nya kyrkor. Kostnaderna voro i de upprättade förslagen beräknade för Tuna kyrka till 34,000 kronor och för Fagerhults kyrka till 43,000 kronor. Kollekt- och stamboksförmån har för åstadkommande af bidrag till dessa kostnader varit församlingarne i näder medgifven.

Genom nådigt bref den 3 juni 1892 har Kungl. Maj:t förklarar den församling, åtskilliga personer från Vestra och Östra Eds samt Loftahammars socknar i Linköpings stift och Linnebyds socken i Vexjö stift anmält sig vara sinnade att under namn af *Immanuel metodistepiskopalförsamlingen* bilda i Loftahammars socken, af staten erkänd, med rätt till offentlig religionsöfning under de vilkor och bestämmelser, som stadgas i kungl. förordningen den 31 oktober 1873. Berörda församling har ock sedermera kommit till stånd, men i öfrigt har inom länet icke under perioden bildats någon af staten erkänd församling af främmande trosbekännare.

I kommunalt afseende har länet icke under perioden undergått någon förändring.

Länet är fortfarande indeladt i 2 justeraredistrikt, 3 revir, samtliga hörande till Smålands distrikt, och 9 provinsialläkaredistrikt samt tillhör det andra döfstumdistriktet, södra bergmästaredistriktet, östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet och det södra af de tre distrikt, i hvilka riket i fråga om yrkesinspektionen uppdelas.

Länets naturliga beskaffenhet har under femårsperioden icke undergått andra förändringar, än som förorsakats af de sjösänkings- eller vattenafledningsföretag, hvilka på annat ställe i denna berättelse omnämnas.

2. Invånare.

Förhållandet mellan *nativitet* och *mortalitet* under perioden framgår af följande tabell:

År.	Lefvande födde.			A f l i d n e.			Nativitetsöfverskott.
	Män.	Qvin- nor.	Summa.	Män.	Qvin- nor.	Summa.	
1891	2,939	2,827	5,766	1,887	1,877	3,764	2,002
1892	2,963	2,659	5,622	1,818	1,873	3,691	1,931
1893	2,954	2,664	5,618	1,719	1,704	3,423	2,195
1894	2,838	2,825	5,663	1,874	1,757	3,631	2,032
1895	2,881	2,782	5,663	1,695	1,659	3,354	2,309

Antalet personer, som från länet *utflyttat* till främmande länder, och som derifrån till länet *invandrat*, har utgjort:

	Utvandrare.	Invandrare.
År 1891	2,831	394
» 1892	3,068	376
» 1893	2,570	522
» 1894	884	626
» 1895	1,377	508

Emigrationsöfverskottet har sålunda utgjort 2,437 år 1891, 2,692 år 1892, 2,048 år 1893, 258 år 1894 och 869 år 1895.

Om nativitets- och emigrationsöfverskotten ensamt vore bestämmande i fråga om folkmängdens till- eller aftagande, skulle länets *folkmängd* under perioden hafva ökat. Detta är emellertid icke händelsen. Folkmängden, som vid 1890 års slut uppgick enligt presterskapets anteckningar till 232,847 och enligt mantalslängderna till 233,271, utgjorde, enligt **tabell 1**, den 31 december 1895 endast 229,176 kyrkoskrifna och 228,908 mantalskrifna personer. Minskningen motsvarade således 3,671 kyrkoskrifne och 4,363 mantalskrifne personer och är så mycket anmärkningsvärdare, som den skedda regleringen af länsgränsen i sjelfva verket tillfört länet ett icke obetydligt invånareantal. Orsaken till minskningen skulle nu tydligtvis vara att söka uti flyttningar från länet till andra delar af riket. Väl föreligger ej någon vidare utredning angående dylika förflyttningar, men det förefaller temligen oantagligt, att så många af länets invånare skulle hafva under perioden utflyttat till annan ort inom riket utöfver motsvarande inflyttning, och misstänkas kan, såsom äfven i förra femårsberättelsen påpekats, att icke så få af dem, som hänföras till sistnämnda kategori, i sjelfva verket ökat emigranternas antal, ehuru de undgått att i den officiella statistiken såsom sådana upptagas.

Hvad särskildt städerna vidkommer, uppgick deras sammanlagda folkmängd, som år 1890 utgjorde 27,382 kyrkoskrifne och 27,432 mantalskrifne personer, vid periodens slut till respektive 27,746 och 27,743 personer. Ökningen kommer dock endast på städerna Kalmar, Vimmerby och Borgholm. Invånareantalet i Vestervik och Oskarshamn har deremot under perioden något minskats och uppgifves, hvad Oskarshamn vidkommer, anledningen härtill hufvudsakligen vara, att personer, som bott nära invid stadsgränsen, men haft sin verksamhet i staden och förden skull låtit skattskrifva sig der, af bestämmelserna i nya mantalskrifningsförordningen nödgats låta skattskrifva sig i Döderhults socken.

Fortfarande har emigrationen företrädesvis varit riktad på Nordamerikas Förenta Stater. De flesta emigranter hafva varit yngre arbetare och tjänstefolk af båda könen. Rörande orsakerna till emigrationen åberopar Länsstyrelsen, hvad derom är i förra femårsberättelsen anfördt. Att emigrationen under åren 1894 och 1895 varit så mycket mindre än förut, beror naturligen på den i Amerika tryckta ekonomiska ställningen och deraf föranledda låga arbetspris samt minskade tillfällen till arbetsförtjenst.

Inmigranternas antal har under sista perioden varit större än under närmast föregående. Flertalet har utgjort från Amerika återvändande emigranter. Många af dem hafva derute genom arbetsamhet, sparsamhet och klok omtanka lyckats förvärfa sig en god ekonomisk ställning och använda efter hemkomsten vanligen sina besparingar till inköp af fast egendom. Andra återvända, drifna af hemlängtan eller af helsoskäl, lika medellösa, som de lemnat riket. Till följd af de beqväma och billiga kommunikationsmedlen har det för öfrigt blifvit alltmåra vanligt, att emigranter göra besök hos sina hemnavarande anförvandter och efter någon tids vistelse här i landet åter utresa, vanligen åtföljde af en eller flere nya emigranter från hemorten.

Tillförne har arbetarebefolkningen inom flere delar af länet för vinnande af arbetsförtjenst vårtiden i stora skaror begifvit sig till Stockholm och Norrland, hvarförutan i enahanda syfte en rätt afsevärd utvandring till Tyskland och Danmark egt rum.

Under årens lopp och antagligen i första rummet till följd af emigrationen till Amerika, som medtagit en stor del af länets yngre arbetare, hafva dylika mer eller mindre tillfälliga utflyttningar högst betydligt aftagit och torde numera icke hafva någon nämnvärd omfattning.

Antalet *ingångna* och *upplösta äktenskap* har utgjort:

År.	Ingångna äktenskap.	U p p l ö s t a ä k t e n s k a p .			Summa.
		Genom mannedöd.	Genom kvinnans död.	Genom skilsmessa.	
1891	1,134	671	503	9	1,183
1892	1,172	682	504	16	1,202
1893	1,087	659	490	5	1,154
1894	1,183	719	500	11	1,230
1895	1,220	596	438	9	1,043
1891—1895 i medeltal	1,159	665	505	10	1,180
1886—1890 »	1,237	670	496	17	1,183

Två *utländingar*, en från Nordamerikas Förenta Stater och en från Storbritannien, hafva erhållit nädligt tillstånd att besitta fast egendom i länet. Sex personer, som blifvit till svenske medborgare upptagne, hafva inför Länsstyrelsen aflagt tro- och huldhet.

Om företeelserna på det *religiösa* området gäller fortfarande, hvad i förra femårsberättelsen yttrats. En ny metodistepiskopalförsamling har visserligen kommit till stånd i Loftahammars socken, men på det hela taget synas hvarken metodister eller andra inom länet verkande separatistiska kyrkosamfund under perioden hafva tillvunnit sig ökad betydelse. Prälningsarmén, som uppträder i städerna och å mera folkrika platser på landsbygden, har icke lyckats förskaffa sig någon nämnvärd avslutning.

Beträffande befolkningens laglydnad och sedlighet må anföras:

att antalet inom länet *sakfäble personer* utgjorde:

	År 1890.	År 1895.
För brott och förseelser emot strafflagen:		
Gröfre brott	61	70
Ringare brott	296	364
Förseelser	612	714
För brott och förseelser emot allmän lag i öfrigt, särskilda ordningsstadgar samt författningar angående rikets allmänna hushållning . . .	639	810

att procentantalet inom länet sakfäble i förhållande till antalet sakfäble inom hela riket utgjorde för:

	År 1890.	År 1895.
Gröfre brott mot strafflagen	356 ‰	325 ‰
Ringare » » »	377 ‰	397 ‰
Förseelser » » »	221 ‰	233 ‰
Brott eller förseelser mot annan lag eller författning	337 ‰	409 ‰

att antalet åtalade förseelser af nedannämnda beskaffenhet varit:

	År 1890.	År 1895.
Fylleriförseelser	518	653
Förseelser emot bränvinsförsäljningsförordningen	14	23
Förseelser mot förordningen om försäljning af vin och maltdrycker	59	36

och att i förhållande till hela antalet födda barn *de oäktas* antal utgjort:

	Landsbygden.	Städerna.	Län.
År 1891	7·38 %	10·04 %	7·68 %
» 1892	8·22 »	11·27 »	8·55 »
» 1893	7·59 »	8·86 »	7·74 »
» 1894	7·99 »	11·17 »	8·37 »
» 1895	7·56 »	9·59 »	7·77 »
1891—1895 i medeltal	7·75 »	10·19 »	8·02 »
1886—1890 »	8·12 »	11·61 »	8·51 »

Förhållandet mellan antalet äkta och oäkta födde ställer sig för perioden gynsamare än för närmast föregående, och gäller detta icke allenast städerna utan äfven landsbygden, för hvilken deremot uti ifrågavarande afseende en påfallande försämring i förra femårsberättelsen konstaterades.

Antalet under perioden för brott och förseelser inom länet sakfälda personer är enligt förenämnda uppgifter rätt mycket större än under åren 1886—1890. Naturligtvis äro icke alla hemmahörande i Kalmar län, men detta förhållande torde motvägas deraf, att till länet hörande personer blifvit för brott och förseelser utom länet sakfälda. Hvad särskildt de gröfre brotten vidkommer, voro af 70 inom länet sakfälda endast 60 der hemmahörande, hvaremot å andra sidan 23 personer, som tillhöra länet, under perioden blifvit för dylika brott sakfälda å annan ort. Så till vida har emellertid länets ställning förbättrats, att af hela antalet för gröfre brott sakfälda personer inom riket antalet Kalmar län tillhörande år 1890 utgjorde 4·09 %, men år 1895 endast 3·86 %, samt att procentantalet inom länet sakfälda i förhållande till antalet sakfälda inom hela riket nedgått från 3·86 år 1890 till 3·25 år 1895.

Ehuru statistiken utvisar, att *fylleriförseelserna*, som år 1890 utgjorde 518, år 1895 stigit till 653, bekräftas dock från alla håll inom länet, att dryckenskapslasten är i aftagande. Motsägelsen finner sin förklaring deri, att allmänheten numera bedömer fylleriförseelsen mycket strängare än förr och att i anledning häraf sådana förseelser vida oftare än tillförne varda föremål för åtal. *Goodtemplarrörelsen* vinner också inom länet ökad terräng. År 1891 funnos enligt inhemtade upplysningar af den s. k. verldsgoodtemplarorden 15 loger med inalles 845 medlemmar samt 17 loger med 703 medlemmar af den s. k. nationalgoodtemplarorden. År 1895 deremot funnos visserligen ej mer än 14 loger af förstnämnda orden, hvilka emellertid egde sammanlagdt 849 medlemmar, men nationalgoodtemplarorden hade då 22 loger med sammanlagdt 1,016 medlemmar. Vid sidan af goodtemplarne verka fortfarande de s. k. *blåbandsföreningarna* för nykterhetens främjande. Om dessa föreningars utbredning inom länet har dock Länsstyrelsen icke lyckats förskaffa sig någon vidare kännedom. För öfrigt är det alldes klart, att de in-

skränkningar i handeln med bränvin och maltdrycker, som tid efter annan blifvit gjorda, varit en i hög grad bidragande orsak till dryckenskapens minskning. Med undantag för två gästgifvaregårdar, som på grund af gällande privilegier fortfarande idkade försäljning, var vid periodens slut all bränvinshandel förlagd till städer och köpingar. Samtidigt funnos å hela länets landsbygd, köpingarne frånräknade, på grund af Länsstyrelsens medgifvande inrättade allenast ett par ställen för försäljning af maltdrycker till förtäring på stället, och å ett af dem tillhandahöllos till och med icke andra drycker än svensköl och svagdricka. Likaledes har den å landsbygden bedrifna försäljningen af maltdrycker till afhentning minskats, sedan det blifvit handlande förbjudet att utan särskildt tillstånd, som hvad detta län angår endast i mycket få fall ifrågasatts, idka dylik försäljning i mindre partier än tio liter. Det är numera uteslutande kringföringen af maltdrycker å landet, som gifver anledning till klagomål. Åtskilliga förbud för sådan kringföring, vanligen afseende blott den eller dem som kringföringen besörjt, ej den för hvars räkning försäljningen skett, hafva af Länsstyrelsen utfärdats eller fastställts. Af lätt insedda skäl lära dock dylika förbud föga uträtta. Först när i lagstiftningsväg inskränkning göres i rättigheten att genom kringföring afyttra maltdrycker, kan någon förbättring i det öfverklagade onda vara att förvänta.

Till följd af denna kringföring har emellertid frestelsen till olaga utskänkning af maltdrycker gjort sig mindre gällande. Antalet af de under perioden åtalade förseelser emot förordningen om försäljning af sådana drycker är jmförelsevis ringa. Deremot hafva *förseelserna emot bränvinsförsäljningsförordningen* ökats från 14 år 1890 till 23 år 1895, beroende utan tvifvel i första hand derpå, att den lagliga åtkomsten af spritvaror blifvit så mycket försvärad. För öfverträdelse af *förordningen om tillverkning af bränvin* har, såvidt Länsstyrelsen känner, åtal under perioden anhängiggjorts blott i ett enda fall och under följande omständigheter. Efter det Fjansdepartementets Kontroll- och Justeringsbyrå anmält, att firmor i Stockholm från Oskarshamn, der något bränvinsbränneri icke funnits sedan många år, inköpt bränvin, som innehållit 20—23 procent alkohol, lät Konungens Befallningshafvande verkställa undersökning, hvarvid utröntes, att den försälda vätskan, uppgående till 26,227·2 liter, vunnits såsom biprodukt vid pressjästfabrikation, bedrifven till en början af ett bolag, men sedermera af enskild person, och framstälts på det sätt, att man medelst användning af ånga från ångpannan i jästfabriken och med tillhjälp af särskilda, härför anskaffade redskap uppkockt och destillerat den efter jästen öfverblifna mäskan. Efter förordnande af Länsstyrelsen anställdes vid rådstufvurätten i Oskarshamn åtal mot ledamöterna i styrelsen för det upplösta bolaget och den senare innehafvaren af fabriken äfvensom mot der anstälde verkmästare, hvarefter rådstufvurätten genom utslag den 15 juli 1895 för olaga bränvinstillverkning dömde de tilltalade, i den mån nämligen all påföljd af förseelsen icke ansågs hafva genom preskription förfallit, till ansvar och utgifvande af tillverkningskatt efter den för lönbränning stadgade grund. Besvär öfver detta utslag voro vid periodens utgång oafgjorda. Sedermera har emellertid hofrätten funnit bestämmelserna i tillverkningsförordningen icke vara tillämpliga på beredningen af ifrågavarande vätska och förty upphävt rådstufvurättens utslag, hvarefter Kungl. Maj:t på af äklagaren anförda besvär, ehuru antagas måste, att vätskan varit

hänförlig till bränvin, likväl, och som de tilltalade uppenbarligen handlat i god tro, icke funnit skäl att i hofrättens slut göra annan ändring, än att, då statsverket vore berättigadt till ersättning för den förlust, som genom underlåtenheten att erlagga tillverkningskatt verkligen uppkommit, de tilltalade ålades utgifva dylik skatt för de bränvinskvantiteter, som blifvit af dem försålde.

Helsotillståndet har i allmänhet varit godt. Epidemiska sjukdomar hafva dock vid flere tillfällen uppträdt. Åren 1892, 1893 och 1894 vann influensan stor utbredning. I Tjust var skarlakansfeber mycket gängse under åren 1891, 1892 och 1894. Difteri uppträdde epidemiskt i Gårdserums socken från slutet af år 1893 till och med sommaren 1894, i Hjorteds socken under åren 1894 och 1895 och i Hannäs socken under sistnämnda år. Af nervfeber hemsökte en svårare epidemi Eds bruk år 1892 och Helgerumsgodset i Vesterrums socken år 1894. I Aspelands härad förekommo år 1895 dessa sjukdomar epidemiskt synnerligast bland barnen, likaså å norra Öland, der dödligheten var anmärkningsvärdt stor. Bland de beväringssynglingar, som år 1895 hemkommo från trängtjänstföningar vid Vendes trängbataljon i Landskrona, yppade sig ett stort antal nervfeberfall, deribland några med dödlig utgång. I betraktande af den särskilda fara, som förefanns för en allmännare spridning af sjukdomen, lät Länsstyrelsen om densamma genom kronobetjeningen underrätta samtliga kommunalnämnder, med uppmaning att, så snart bland ifrågavarande beväringssynglingar inträffade sjukdomsfall, som kunde misstänkas vara nervfeber, med största skyndsamhet i vederbörlig ordning påkalla läkarehjelp. För öfrigt hänvisar Länsstyrelsen beträffande

hithörande statistiska uppgifter till Medicinalstyrelsens årligen offentliggjorda berättelser.

Den ekonomiska ställningen i länet, som under större delen af perioden 1886—1890 var mycket bekymmersam, men som dock mot slutet af perioden förbättrades, har sedermera åtminstone icke blifvit sämre. Skatter och andra allmänna utskylder hafva ingått utan anmärkningsvärda restantier, konkursernas antal har varit jemförelsevis ringa och, att jemväl lagsökningarnes antal förminsats, framgår af följande öfver de hos Länsstyrelsen anhängiggjorda *skuldfordringsmål* upprättade tabell:

År.	Från enskilde personer.	Från banker och hypoteksföreningar.	Summa inkomna mål.	Betalnings-skyldighet ålagd för kr.
1891	955	290	1,245	280,882
1892	891	277	1,168	176,879
1893	1,016	262	1,278	294,176
1894	948	266	1,214	192,149
1895	867	269	1,136	183,514
Summa	4,677	1,364	6,041	1,127,630

Saluvärdet af lagfaren fast egendom, som blifvit köpt å *utmättnings- eller konkursauktion*, har likaledes betydligt nedgått. Detta värde uppgick nämligen år 1890 till 1,551,327 kronor, men utgjorde deremot år 1895 allenast 643,219 kr. 33 öre.

Beträffande *befolkningens lefnadssätt, rörelsen inom arbetsklassen, sockenbiblioteken och läslusten bland allmogen* gäller fortfarande, hvad derom är i förra femårsberättelsen anfördt.

3. Näringar.

A) **Jordbruk och boskapsskötsel.** Enligt den af länets båda hushållningssällskap afgifna jordbruksstatistiken utgjorde, efter frånräknande af vatten, länets hela *areal* vid 1895 års slut 1,069,639 hektar, hvaraf:

Träd-, humle- och kålgård	2,168 hektar eller	0·20 %
Åker och annan odlad jord	161,022	15·05
Naturlig äng	80,596	7·55
Skogbärande mark	500,366	46·77

Återstoden eller 325,487 hektar, motsvarande 30·43 % af länets areal, skulle sålunda utgöras af impediment.

Arealen af skogbärande mark utgjorde vid 1890 års slut endast 357,189 hektar. Den stora ökningen under perioden måste bero hufvudsakligen derpå, att som skogbärande upptagits nyplanteringar och en myckenhet mark, hvilken förut räknats till impediment. Arealen af naturlig äng åter var år 1890 upptagen till 101,811 hektar och har sålunda icke oväsentligt minskats. Anledningen härtill torde sökas dels i fortgående odlingar och dels deri, att mark, som hänförts till äng, nu betraktats som skogbärande. Den odlade jordarealen användes år 1895 på följande sätt:

	År 1895.		År 1890.	
	Hektar.	%.	Hektar.	%.
Höstaäd	34,689	21·54	22·00	
Värsäd	53,409	33·17	33·80	

	År 1895.		År 1890.
	Hektar.	%.	%.
Rotfrukter	8,417	5·23	5·21
Gräs och andra foderväxter	36,855	22·89	21·99
Spånadväxter	400	0·25	0·34
Andra växtslag	28	0·01	0·02
Träde	27,224	16·91	16·64

Då arealen af åker och annan odlad jord år 1890 utgjorde 155,829 hektar, hafva således under perioden nyodlats 5,193 hektar. Denna tillökning beror dels, såsom ofvan antydts, på uppbyggnad af ängsmark samt dels och förnämligast på torrläggning och odling af förut vattendränkt mark.

Till upplysning om ej mindre de viktigare *vattenafledningsföretag*, som under perioden förekommit, än äfven de länebidrag, som från odlingslänefonden kommit länet till godo, återopas efterföljande förteckning:

	Vatten-befriad areal.	Beräk-nad kostnad för af-dikning.	Beräk-nad kostnad för odling.	Bo-viljadt läne-bidrag.
	Hektar.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>År 1891.</i>				
1:o) Till afdikning och odling af sankmarker, tillhörande Triabo, Hohns, Stora Ankults och Räs byar i Virserums socken af Aspelands härad	33·57	4,100	3,100	4,100

	Vatten- befriad areal.	Beräk- nad kostnad för af- dikning.	Beräk- nad kostnad för odling.	Be- viljadt läne- bidrag.
	Hektar.	Kr.	Kr.	Kr.
2:o) Till reglering af Oknebücken för torr- läggning af sanka marker, tillhörande Oknebäcks by och indragna militiebostället Kronobäck i Mönsterås socken af Stranda härad	26 00	3,510	1,850	3,500
3:o) Till afdikning och odling af mark, till- hörande byarne Triberga och Hulterstad samt Hulterstads prestgård i Hulterstads socken af Ölands Södra mot	75 84	15,400	5,800	15,400
4:o) Till afdikning och odling af mark, till- hörande Ekelsosse, Nyby och Hagelstad i Källa socken samt Gudesjö i Högby socken af Ölands Norra mot	104 15	7,700	9,000	7,700
5:o) Till invallning och odling af Storängen, tillhörande hemmanet Emtöholm i Dalhems socken och Norra Tjuts härad	18 00	3,546	633	3,500
6:o) Till reglering af Emån mellan Kyrke- bron och Burseström för torrläggning af vatten- skadade marker, tillhörande Torp, Odenavi, Kälserum, Staby, Hammarby, Ekeby, Gillberga, Högsholm, Högby, Huseby, Alekärr, Berga, Bondberga, Kalfvenäs, Hanåsa, Ruda, Asebo, Holmen och Virstad i Högby socken samt Fliseryd, Bankeberg, Ekhult, Möckhult, Ide- hult, Skärshult, Qvillgårde, Pilö, Qvaratorp, Högsum, Slåthult och Gubbemåla i Fliseryds socken af Handbörds härad	906 48	351,000	86,000	351,000
<i>År 1892.</i>				
7:o) Till afdikning och odling af Mörkeskogs- odlingarne å egorna till förra regementschefs- bostället Kronobäck i Mönsterås socken och Stranda härad	19 15	3,800	120	3,800
8:o) Till afdikning och odling af vatten- skadade marker, tillhörande hemmanen Fluge- näs, Frödingehult, Frödinge, Tyrtpor, Röslå, Slåta och Gummekulla i Frödinge socken och Sevede härad	148 23	18,559	6,379	18,100
<i>År 1893.</i>				
9:o) Till sänkning af sjön Nejern samt af- dikning och odling af vattenskadade marker, tillhörande byarne och hemmanen Vederhult, Träda, Ostrahult och Brevik i Hvena socken och Sevede härad samt Lönnhult, Fagerhult, Skinshult, Bergebo och Hägerums fideikommiss med Ekenäs i Kristdala socken och Tunalåns härad	124 91	32,481	3,676	32,000
10:o) Till sänkning af Käremålagöl samt af- dikning och odling af mark, tillhörande byarne Käremåla och Ringhult i Fagerhults socken och Handbörds härad	16 54	3,800	1,470	3,800
11:o) Till afdikning och odling af mark, till- hörande byarne Grausmåla, Hylpa, Färshult och Bockara i Mörlunda socken af Äspelands härad	27 93	7,600	2,700	7,600
<i>År 1894.</i>				
12:o) Till reglering af Applerumsån samt afdikning och odling af marker, tillhörande hemmanen Lagmansvaru och Kyrkeby nr 2 i Döderhults socken och Stranda härad	37 95	14,100	3,000	14,100
13:o) Till sänkning af sjön Qvillen samt af- dikning och odling af mark, tillhörande Aboda, Solberga, Lilla Bjershult och Sinnerbo byar i Högshy socken samt Braudthults by i Kråksmåla socken af Handbörds härad	24 14	6,400	2,200	6,400
14:o) Till afdikning och odling af sanka marker, tillhörande byarne och hemmanen Bockara, Broddevik och Smälterum i Mörlunda socken och Äspelands härad samt Århult i Döderhults socken och Stranda härad	16 69	4,900	1,600	4,900
15:o) Till afdikning och odling af sanka mar- ker, tillhörande hemmanet Gökshult i Fliseryds socken och Handbörds härad	68 80	9,274	10,256	9,000

	Vatten- befriad areal.	Beräk- nad kostnad för af- dikning.	Beräk- nad kostnad för odling.	Be- viljadt läne- bidrag.
	Hektar.	Kr.	Kr.	Kr.
16:o) Till sänkning af Hökesjön samt af- dikning och odling af mark, tillhörande indragna mönsterskrifvareboställena $\frac{1}{2}$ mtl nr 1 Brände- hult och $\frac{1}{2}$ mtl nr 1 Öfversta Hult samt Bäckebo by i Bäckebo socken och Norra Möre härad	45 38	3,300	4,240	3,300
17:o) Till afdikning och odling af vatten- skadad mark, tillhörande byarne Flyeryd, Lönne- måla och Svärsmåla i Kristianopels socken och Östra härad af Blekinge län samt Karlsbo nr 2 och 3 i Torsås socken och Södra Möre härad af Kalmar län	26 32	5,315	1,372	4,400
18:o) Till afdikning och odling af vatten- skadade marker, tillhörande byarne Gårdby, Torp, Ullevi och Öfre Alebäck i Gårdby soc- ken, Skarpa Alby i Sandby socken samt Blä- singe, Dörby och Bostorp i Norra Möckleby socken och Ölands Södra mot	288 43	16,718	10,730	16,700
<i>År 1895.</i>				
19:o) Till afdikning och odling af vatten- skadade marker, tillhörande indragna militie- bostället Ödhult nr 1 och 2 i Mållilla socken och Äspelands härad	38 58	2,700	4,200	2,700
20:o) Till reglering af Emån emellan Lix- hult och Snuggedam för torrläggning och od- ling af sanka marker, tillhörande Torp, Virstad, Högmossehult, Ekenäs, Yttre Valåkra, Melby, Valåkra, Drageryd och Stora Hanåsa i Hög- by socken samt Lixhult i Fogelfors socken af Handbörds härad	231 01	31,618	6,700	31,600
Summa	2,278 10	545,821	165,026	543,600

Af ifrågavarande vattenafledningsföretag hafva de under 1, 2, 5, 7, 8 och 13 omförmålda äfvensom fjorton äldre, jemväl med läneunderstöd gynnade, företaget blifvit under perioden afsynade och godkända.

En stor del af de inom länet förekommande afdikningsföretagen afse mossodlingar, hvilka här hafva gammal häfd och tagit en betydlig fart. Redan från år 1815 omtalas stora mossodlingar både på fastlandet och på Öland, och ensamt inom Södra hushållningssällskapets område hafva med synnerlig framgång under åren 1885—1894, dels med och dels utan läneunderstöd af statsmedel, afdikats och odlats öfver 12,000 hektar mossmarker. Bland dylika företag, som under sista femårsperioden blifvit planlagda, förtjena tvenne, som för öfrigt icke återfinnas i ofvan intagna förteckning, att särskildt omnämnas. Det ena gäller afdikning af inom Böda och Högby socknar belägen mark, omfattande en areal af ej mindre än 530 hektar. Kostnaden är beräknad till 20,000 kronor och afloppskanalens längd utgör något öfver 12 kilometer. Det andra afser torrläggning af den s. k. Skedemosse i Köpings och Gårdslösa socknar och har en viss historisk betydelse. Afdikningen af denna mosse påbörjades nämligen redan af Karl X Gustaf, som det uppgifves, under hans personliga ledning, medan han var bosatt å Borgholms slott, men arbetet afbröts genom hans tronbestigning och derpå följande krig och blef sedermera icke återupptaget. Märken efter de då grädda kanalerna lära vara synliga i mossens yta.

Det sedan längre tid tillbaka förberedda stora företag, som afser att genom reglering af Stångån samt sänkning af sjöarne Krön, Juttern och Erlängen torrlägga mera än 1,600 hektar

vattenskadad mark, är numera på god väg att blifva genomfördt. Tillstånd från det allmännas sida till företagens utförande har nämligen nu erhållits och från odlingslånefonden har till företaget anvisats ett låneunderstöd af 300,000 kronor.

Deremot har ett annat i förra femårsberättelsen omnämndt företag, nämligen sänkning af Hökasjön, Agebosjön och Kroks-torpssjön medelst reglering af Thorsboån, hvarmed åsyftats torr-läggning af 553,09 hektar, med ett låneunderstöd af statsmedel till belopp af 84,400 kronor, förfallit. Sedan nämligen åtskilliga delegare i företaget anmält missnöje med den synförrättning, hvarigenom företaget planlagts, men det af förbiseende, beroende på namnförväxling, inträffat, att af dessa delegare en torpare med dispositionsrätt till omkring 1½ hektar icke blifvit med de öfriga till domstolen instämd, hafva förrättningsmännens åtgärder genom af Kungl. Maj:t slutligen meddeladt utslag blifvit undanröjda. Arbetet hade emellertid påbörjats och så långt framskridit, att åtskilliga intressenter fått sina vattendränkta marker odlingsbara; och då fråga sedermera uppstod om bildande af nytt bolag för sänkningens fullbordande, vägrade desse illa nog att i företaget deltaga, i anledning hvaraf stadgad pluralitet icke kunde för företagens fortsättande erhållas. Vidsträckt marker, som lätteligen och med fördel kunnat odlas, ligga af denna orsak fortfarande obrukbara. Ännu beklagligare är emellertid, att de personer, som ingått borgen för det beviljade odlingslånet, mest vidkännas dess återbetalning, hvilket i orten väckt stor förståmning och föranledt en viss motvilja för större vattenafledningsföretag.

På grund af inkomna rapporter har *årsväxten* inom länet af Länsstyrelsen ansetts vara: år 1891 medelmåttig, år 1892 god, år 1893 fullt medelmåttig, år 1894 öfver medelmåttan samt år 1895 mindre än medelmåttig.

I maj månad 1894 inträffade stark frost, som förorsakade mycken skada å höstsåden inom sydliga delen af länet. Den då frodiga hafrebrodden nedfrös jemväl och på många ställen måste omsåning ega rum. De två sista somrarna under perioden hafva varit mycket torra, hvarigenom vårsåden i åtskilliga delar af länet lidit ganska hårdt. Någon allmännare missväxt har emellertid icke inträffat, såsom framgår af Länsstyrelsens här ofvan anförda totalomdomen rörande skörden inom länet under ifrågasvarande tid.

I Södra Møre härad har under perioden gjorts försök till odling af ett *nytt växtslag*, en peluschker kallad foderväxt, och har belåtenheten dermed varit allmän.

Den inhemska sockerindustriens upplomstring och de stora förhoppningar, som derigenom väckts till lif, framkallade hos jordbrukare inom södra länsdelen en önskan, att försök med odling af *sockerbetor* skulle anställas. Hushållningssällskapet anslag också i december 1893 för ändamålet en summa af 500 kronor, och komiterade tillsattes att leda försöksodlingarne, till deltagande hvari sig anmälde ett tiotal landtbrukare från Södra Møre och lika många från Öland. Resultatet blef i allmänhet godt, synnerligen der jorden var väl beredd, hvilket dock ej allestädes var fallet, emedan man först på vintern anordnat försöken, hvarigenom lämplig jord ej kunnat höstköras; dock framgår såväl af skörderesultatet — hvilket enligt tillgängliga statistiska uppgifter utgjorde 1,725 deciton betor — som af verkställda analyser å betprof, att synnerligast å Öland och kuststräckan af Södra Møre finnas för sockerbetodling mycket gynsam

jord och goda klimatiska förhållanden. Vid skördens tillgodogörande visade sig dock den långa transporten till sockerbruken medföra alltför stora kostnader och svårigheter, hvarför flere af dem, som i odlingen deltagit, föredrogo att begagna betskörden till kreaturs utfodring. Under år 1895 fortgick emellertid å södra Öland på grund af med sockerbruk i Skåne upprättade kontrakt betodlingen med särdeles godt resultat. Betorna afhemtades då på hösten genom brukens försorg i hamnar å Öland och, som bruken sedermera genom reseagenter sökt betinga sig större leveranser, är det antagligt, att betodlingen skall både på Öland och på fastlandssidan vinna ökad terräng.

I öfrigt hafva några nya växtslag icke, så vidt Länsstyrelsen har sig bekant, under perioden kommit till användning inom länet. Icke heller kan i afseende å jordens *brukningsätt* och *växtföljden* någon förändring sägas hafva inträffat. Emellertid har jordbruket med hänsyn till dess rationella bedrivande varit stadt i ständigt framåtskridande. Tidsenliga maskiner och jordbruksredskap komma till en allt allmännare användning; man bemödar sig om anskaffande af bästa möjliga utsäde, man dikar och göder jorden bättre, och de skördar, som erhållas, äro derföre också till kvaliteten af vida bättre beskaffenhet än förr.

Skörden af säd och potatis inom länet år 1895 uppskattas med tillämpning af de för Statistiska Centralbyråns årsberättelser antagna beräkningsgrunder sålunda:

	Mängd. Hektoliter.	Vigt. Kilogram.	Värde. Kronor.
Hvete	50,200	3,889,600	186,200
Råg	389,100	28,101,300	2,982,152
Korn	243,100	16,433,500	1,766,608
Hafre	1,096,700	51,521,610	3,861,121
Blaadsäd	12,300	608,850	57,811
Ärter	19,600	1,560,160	210,621
Vicker	7,000	576,100	77,774
Potatis	1,015,800	—	2,539,500

Markgångsprisen å länets hufvudsakligaste sädeslag hafva per hektoliter varit följande:

	Sädeslag.	År 1891.	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.
Fastlandet	Hvete	12 —	10 —	9.25	7.25	9 —
	Råg	11 —	8.50	7 —	5.70	7 —
	Korn	7.50	6.80	6.50	5.50	6.18
	Hafre	4.60	3.90	4.50	3 —	3 —
Öland	Hvete	11.70	9.75	8.85	6.90	8.34
	Råg	10.10	8 —	6.50	5.25	6.50
	Hafre	4 —	3.50	3.75	2.60	2.60

Dessa pris, såsom äsatta närmast med afseende å beskattningen, äro naturligtvis lägre än de, som i handeln varit i allmänhet gällande. Till upplysning om dessa senare har anskaffats följande uppgift å *medelprisen i Kalmar*, hvilka utgjort per hektoliter för:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.
År 1891	13.50	12 —	8 —	4 —
• 1892	11 —	8.50	7.50	4 —
• 1893	10 —	7.60	7.25	4.90
• 1894	7.20	6 —	5.75	3.10
• 1895	10.25	7.90	7.10	3.10

Exporten af korn och hafre, de varuslag som företrädesvis eller nästan uteslutande från länet utföras, utgjorde i kilogram:

	Korn.	Hafre.
År 1891	—	10,230,168
» 1892	—	10,663,378
» 1893	—	16,911,476
» 1894	622,530	14,551,888
» 1895	—	11,178,646

Importen åter, som hufvudsakligen afser höstsäd, utgjorde, likaledes i kilogram:

	Hvete.	Råg.
År 1891	14,235,880	9,581,041
» 1892	15,162,598	6,455,700
» 1893	13,730,297	7,770,807
» 1894	21,380,382	11,653,278
» 1895	11,704,494	9,454,145

Såväl exporten som importen är betydligt större än under nästföregående period. Anmärkas bör emellertid, på sätt i förra femårsberättelsen omnämnts, att länet producerar jemväl höstsäd utöfver det egna behovet och att importen af dessa varuslag skett för inom länet befintliga ångvarnsetablissemang, hvilka af-sätta sina produkter öfver hela landet och för sådant ändamål behöfva vida mera än länets eget öfverskott af brödsäd.

Odlingen af *foderväxter*, företrädesvis klöfver, timotej och vicker, har i vissa trakter tilltagit, beroende derpå, att genom uppodling af betesmarker och torrlagda ängsmarker, den naturliga gräsväxten minskats.

Enligt hushållningssällskapens uppgifter funnos vid 1895 års slut inom länet tillhopa 14,280 *brukningsdelar*, som på följande sätt klassificerats:

Brukingsdelarnes storlek.	B r u k a d e	
	af egare.	af arrendatorer.
Högst 2 hektar	1,543	143
2—20 »	9,900	1,174
20—100 »	1,003	395
Öfver 100 »	101	21
	Summa 12,547	1,733

Jordtorpens antal uppgafs samtidigt vara inom Norra hushållningssällskapets område 3,398 och inom Södra 3,394. Erinras må emellertid, att antalet dylika lägenheter inom Södra hushållningssällskapets område år 1890 uppgafs vara allenast 722, samt att den till denna berättelse hörande tabell 3 upptager jordtorpens antal inom hela länet till 4,841, hvilken sista nämnda uppgift, som grundar sig å mantalslängderna, otvifvelaktigt är den tillförlitligaste.

Arbetsprisen, som under förra femårsperioden befunno sig i stadigt stigande, hafva, såsom framgår af vidstående tabell B, under de senaste fem åren varit underkastade åtskillig variation. På många ställen inom länet har den betydliga emigrationen förorsakat verklig brist på arbetsfolk, som särskildt under den bråda skördetiden gör sig mycket kännbart gällande.

Boskapsskötseln går stadigt framåt. Det alltmera stigande intresset för denna näringsgren visar sig i kreatursstockens ökning, en rikligare utfodring, vid hvilken kraftfoderämnen kommit

till allmänare användning, samt framför allt i jordbrukarnes bemödanden att erhålla bättre kreatursstammar. Till rasens förbättrande hafva från utlandet, företrädesvis England och Skottland, genom hushållningssällskapens försorg och med af sällskapen anslagna medel anskaffats tjurur, hvilka sedermera på förmånliga villkor försålts till enskilda ladugårdsegare eller tjuvföreningar. Likaledes hafva på hushållningssällskapens föranstaltande årligen anordnats premieringar af nötboskap, vid hvilka, på sätt sällskapens berättelser gifva vid handen, antalet anmälda och premierade djur å de flesta orter på ett anmärkningsvärdt sätt år från år ökats. Användandet vid dessa premieringar af det s. k. skaraborgssystemet anses mera än något annat kraftigt befördra kreatursstammarnes förbättring. Såsom särskildt anmärkningsvärdt förtjenar omnämnas, hurusom en enskild man, egaren af Svartingstorps gård i Norra Möre härad, dit importerat en stam *jerseyboskap*, bestående, sedan fyra hondjur dött under resan, som varit mycket svår och menlig, af 13 tjurur och 238 kor. Detta storartade och vågsamma företag, som föregåtts af bortsäljandet utaf hela den å gården befintliga gamla kreatursstammen af ostfriesisk samt ayreshire- och herregårdsras, synes hafva slagit synnerligen väl ut. Af Södra hushållningssällskapets berättelse för år 1895 framgår nämligen, att djuren kunna anses acklima-

Tab. B. Arbetspris i Kalmar län åren 1891—1895.

	Norra hushållningssällskapets distrikt.		Södra hushållningssällskapets distrikt.	
	Man.	Qvinn.	Man.	Qvinn.
1:o) Årslön för tjenstehjon i husbondes kost:				
År 1891	162-50	70—	143—	74—
» 1892	162-50	70—	152—	79—
» 1893	162-50	70—	152—	81—
» 1894	161—	80—	149—	80—
» 1895	162—	86—	149—	80—
2:o) Värdet af stat och lön för statshjon:				
År 1891	300—	215—	354—	213—
» 1892	325—	217-50	341—	203—
» 1893	325—	220—	318—	200—
» 1894	311—	198—	327—	211—
» 1895	315—	204—	325—	211—
3:o) Dagsverkspris för sommar-dagsverke:				
År 1891	1-75	0-68	1-50	0-75
» 1892	1-75	0-70	1-65	0-84
» 1893	1-88	0-70	1-57	0-84
» 1894	1-43	0-70	1-55	0-80
» 1895	1-44	0-69	1-49	0-78
4:o) Dagsverkspris för vinterdagsverke:				
År 1891	1-25	0-50	1—	0-50
» 1892	1-50	0-60	1-02	0-59
» 1893	1-50	0-55	1—	0-55
» 1894	0-99	0-51	1—	0-50
» 1895	0-96	0-52	1—	0-50

tiserade, och att, enligt af egaren med ytterlig noggrannhet förda journaler, djuren lemnat betydligt högre verklig behållning än den gamla kostammen.

Efter hushållningssällskapens uppgifter lemnas följande sammandrag öfver *kreatursstocken* eller antalet under perioden underhållna husdjur:

	År 1891.	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.
Hästar öfver 3 år	19,160	19,322	19,105	20,146	20,274
» under »	3,793	3,938	3,624	4,190	4,105
Oxar	36,550	36,698	36,721	36,650	36,510
Tjurar	2,337	2,323	2,213	2,232	2,163
Kor	74,186	75,236	74,740	76,769	76,273
Ungnöt	46,094	46,403	43,114	44,969	44,066
Får och lam	95,489	97,745	95,075	98,449	97,361
Svin och grisar	26,198	26,667	27,450	30,897	31,684

Åt *hästafvelns* förbättrande egnas allt större uppmärksamhet och omsorg. I norra länsdelen har i sådant syfte en följd af år framgångsrikt och oegennyttigt verkat en särskild förening, hvilken anskaffat och tillhandahållit hingstar af framstående beskaffenhet. Likaledes har en af Södra hushållningssällskapet tillsatt komité för hästafvelns befrämjande under år 1895 börjat sin verksamhet. Genom dess bemedling hafva för orten lämpliga hingstar från Strömsholms hingstdepot sistnämnda år varit stationerade på åtskilliga ställen inom sällskapets område. På komiténs initiativ inköptes af en del intresserade personer 10 stycken ostpreussiska stoföl, hvilka i september 1895 kommo köparne tillhanda, hvarjente, på komiténs hemställen, Södra hushållningssällskapet, som årligen genom utlemnande af räntefria amorteringslån underlättat inköp af hingstar, år 1895 beslutat att för inköp af kallblodiga hingstar för producerande af gröfre arbetshästar anslä ej mindre än 20,000 kronor. För öfrigt hafva hushållningssällskapen fortfarande genom anslag till premieringar verkat för hästafvelns förbättrande; varande vid dessa premieringar prisbelönade:

Länets norra distrikt.	Beskällare.	Fölston.	Unghästar.
År 1891	4	6	20
» 1892	4	8	15
» 1893	4	3	21
» 1894	4	1	19
» 1895	5	8	21
Länets södra distrikt.			
År 1891	5	15	83
» 1892	9	12	86
» 1893	11	20	75
» 1894	6	23	84
» 1895	4	16	51

Det till Ottenby kungsladugård förlagda, staten tillhöriga, stuteri har jemlikt nådigt bref den 25 juni 1892 indragits och kungsladugården jemte de öfriga fastigheter, som förut af stuteriet disponerats, utarrenderats på 20 år, räknadt från den 14

mars 1894, mot en årlig arrendeavgift af 11,060 kr 61 öre, som skola användas för de ändamål, för hvilka det i riksstaten uppförda anslaget till hästafvelns förbättrande är afsedt. Då kungsladugården emellertid af ålder ansetts ega synnerligen lyckliga betingelser för hästuppfödning, inrättades derstädes under sistnämnda år en remontdepot, hvarest de af remonteringskommissionen uppköpta, för beridna truppförband afsedda hästar efter deras inköp på försomrarna uppställas under en tid af i allmänhet 16 månader. Vid depoten framfödas sålunda omkring 400 hästar under juni—september månader och omkring 200 under den öfriga delen af året.

Det stuteri, som under nästföregående femårsperiod af enskild person anlades å egendomen Biuga i Hossmo socken af Södra Möre härad, har under år 1894 af ekonomiska skäl upphört. En hingstförening, som inköpt tvenne vackra beskällare, den ena af engelsk halfblodsras och den andra af ren ardenneras, har nu i stället bildats inom nämnda härad.

Såsom synes af ofvan intagna sammandrag, har antalet kor under perioden betydligt ökat. Allmogen börjar inse, att mjölkproduktionen lemnar säkrare och bättre inkomst än den förut begagnade metoden att uppföda och försälja ungdjur. Ett flertal nya *mejerier* inom länet har ock anlagts, företrädesvis sådana, som tillkommit genom sammanlutning af jordbrukare, eller s. k. andelsmejerier. Enligt tillgängliga statistiska uppgifter funnos år 1895 i länet 77 kända mejerier, vid hvilka under året tillverkats sammanlagt 785,134 kilogram smör och 59,266 kilogram ost. En del af den till mejerierna levererade mjölken säljes åter såsom söt mjölk, grädd eller skummjolk. Der emellertid på grund af lokala förhållanden mejerierna ännu icke kommit till stånd, går man fortfarande till väga på det gamla sättet, det vill säga man bereder af öfverblifven mjölk i hemmen smör och ost, som afsättas i närmaste stad, i den mån man deraf icke för egen räkning har behof. I allmänhet torde nog inkomsten häraf blifva obetydlig. Ovanligt är dock icke, att äfven mindre jordbrukare i denna belägenhet med användning af separatorer för handkraft bedriva smörtillverkning i en så afsevärd omfattning, att handteringen utgör deras förnämsta inkomstkälla.

Den af Södra hushållningssällskapet anstälde länsmejeristens verksamhet har i början af perioden upphört, hvarefter emellertid på sällskapets requisition statsagronom årligen lemnat biträde åt jordbrukare, som derom anhållit. En särskild mjölkundersökningsanstalt, som i enlighet med af Norra hushållningssällskapet fattadt beslut och med bidrag af sällskapet inrättats i Vestervik, har varit i verksamhet sedan år 1891 och blifvit af allmänheten särdeles mycket anlitad.

Vid utställningar och landtbruksmöten, som utom länet anordnats, hafva mejeriprodukter derifrån vunnit synnerligen fördelaktigt erkännande.

Om än emellertid till följd af mejerihandteringens upplöstring *uppfödandet af ungdjur till försäljning* icke obetydligt aftagit, hafva dock fortfarande jordbrukarne å Öland och i en del skogssocknar derpå en afsevärd inkomst. Från norra länsdelen finnas icke några uppgifter tillgängliga rörande utförseln af djur, men Södra hushållningssällskapet meddelar årligen i sina berättelser uppgifter i berörda afseende, för så vidt förhållandet kunnat utrönas, och framgår af denna statistik, som jemväl omfattar får och svin, att från sällskapets område utförts:

	Hästar.	Nötboskap.	Får och svin.
År 1891	1,075	3,192	1,250
» 1892	1,317	2,608	852
» 1893	1,523	2,936	886
» 1894	1,072	2,934	837
» 1895	1,417	3,194	630
Summa	6,404	14,864	4,455

Hvad särskildt *svinafveln* angår, lärers densamma i början af perioden till följd af de låga sädesprisen och den rikliga tillgången på skummjolk vid mejerierna hafva icke så obetydligt stegrats, men sedermera, i samma mån som fläskpriset sjunkit, varit åtminstone å vissa orter stadd i tillbakagående. Att emellertid svinuppfödning fortfarande ganska allmänt förekommer, är ett obestriddigt faktum. Till dess uppmuntrade bidrager i norra delen af länet jemväl den lättare afsättning af svin, som vinnes genom ett i Vimmerby bildadt svinsalteribolag. Från Skåne tillföres länet årligen en stor mängd spädgrisar, hvilka vid jernvägsstationerna eller i byarne bortauktioneras. Man har ock försökt förbättra rasen genom anskaffandet af goda afvelsdjur. Yorkshirerasen har dervid i allmänhet vunnit företräde, men försök äro äfven gjorda med thamsworthrasen, som likaledes lemnat goda resultat, i synnerhet vid korsning med den förstnämnda rasen. Några mera omfattande åtgärder i syfte att förbättra fläskproduktionen hafva dock icke blifvit vidtagna.

Veterinärväsendet har under perioden varit föremål för ett fortsatt ordnande, på sätt framdeles i denna berättelse blifver tillfälle närmare omnämna. Helsotillståndet bland husdjuren har i allmänhet varit tillfredsställande. Af smittosamma sjukdomar äro mjeltbrand och mjeltbrandsemfysem hos nötkreatur, qvarka hos hästar och rödsjuka hos svin de vanligast förekommande. Någon vidare utbredning hafva dessa sjukdomar icke erhållit; men sporadiska fall deraf äfvensom sjukdomar af åtskilliga andra slag såsom tuberkulos, elakartad katarraleber, lungröta, kolik och yttre skador hos husdjuren hafva dock hållit veterinärpersonalen i en ganska jemn och oafbruten verksamhet. Ensamt inom Södra hushållningssällskapets område, derifrån en fullständigare statistik föreligger, hafva af veterinärerna under perioden behandlats ej mindre än 18,164 hästar och 14,575 nötkreatur. Hvad emellertid särskildt tuberkulosen angår, så synes densamma bland nötkreaturen vara i tillbakagående, ett förhållande som torde få tillskrivas en i större ladugårdar numera vanlig och strängt genomförd utgallring af för dylik sjukdom misstänkta djur, bättre ventilation i ladugårdarne samt ett noggrannare aktgifvande på en del andra förhållanden, hvilka gynna tuberkulosens utveckling och utbredning. Undersökning af nötkreatur medelst tuberkulin hafva de senare åren pågått med gynsamma resultat och i en tilltagande omfattning.

Åt *fjäderfäskötseln* synes man egna vida mera omsorg än tillförne. Hönsårdar äro numera å landsbygden ingalunda sällsynta och rashönsen vinna allt större utbredning. För sin utmärkta beskaffenhet förtjenar särskildt omnämnas ett vid egendomen Virqvarn i Misterhults socken inrättadt större hönseri, hvars egare äfven genom utdelning af praktiska handböcker i hönsskötsel och af valda rasägg i sin mån sökt verka för hönsafvelns främjande i orten. Anmärkningsvärdt stor är försäljningen af kycklingar och ägg från Öland. Dagligen eger en riklig tillförsel deraf rum till Kalmar, hvarförutom stora partier om

somrarne uppköpas af personer, som kringresa ön och sedermera afsätta sina förräder på andra orter, företrädesvis hufvudstaden.

Biskötseln saknar visserligen icke vänner och idkare, men bedrifves i de flesta fall på gammalt vis utan användande af nyare, rationela metoder. Såsom binäring är den därför af föga betydelse. Ett och annat upprop till allmänheten, som i tidningarne varit synligt, gifver emellertid förhoppning, att intresset för biskötsel skall vakna till nytt lif. De yttre betingelserna för ett framgångsrikt bedrivande af densamma äro inom detta län i vida högre grad än i de flesta andra till finnandes.

Trädgårdsskötsel idkas såsom binäring egentligen endast vid de större egendomarne. Trädgårdsanläggningar förekomma dock allmänt vid allmogens gårdar och intresset för såväl köksträdgården som fruktodlingen är i stigande. I sin berättelse för år 1894 meddelar Södra hushållningssällskapet, att tillgången på frukträd vid ortens trädskolor icke motsvarar efterfrågan och att de mest begärliga sorter, grawenstein- och melonäppleträd, måste från andra håll inköpas. Allmänna intresset för denna kulturgren befordras väsentligen, dels genom anläggandet af trädgårdar vid folkskolorna eller dessa trädgårdars förbättrande, dertill åtminstone Södra hushållningssällskapet kostnadsfritt tillhandahåller träd och buskar, dels ock genom de två af hushållningssällskapen fast anstälde länsträdgårdsmästarnes verksamhet, om hvilken sällskapens årsberättelser upplysa, att densamma under perioden omfattet sammanlagdt 1,214 förrättningar med tillhoppa 1,627 förrättningsdagar. År 1891 anordnades med bidrag af Norra hushållningssällskapet i Vestervik en utställning af trädgårdsalster, hvilken synes hafva motsvarat de förväntningar, man dervid fäst. Vid fruktutställningarne i Stockholm och Göteborg år 1894 voro emellertid, så vidt Länsstyrelsen har sig bekant, länets trädgårdar icke representerade, antagligen beroende derpå, att fruktskörden till följd af den i maj månad samma år inträffade starka frosten utföll synnerligen ogynnsamt. Följderna af denna frost sträckte sig för öfrigt jemväl till påföljande år, då likaledes fruktskörden i en del trädgårdar slog fel. Under periodens tre första år var skörden öfver hufvud taget god, flerstädes riklig. Då frukten inom länet fortfarande endast användes till förtäring, ej till beredning af viner, konserver eller dylikt, måste sommarfrukten afyttras till särdeles låga priser. Hållbara ädlare sorter betinga deremot ganska tillfredsställande pris. Den frukt, som icke åtgår till fyllande af egna behof eller afyttras till förbrukning i närmaste stad, får genom uppköpare till det mesta afsättning på hufvudstaden eller Norrland, dit säkerligen i goda fruktår betydliga kvantiteter härifrån länet försändas.

Hvad slutligen *undervisnings- med flere anstalter för landtbruket* angår, må antecknas, att landtbruksskolorna vid Applerum och Borgholm samt landtmannaskolan å Ebbetorp fortfarande varit i verksamhet, likaså norra länsdelens landtbruksskola, hvilken sedan den 1 november 1892 varit förlagd från Vindö till egendomen Troserum i Vestra Eds socken, oberoende af hvilken förflyttning emellertid det skolan beviljade statsbidrag enligt nädigt bref den 28 april 1893 kommer att utgå; att den i förra femårsberättelsen omnämnda landtmannaskolan i Södra Vi med 1892 års ingång börjat sin verksamhet, som sedermera pågått; att kemiska stationen och frökontrollanstalten i Kalmar äfvensom frökontoret derstädes varit under hela perioden tillgängliga och af allmänheten mer och mer anlitats; samt att de inom länet anstälde statens landtbruksingenjörer åt jordbrukare lemnat

påkalladt biträde med uppgörande af planer för afdikning, torrläggning och odling af vattensjuk mark m. m.; uppgående bemälde tjänstemäns förrättningsdagar under perioden till 663 inom norra distriktet och 677 inom det södra.

B) Skogshushållning. På sätt i förra femårsberättelsen omnämnts, har *skogsafverkningen* inom Kalmar län länge bedrivits i en sådan omfattning, att faran för verklig skogsbrist i en nära framtid blifvit öfverhängande. Så länge afverkningen inskränkte sig till träd af vissa dimensioner, var visserligen vådan mindre, men, sedan man numera funnit användning för jemväl de spädare träden, varda skogarne i allmänhet totalt kalhuggna. Det bekymmer, som i anledning häraf uppstått hos personer, hvilka ömma för skogarnes fortbestånd, har, bland annat, tagit sig uttryck i en motion till Södra landstinget om särskild skogslagstiftning för landstingsområdet, och 1890 års landsting antog för sin del ett uppgjort förslag till lag angående värden af de till området hörande enskilda skogar; men berörda förslag, som af Länsstyrelsen förordats, har emellertid enligt nädigt bref den 27 maj 1892 icke kunnat till lag upphöjas.

Tyvärr har afverkningen sålunda jemväl under denna period fått ohejdadt fortgå. Huru *exporten* af trävaror från länets tullplatser gestaltat sig, inhemtas af nedanstående, på Kommerskollegii årsberättelser grundade *tabell C*, hvilken för jämförelsens skull omfattar äfven året 1890.

Tab. C. Exporten af trävaror från Kalmar län åren 1890—1895.

	1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.
	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.	Kbm.
<i>Af furu eller gran:</i>						
Timmer, master m. m. minst 25 cm. i tilländan	173	15	32	436	1,255	142
Do, derunder	86	4	237	34	22	275
Bärlingar, bandstakar m. m.	52	31	23	61	18	81
Telegrafstolpar	—	24	1,394	—	—	—
Årträn el. årämnen	3	10	—	22	6	50
Bjelkar och sparrar minst 20 cm. midtpå	6,265	4,216	8,192	7,008	4,890	3,804
Do, derunder	28,047	28,353	40,136	31,894	31,593	23,986
Grufstolpar	89,180	107,336	110,601	112,941	119,585	108,172
Plankor o. battens minst 5 cm.	42,610	59,653	51,657	54,510	65,523	71,481
Bräder under 5 cm.	90,966	107,180	104,521	101,886	96,792	105,187
Bräd- och plankstump	1,472	180	346	291	1,627	682
Lister, läkter och ribbor	1,578	2,324	1,870	1,493	1,348	1,414
Stäfver, lagg- och botten-	2,124	1,319	1,412	2,061	5,682	3,543
Ved	2,249	4,651	3,434	3,430	2,149	2,244
Andra slag	564	962	2,882	3,151	2,843	2,419
<i>Af andra inhemska träslag:</i>						
Stäfver	309	472	420	221	637	315
Ved	21,433	23,124	25,364	24,031	16,061	16,100
Andra slag	1,561	8,400	6,047	3,331	3,803	11,341
Summa	288,672	348,284	358,568	347,401	353,834	351,236

Härförutom hafva arbetade trävaror (snickeriarbeten m. m.), som år 1890 exporterats till ett värde af 34,384 kronor, under åren 1891—1895 utförts till värde af respektive 148,593 kr., 201,084 kr., 177,645 kr., 225,440 kr. och 234,622 kr.

Af ofvanstående framgår, att trävaruexporten under perioden högst betydligt ökats och att för åstadkommande af denna ökning ungskogen afsevärdt fått sitta emellan. Kommerskollegii berättelser gifva för öfrigt vid handen, att det gröfsta virket, såsom timmer, master, bjelkar och sparrar, hufvudsakligast tillföres Kalmar tullkammaredistrikt, under det att Oskarshamns distrikt har en betydande öfvervigt i fråga om pitprops och arbetade trävaror, likasom Vesterviks distrikt beträffande plankor och battens, som särskildt vid en del sägar i Tjust (sådana voro der enligt vederbörande kronofogdes uppgift under år 1895 i verksamhet till ett antal af 109, deraf 65 vattensägar och 44 ångsägar) i mycket stor skala tillverkas.

Till denna utförelse, som visserligen torde omfatta en del trävaror jemväl från gränsorterna i Östergötlands, Jönköpings och Kronobergs län, men som till det mesta får antagas afse trävaror från Kalmar läns skogar, kommer vidare den högst betydliga kvantitet virke, som derifrån hemtas för att inom länet eller landet användas till hvarjehanda ändamål, såsom husbyggnad, tillverkning af trädrullar och pappersmassa m. m. Manga inom länet befintliga industriella verk, icke minst glasbruken, kräfva blott till bränsle en myckenhet virke, desto beaktansvärdare, som löf- och barrskog af äfven de allra minsta dimensioner härtill förbrukas.

Gent emot den oerhörda afverkning, som sålunda eger rum, förefines ä andra sidan i allmänhet icke någon tanke på skogens återväxt. Allmogen lefver alltjemt i den föreställning, att skogen med tiden planterar sig sjelf, samt underlåter därför med den medärfda obenägenheten att nedlägga arbete och göra påkostnader, der man ej påtagligen sjelf får skörda frukterna, att vidtaga några åtgärder för skogens återväxt. Att vid sådant förhållande hushållningssällskapen, som länge låtit sig angeläget vara att genom kostnadsfri undervisning i skogsodling och tillhandahållande af skogsfrö och plantor åstadkomma en ordnad skogshushållning, endast föga förmått utträtta, ligger i öppen dag. Emellertid hafva sällskapen under perioden fortsatt sina bemödanden härutinnan med användande af egna anslag till belopp af sammanlagt 7,000 kronor samt med bidrag af statsmedel, uppgående till något öfver 5,000 kronor; och har härunder Norra sällskapet med skogsfrö besatt en ytvidd af ungefär 420 hektar och det Södra dels utplanterat 582,580 skogsplantor af hvarjehanda slag och dels utlemnat en betydlig mängd skogsfrö. En god del häraf har tillgodökunnit Öland, der man numera har tillfredsställelsen iakttaga åtskilliga på detta sätt tillkomna ganska vackra skogsplanteringar.

Tjärbränning förekommer fortfarande såsom binäring inom Vissefjerda, Torsås, Karlslunda och Madesjö socknar af Södra Möre härad och tillverkning af *tråkol* uppgifves vara en god inkomstkälla för egare till mindre hemmansdelar i vissa socknar inom Sevede härad.

Allmänna skogar fumos enligt Domänstyrelsens berättelse för år 1895 i länet till ett antal af 290, med en areal af sammanlagt 57,892²² hektar, nämligen:

	Antal.	Hektar.
Kronoparker	10	15,980·72
Skogar till utarrenderade eller af kronan disponerade egendommar	117	26,038·02
Civila boställsskogar	17	1,276·64
Ecklesiastika d:o	141	14,267·97
Skogar till allmänna inrättingars hemman	4	97·59
Häradsallmänningar	1	231·28

Kronoparkerna voro: Malmö, Norra Qvill, Östra Årena, Klöfdala, Österhult, Handbörd, Ebbegårde, Gryssebo, Hammarsebo och Böda, af hvilka Österhult och Hammarsebo tillkommit under sista femårsperioden. Den år 1891 skeddä öfverflyttningen af Rumsquilla skate från Östergötlands till Kalmar län tillförde detta senare indragna trumslagarebostället $\frac{1}{4}$ mantal Österhult, hvaraf sedermera bildats en kronopark om 256·24 hektar. Hammarsebo, som utgöres af 1 mantal Hammarsebo och $\frac{1}{4}$ mantal Lilla Möckhult med en areal af 1,783·36 hektar, har på grund af nådiga brefvet den 17 november 1893 blifvit för 88,000 kronor till kronopark inköpt. Af skogarne till de för statsverkets räkning utarrenderade egendommar voro 84 indelade till ordnad hushållning och voro af dessa åter 14 med en areal af 5,141·32 hektar undantagna från jordarrendena, så att hela skogsafkastningen tillfaller statsverket. Å 8 civila boställen var skogen indelad till ordnad hushållning, likasom å 90 ecklesiastika boställen, dervid endast i 5 fall skogarne voro undantagna från boställena och ställda under Skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, hvar emot i öfriga fall skogarne lemnats under bevakning och skötsel af boställshafvare eller arrendator. 51 ecklesiastika boställsskogar funnos således, som icke voro till ordnad hushållning indelade: 6 af dem voro belägna å fastlandet och 45 å Öland, der fortfarande blott 1 ecklesiastiskt boställe är så beskaffadt, att någon hushållningsplan för dess skog kunnat eller behöft upprättas.

Länets enda häradsallmänning, Hällehult i Förlösa socken, Norra Möre härad, står under delegarnes egen vård och förvaltning.

Statsverkets inkomst af skogarne inom länet framgår af följande tabell:

	Skogsför-	Betes-	Arren-	Ut-	Diverse.	Summa.
	säljnings-	medel.	deme-	synings-		
	Kronor.	Kronor.	Kr.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
År 1891	25,463·18	2,237·75	5,359	—	487·76	33,547·69
» 1892	55,023·45	3,223·67	5,869	309·11	241·05	64,666·28
» 1893	51,181·06	2,389·85	5,644	255·55	540·90	60,011·36
» 1894	39,261·57	2,386—	7,212	306·15	580·63	49,746·35
» 1895	35,568·03	2,181·50	7,046	176·94	817·36	45,789·83
Summa	206,497·29	12,418·77	31,130	1,047·75	2,667·70	253,761·51

I afseende å förfoganderätten öfver årliga skogsafkastningen å kronans utarrenderade domäner gäller fortfarande, hvad derom är i förra femårsberättelsen anfördt. Så kalladt skogsarrende har utgått för år 1891 med 3,458 kronor, för år 1892 med 2,553 kronor, för år 1893 med 2,513 kronor, för år 1894 med 1,883 kronor och för år 1895 med 1,373 kronor.

Aflöningen till den ordinarie skogsstatspersonalen inom länet, för så vidt den bekostats af statsverket, har enligt fastställda sätter utgjort: 18,118·08 kr. år 1891, 19,014·26 kr. år 1892, 17,980·88 kr. år 1893, 17,912·50 kr. år 1894 och 17,880·46 kr. år 1895. Härtill komma de från reservationsanslaget till skogsväsendet utgående kostnader för skogsindelning, skogsafverkning, skogsodling och skogsvård, anläggning och underhåll af vägar, dikning m. m., hvilka uppgått: för år 1891 till 19,420·25 kr., för år 1892 till 20,406·11 kr., för år 1893 till 18,472·30 kr., för år 1894 till 19,361·19 kr. och för år 1895 till 17,363·65 kr.

C) Jagt och djurfångst samt fiske. Tillgången på skogsfogel uppgifves under perioden hafva varit medelmåttig, på hare god, men på raphöns ringa, beroende företrädesvis på förut eller derunder inträffade stränga vintrar med mycken snö. Andjagten har länge varit stadd i aftagande, hvilket väl i första rummet får tillskrifvas den fortgående torrläggningen af kärr och sumptrakter, som lemnat andfogeln goda häckplatser. Den genom kungl. kungörelsen den 20 april 1894 stadgade utsträckning i fridlysnings tiden har emellertid föranledt en redan påtaglig ökning i tillgången på dessa foglar. På hafsfogel är tillgången god, om ock mindre riklig än tillförne, och en stor myckenhet dylik fogel nedskjutes under sträcktiden längs kusten och företrädesvis i Kalmarsund. Rådjur och elgar förekomma alltmere inom länet. I Södra Möre härad hafva flockar om ända till 16 rådjur varit synliga, och elgar lära derstädes på några ställen hafva fått fast stånd. Den stam af dofhjortar, som för statens räkning inom hägnad djurgård underhållits å Ottenby, har under årens lopp till följd af stränga vintrar och genom för mycken inafvel alltmere minskats och torde för närvarande endast utgöra ett tjugotal.

Skjutskickligheten är ganska allmän, men öfverträdelse af jagtlagarne äro numera särdeles å slättlandet mera sällsynta, endels beroende på den ganska talrika förekomsten af jagtarrenden och den tillsyn öfver jagtlagarnes efterlefnad, som af arrendatorerna utfövas. Något egentligt intresse för en ordnad jagtvård gör sig emellertid hos allmänheten fortfarande föga märkbar och det under perioden framkomna, af åtskilliga jagtföreningar och hushållningssällskap väckta förslaget om införande i landet af allmän jagtskatt vann anslutning icke ens hos landstingen, hvilkas yttranden öfver förslaget infordrades.

Till bedömande af den förlust, rofdjuren tillfogat länet genom husdjurs dödande, har upprättats följande, på de till Länsstyrelsen inkomna primäruppgifter grundade, tabell:

År	Får.	Fjäderfän.	Värde i kr.
1891	1,460	5,242	10,629·20
1892	1,254	4,626	9,407·50
1893	109	741	847—
1894	856	4,032	6,380·26
1895	901	3,698	6,179·75
Summa	4,580	18,339	33,443·71

Om antalet af de under perioden dödade rofdjur och därför utbetald penningersättning upplyser följande, jemväl efter nyssnämnda uppgifter upprättade, förteckning:

År	Dödade rofdjur.					Skottpenningar.
	Räfvar.	Örnar.	Ufvar.	Hökar.	Kräkor.	Kronor.
1891	1,183	9	7	993	4,035	5,008:10
1892	917	5	—	680	5,306	4,219:70
1893	317	—	—	239	994	1,053:40
1894	838	3	2	972	7,861	4,605:75
1895	1,107	5	4	1,083	10,329	5,919:75
Summa	4,362	22	13	3,967	28,525	20,806:70

Samtliga dessa ersättningar äro utbetalda af medel, som för ändamålet anslagits af länets båda landsting. Anslagen utgjorde för år 1895, oberäknadt behållning från föregående år: Norra landstingets 1,800 kronor att utgå för räf, dödad under tiden från den 1 april till och med den 31 oktober, med två kronor, samt för duf- eller hönshök utan afseende å tiden för dess dödade, med en krona; och Södra landstingets dels 3,000 kronor att utgå med tre kronor för räf och en krona för kuungs- eller hafsvörn, berguf och hönshök, dels ock 500 kronor att utgå med 10 öre för gräkråka.

Det enda *hafsfiske*, som inom länet utvecklats sig till någon betydelse, är ålfisket, hvilket för sina idkare till följd af stegrade priser på fångsten och ökad efterfrågan blifvit en alltmera lönande inkomstkälla. De hemman utmed kusten, der ålfiske idkas, hafva också stigit betydligt i värde; och kan såsom ett exempel på ålfiskets utveckling och värde omnämnas, att ett gammalt kronofiske vid Bergqvara, som år 1855 såldes till skatte för 1 krona 50 öre, numera är bevillningstaxerad till 60,000 kronor och uppgifves lemna i årlig inkomst minst 8,000 kronor. Strömmings- och torskfisket är, utom i länets norra skärgård, fortfarande otillräckligt för ortbehovet, som fyller genom tillförsel från Blekinge. Det öfriga saltsjöfisket har icke på långt när nått den utveckling, hvartill betingelser förefinnas, och insjöfisket är, med undantag af strömmingsfisket i Gamlebyviken och laxfångsten i Emån, alltjemt synnerligen obetydligt.

Obestriddigen har emellertid under senaste perioden åtskilligt blifvit gjordt af beskaffenhet att lända till fiskerinäringens förkofran. Sedan, på sätt i förra femårsberättelsen omnämnts, allmänhetens uppmärksamhet fästats på vigten af *fiskets skyddande*, föranledde ett närmare aktgifvande på de verkliga förhållandena till åtskilliga förslag i syfte att afhjelpa påtagliga brister och oegentligheter, hvilka förslag blifvit Länsstyrelsens pröfning understälda och jemväl delvis blifvit af Länsstyrelsen, om än blott för mindre områden af länet, godkända. Sålunda har Länsstyrelsen dels genom utslag den 3 maj 1892 medgifvit, att för fiske uteslutande efter mört å kuststräckan från Timmer nabben till Nynäs och i Mönsteråsviken må tills vidare begagnas skattnät eller grimmegarn af mindre vidd, än som i gällande stadga om saltsjöfisket finnes föreskrifven, dels genom resolution den 7 mars 1893 utsträckt berörda medgifvande till mörtfisket å kuststräckan mellan Mönsteråsviken och Emåns utlopp, men tillika förbjudit allt användande af långref derstädes, dels ock genom en annan resolution den 7 mars 1893 beträffande kuststräckan från Stensö uddes sydligaste gräns till och med Refsudden och Skäggenäs ej mindre förbjudit fångst af flundra och flundreartade fiskar under tiden från och med den 15 mars till den 1 juli, än äfven förordnat, att annan notdragning än den, som verkställes, så länge vinteris kvarligger, ej får försiggå efter den 1 april intill den 1 september, dock med den inskränkning,

att efter den 15 juni not får användas för fångst af s. k. badort å de ställen, der sådan plägar gå upp, hvilka bestämmelser emellertid naturligtvis icke afse fiske af strömming eller hvassbuk. Sedermera hafva af särskilda komiterade uppgjorts förslag till stadgar dels för insjöfisket i hela länet och dels för saltsjöfisket särskildt för norra länsdelen och särskildt för södra, öfver hvilka förslag fiskeribefolkningen vid af Länsstyrelsen på olika ställen och tider inom länet under år 1895 hållna sammanträden blifvit hörd; och voro vid periodens slut dessa förslag, som å sammanträden varit föremål för mycket meningsutbyte och omfattats med stort intresse, på Länsstyrelsens pröfning ännu beroende.

På framställningar af det i Vestervik bildade sällskapet till fiskets befrämjande och en af Södra landstinget och hushållningssällskapet jemte Konungens Befallningshafvande tillsatt komité, hvilken trädte i stället för den i förra femårsberättelsen omnämnda, af Södra hushållningssällskapet ensamt utsedda komitén, har ytterligare ett flertal *tillsyningsmän* öfver fisket till kronobetjeningens biträde förordnats, i sammanhang hvarmed länets fiskevatten blifvit i särskilda tillsyningsmansdistrikt uppdeladt. För närvarande finnas inom Norra hushållningssällskapets område 12 tillsyningsmän med lika många distrikt och inom Södra hushållningssällskapets område 13. För norra länsdelen har derjemte tillsatts en särskild inspektör, med åliggande att öfvervaka och tillse, det tillsyningsmännen behörigen fullgöra sina skyldigheter, samt att i öfrigt verka för en förbättrad fiskevård, och af honom hafva, hvad nämnda länsdel beträffar, notvarp för fångst af sill eller strömming blifvit oureglerade, utprickade och förtecknade. Jemväl annorledes hafva emellertid ofvannämnda sällskap och komité sökt främja fiskerinäringen. *Undervisning i moderna fiskemetoder* samt i anordnandet af lekvasar, har meddelats fiskeribefolkningen och risvasar hafva flerstades anlagts, delvis och till följd af de fiskandes brist på företagsamhet genom tillsyningsmännens försorg emot full ersättning af tillgängliga medel. Å kusten af Öland hafva anstälts försök med det i Norrland brukliga sättet att fånga lax i s. k. stakgårdar, hvarför en särskild efterskrifven instruktör genom föredrag och praktisk undervisning sökt intressera befolkningen. Dessa åtgärder hafva möjliggjorts endast genom de *anslag*, som till fiskets fromma blifvit ej mindre af landsting och hushållningssällskap än äfven af staten beviljade enligt följande tabell:

	Landsting.	Hushållningssällskap.	Staten.
Norra länsdelen.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
År 1891	400	400	1,000
» 1892	400	400	1,000
» 1893	400	400	1,000
» 1894	400	400	1,000
» 1895	400	500	1,000
Södra länsdelen.			
År 1891	500	500	500
» 1892	500	500	1,000
» 1893	500	500	1,000
» 1894	500	500	1,000
» 1895	500	500	1,000
Summa	4,500	4,600	9,500

Dessutom hafva hushållningssällskapen medelst tillhandahållande af lån på förmånliga vilkor sökt för de fiskande underlätta

anskaffandet af tidsenlig fiskredskap, ehuru allmänheten ännu icke i någon större omfattning af dylika lån sig begagnat. För utställda redskap tilldelades södra länsdelens fiskerikomité vid 17:e allmänna landtbruksmötet i Göteborg år 1891 penningpris, diplom och medalj, och sällskapet för fiskets befrämjande erhöll samtidigt pris för saltad torsk och saltad ål.

D) Bergs- och brukshandtering samt fabriker, manufaktur och handverk. Inga *jerngrufvor* finnas inom Kalmar län. Gladhammars grufvor, ur hvilka tillförne uppfodrads koboltmalm till mera blygsamma kvantiteter, nedlades i början af sistlidne femårsperiod. Deremot har under de sista åren af densamma på ett par ställen inom länet uppfodrads något litet *malm af annat slag än jernmalm*, nämligen dels i Skälö södra grufva i Vesterrums socken, der under år 1893 brötos 100 ton, till största delen oskrädd, kopparmalm och under hvardera af de båda följande åren 34 ton, dels ock i Solstads grufva i Misterhults socken, der kopparmalm jemte svafvelkis under år 1895 brutits till en myckenhet af 750 ton.

Under perioden hafva 3 *masugnar* — å Ankarsrum, Ed och Öfverum — varit i verksamhet, vid hvilka år 1895 under en blåsningstid af sammanlagdt 780 dygn tillverkats tillhoppa 7,698⁰⁷⁹ ton tackjern och gjutgods. Jern- och stålfabriker funnos sistnämnda år till ett antal af 13, deraf 11 gjuterier och mekaniska verkstäder, och årstillverkningen af gjutgods, framställt genom tackjerns omsmältning uppgick då för hela länet till 1,189 ton med ett värde af 241,572 kronor. Härtill kommer dock annan tillverkning, som uppskattats till den vida högre summan af 1,609,194 kronor; och meddelas beträffande de mera betydande inrättningarne af nu omförmälda beskaffenhet följande:

Vid *Ankarsrums bruk* i Hallingebergs socken, hvilket sysselsätter en fast arbetspersonal, som under perioden vexlat mellan 325 och 350 personer, har tillverkningen under år 1895 utgjort:

Tackjern och gjutgods från masugn	2,945-939 ton
Smältstycken	5,181-840 >
Stång- och finjern af välljern	4,329-718 >
Göt och gjutgods af martin	1,026-513 >
Utvalsad götmetall	548-947 >
Spik	28-109 >
Handelsgjutgods (deraf emaljeradt 95-004 ton)	674-069 >

Vid bruket har under perioden upptagits tillverkning dels af klippspik, dels af gödselspridningsmaskiner och dels, såsom särskild specialitet, af emaljerade plåtskylltar, hvilken sistnämnda handelsvara uppgifves vara tillverkad tidigare vid detta bruk än annorstädes inom landet. En ny verkstadsbyggnad har under perioden uppförts vid bruket, hvarjemte martinverket undergått om- och tillbyggnad.

Vid det i Vestra Eds socken belägna *Eds jernbruk* har hufvudsakligen tillverkats tackjern, under åren 1891 och 1892 jemväl smältstycken. Tillverkningen af tackjern utgjorde år 1895 tillhoppa 3,698 ton. Arbetsstyrkan har i medeltal uppgått till 25 personer.

Öfverums bruk i Lofta och Vestra Eds socknar eges fortfarande af ett aktiebolag, som till största delen består af engelsmän. Tillverkningen och antalet i verkstäderna använde arbetare utgjorde år 1895:

Tackjern	1,054-14 ton
Smältstycken	112-879 >
Stång- och knippjern	209-001 >
Gjutgods	281-276 >
Redskap och maskiner till värde af	335,846 kr.
Diverse snickeriarbeten	86,940 >
Arbetare	305 st.

Hufvudfabrikationen vid detta bruk, hvartill hör en fullständig mekanisk verkstad, utgöres enligt ofvanstående af redskap och maskiner, för hvilka bruket vunnit ett lika allmänt som berättigadt anseende. En stor del af dess tillverkningar på detta område — och de äro af mängahanda slag, såsom sånings- och slättermaskiner, räfsor och sädesrensare, hackelse- och krossmaskiner, plogar, vågar, ostpressar, mekaniska vefmanglar m. m. — afyttras till utlandet, företrädesvis och sedan länge till Ryssland och Finland, men äfven till Spanien, Sydamerika, Afrika, Ostindien och åt ännu andra håll, och upplag af brukets produkter finnas ej mindre i Stockholm och Göteborg än äfven på flere ställen utomlands.

På senare åren hafva, såsom naturligt är ifråga om ett så gammalt bruk, verkstäderna trots många ombyggnader och utvidgningar befunnits för små och arbetsmaskinerna för otillräckliga. Man har emellertid gått i författning om dessa bristers afhjelpande genom uppförande af nya byggnader och anskaffande af maskiner i tillräckligt antal.

Tillverkningen vid *Gunnebo jernbruk* har omfattat jerntråd, kettingsmide, spik och stift m. m. och uppgick år 1895 till 4,967⁷²¹ ton. Antalet arbetare har vexlat mellan 239 och 269 personer.

Storebro bruk tillverkar hufvudsakligen landtbruksredskap och kokspisar. År 1895 utgjorde tillverkningen 87⁹ ton gjutgods och 25⁵ ton diverse annat gods med ett sammanräknadt värde af 37,600 kronor; och voro vid bruket under året sysselsatte 28 arbetare i medeltal dagligen.

Vid *Oskarshamns mekaniska verkstad*, som förut innehafvs af Motala mekaniska verkstads aktiebolag, men efter dess iräkade obestånd öfvertagits af Oskarshamns mekaniska verkstads och skeppsdockas aktiebolag, hafva under perioden nybygts 8 ångfartyg om tillsammans 445 hästkrafter och 1,786³⁴ ton samt reparerats 99 ång- och segelfartyg. Under år 1895 har skeppsdockan, hvars bredd i porten utgör 14⁸⁵ meter, på längden ökats till 108² meter. Arbetsstyrkan med fast anställning har i medeltal uppgått till 190 personer.

Å Siefvert & Fornanders *gjuteri och mekaniska verkstad i Kalmar*, som de senare åren lemnat sysselsättning åt 30 till 35 man, tillverkades år 1895 maskiner till ett värde af 36,900 kronor, hvarjemte utfördes reparationer för cirka 16,300 kronor.

Stenhuggerirörelsen har jemväl under sista femårsperioden bedrifvits i en ganska afsevärd omfattning. År 1895 funnos sålunda inom länet tillhoppa 13 stenhuggerier och stensliperier, deraf 1 i Kalmar, 3 i Vestervik och 9 på landsbygden. Enär år 1890 antalet stenhuggerier inom länet endast utgjorde 10, hafva följaktligen 3 nya under perioden uppstått. Bland dem må omnämnas ett stenhuggeri, som anlagts vid Hälleforshult i Fliseryds socken och med vederbörligt tillstånd drifves af en i Stettin hemmahörande tysk undersåte. Värdet af 1895 års tillverkning vid samtliga stenhuggerierna uppgick till 412,141 kronor. Från länets tullplatser utfördes samma år apterad, opolerad sten, hufvudsakligen byggnadsmaterial, såsom ornament, pelare, socklar

och dylikt, för 225,132 kronor, deraf belöpte på Kalmar tullkammaredistrikt 38,272 kr., på Oskarshamns 85,350 kr. och på Vesterviks 101,510 kronor. Det mest betydande af de särskilda stenhuggerierna är fortfarande det, som å strandhemmanet Väneviks egor i Döderhults socken drifves af Kessel & Röhls granitaktiebolag och som under perioden i medeltal dagligen sysselsatt omkring 150 personer. Rörelsen vid Sandviken å Öland är visserligen fortfarande betydlig, men har emellertid efter förre innehafvarens under perioden timade död rätt mycket inskränkts, hvarvid arbetsstyrkan nedgått från 150 till 70 man. Utförseln af oaptrad sten under år 1895 uppgick för länet till ett värde af 150,565 kronor, deraf på de olika tullkammaredistrikten belöpte sig respektive 5,165, 136,400 och 9,000 kronor; lärande denna export huvudsakligen hafva omfattat råblock från Vänevik och andra stenhuggerier i Döderhults socken af Stranda härad.

Snickerifabriker voro år 1895 inom länet i verksamhet till ett antal af 9, deraf 1 i Oskarshamn, 1 i Vestervik och 7 på landsbygden. Sammanlagda årstillverkningen uppgick till ett värde af 271,130 kronor, hvaraf enligt uppgift belöpt 92,000 kronor ensamt på Fogelfors snickerifabrik i Handbörds härad och 61,886 kronor på snickerifabriken i Oskarshamn, de två fabriker som, sinsemellan i nu nämnd ordning, i sitt slag äro de mest betydande inom länet. Tillverkningen vid såväl dessa som öfriga snickerifabriker omfattar huvudsakligen byggnadsmaterialier, deraf det mesta afsattes på utlandet. År 1895 uppgick sälunda exporten häraf ensamt för Oskarshamns tullkammaredistrikt till 164,800 kronor och för hela länet till 211,705 kronor. Till snickerifabriker hafva emellertid nu icke hänförts sådana fabriker, som uteslutande äro afsedda för möbeltillverkning. Åtskilliga sådana, alla dock af mindre omfattning, lära numera äfven finnas inom länet, särskildt i Aspelands härad, en ort som länge varit känd för en utmärkt tillverkning af ekmöbler.

Bobin- eller trådrullefabriken vid Flerohopp i Madesjö socken har under perioden upphört. Den vid Trekantens jernvägsstation i Ljungby socken belägna bobinfabriken har deremot alltjämt varit i gång, och tillverkades år 1895 vid denna fabrik, som då sysselsatte 62 arbetare, 195,000 gross trådrullar till ett värde af 82,000 kronor. Vid Ufvafors i Kråksmåla socken har anlagts ytterligare en bobinfabrik, vid hvilken sistnämnda är sysselsatts 10 arbetare och förfärdigats trådrullar till ett värde af något mer än 18,000 kronor.

Af tändsticksfabrikerna inom länet voro under samma år i gång dels 2 i Kalmar med ett tillverkningsvärde af 181,276 kronor, dels 1 i Mönsterås med ett tillverkningsvärde af 133,000 kronor, dels ock 3 å landsbygden, deribland 1 i Lofta socken invid Vesterviks stad, alla med ett sammanlagdt tillverkningsvärde af 286,000 kronor. Fabriker i Oskarshamn och Lovers hafva deremot åtminstone tillsvidare upphört med sin verksamhet.

Sulfitfabrikationen har fortfarande inskränkt sig till de två i förra femårsberättelsen omnämnda inrättningar, nämligen Storebro och Eds cellulosafabriker, men tillverkningen vid dem har icke obetydligt ökats. Sälunda utgjorde densamma år 1895 vid Storebro omkring 290 ton pappersmassa med ett värde af 41,600 kronor och vid Ed tillverkas numera årligen, sedan flere nya maskiner och apparater anskaffats, ungefär 2,800 ton torr sulfatcellulosa, som nästan uteslutande försändes direkt till utlandet

K. Majts Befallningshafvandes femårsberättelser 1891—1895. Kalmar län.

från brukets lastageplats Helgenäs. Båda fabriker tillhöra aktiebolag. Vid Eds fabrik har införts elektrisk belysning och den dervarande arbetspersonalen är på arbetsgifvarens bekostnad olycksfallsförsäkrad.

Tillverkning af papper har under perioden bedrifvits vid åtskilliga bruk och sammanlagda tillverkningsvärdet uppgick år 1895 till 227,383 kronor. De största bruken äro fortfarande Hällefors pappersbruk i Lönnberga socken, som med en arbetsstyrka af 46 personer sistnämnda är tillverkat 679,025 kilogram omslagspapper och 1,909,500 st. papperspåsar, samt Emsfors pappersbruk i Döderhults socken, som i medeltal sysselsatt 100 personer, inberäknadt qvinnor och barn, och hvars tillverkning samma år uppgick till 534,115 kilogram papper af olika slag. Exporten af papper från länet är obetydlig; nästan hela tillverkningen förbrukas inom landet, och de senare åren har en myckenhet deraf levererats till sockerraffinerierna.

Af tobaksfabrikerna, som år 1890 voro 4, hafva under perioden 2 (1 i Kalmar och 1 i Nybro) nedlagts. De båda öfriga (1 i Kalmar och 1 i Oskarshamn) drifvas deremot fortfarande. Tillverkningen, som endast omfattar snus, uppgick år 1895 till sammanlagdt 228,839 kilogram med ett värde af 340,810 kronor.

Två större kakelugnsfabriker finnas i Kalmar, hvilka tillverkningar nämnda är beräknades till ett värde af sammanlagdt 160,000 kronor. Vid 2 å landsbygden befintliga ler- och stenkärleksfabriker uppgick tillverkningen samtidigt till 20,000 kronor.

Som bekant utgör Kalmar län ett af landets hufvudcentra för glasbruksindustrien. Vid periodens slut funnos inom länet ej mindre än 8 glasbruk, alla å landsbygden, hvilka under år 1895 tillverkat glas och buteljer till sammanlagdt värde af 162,250 kronor, hvartill kommer annan tillverkning till värde af 268,400 kronor. Bland dessa bruk må särskildt omnämnas ett i Alsterbro, Kråksmåla socken, och ett i Björklunda, Fagerhults socken, hvilka år 1895 tillverkat glas till ett värde af 70,400 kronor, det i Rumskulla socken belägna Ventzellholms glasbruk, som tillverkat 728,000 buteljer med ett värde af 55,000 kronor, samt slutligen Pukebergs glasbruk i Madesjö socken, som efter det förre egaren kommit på obestånd och bruket kommit i händerna på ett bolag, betydligt ökat och förbättrat sina tillverkningar, för hvilket ändamål åtskilliga skickliga arbetare från utlandet införskrifvits.

Enligt 1895 års näringsstatistik funnos, jemte en tapetfabrik i Kalmar med ett tillverkningsvärde af 160,000 kronor, inom länet såsom fabriksartade anläggningar redovisade:

28 å landet belägna tegelbruk, hvilkas tillverkningar beräknats till ett värde af 85,285 kronor;

65 garfverier, deraf 2 i Borgholm och återstoden å landsbygden samt i köpingarne, alla med ett sammanräknadt tillverkningsvärde af 322,569 kronor;

28 färgerier, nämligen 1 i hvar af städerna Kalmar, Oskarshamn och Borgholm samt resten i köpingarne och på landet; varande den intjenade färgarelönen vid dem alla upptagen till en summa af 42,742 kronor;

1 bränvinsbränneri, nämligen å Kyrkeby i Vissefjerda socken, med en tillverkning af 422,522 liter bränvin af normalstyrka;

16 maltdrycksbryggerier, deraf 2 i Kalmar, 2 i Vestervik, 1 i Oskarshamn, 1 i Mönsterås, 1 i Nybro och 9 på landsbygden, samtliga med en tillverkningskvantitet af tillhoppa 22,643 hektoliter, beräknade till ett värde af 230,308 kronor; och

I *mälteri*, beläget i Kalmar med utfördt tillverkningsbelopp af 55,000 kilogram och ett tillverkningsvärde af 10,000 kronor.

Inalles voro under år 1895 272 *fabriker* i verksamhet inom länet, deraf 57 i städerna, 21 i köpingarne och 194 å landsbygden; 202 egdes af enskilde personer, resten af bolag. Vid fabrikerne voro sysselsatte 124 verkstämmare jemte 3,236 arbetare öfver 18 år, deraf 2,814 män och 422 kvinnor, samt 786 arbetare under 18 år, deraf 624 män och 162 kvinnor. Fabrikerne tillverkningsvärde utgjorde 6,492,436 kronor, mot 4,835,242 kronor år 1890, och fabrikanternas inkomstbevilning uppgick till 5,103 kr. 59 öre, mot 3,652 kr. 18 öre sistnämnda år. Värdet af länets fabriksstillverkning utgjorde af hela rikets endast 1.68 procent.

I fråga om *handtverkerierna* upplyser näringsstatistiken, att antalet handverkare ökats från 690 år 1890 till 831 år 1895; att antalet i handtverkerierna anställda arbetare likaledes ökats från 1,075 år 1890 till 1,207 år 1895; samt att beloppet af den inkomstbevilning, som blifvit handverkarne påförd, stigit från 2,550 kr. 95 öre år 1890 till 2,827 kr. 30 öre år 1895. Fördelar man siffrorna mellan stad och landsbygd och till landsbygden hänför köpingarne, finner man beträffande städerna: att antalet handverkare, som år 1890 utgjorde 369, år 1895 uppgick till 431; att arbetarnes antal ökats från 613 till 709 och att bevilningen stigit från 2,168 kr. 25 öre till 2,527 kr. 90 öre; samt beträffande landsbygden, att antalet handverkare ökats från 321 till 400 och antalet arbetare från 462 till 498, men att bevilningen deremot minskats från 382 kr. 70 öre till 299

kr. 40 öre. Bland städerna intager naturligtvis Kalmar första rummet med 247 handverkare, 403 handverksarbetare och en bevilning af 1,239 kr. 84 öre, hvarefter kommer Vestervik med 75 handverkare, 120 arbetare och en bevilning af 707 kr. 35 öre. Borgholm eger endast 26 handverksarbetare, men 31 handverkare med påförd bevilning till belopp af 56 kr. 50 öre.

För *husslöjdens* förkofran hafva hushållningssällskapen med egne anslag och medel, som staten och landstingen anvisat, under sista femårsperioden verkat på enahanda sätt som förut, nämligen genom beredande af tillfälle för folkskolelärare att utbildas i slöjd, vare sig vid slöjdlärareseminariet på Nääs eller vid den särskilda slöjdskolan i Kalmar, samt genom understöd till slöjdskolors inrättande i alla de kommuner, hvilka sjelfve vilja dertill bidra. Enligt hushållningssällskapens berättelser för år 1895 funnos i södra länsdelen 51 slöjdskolor för gossar och 41 för flickor och inom norra länsdelen 27 dylika skolor för gossar och 3 för flickor samt dessutom 9 skolor, hvilka uppehöllas af vederbörande kommuner med hjälp af det direkta statsbidrag af 75 kronor, som numera skall enligt nädiga brefvet den 1 juni 1894 utgå till hvarje grupp af minst 15 elever, hvilka under hvarje vecka af skolåret erhålla minst fyra timmars slöjdundervisning. Från och med år 1895 anordnar dessutom Södra hushållningssällskapet årligen för skollärarinnor en särskild kurs i kvinlig slöjd, hvilken rönt mycken anslutning.

Man har sålunda anledning hoppas, att husslöjden och husfliten, hvarmed länge varit synnerligen klen bestånd, bland allmogens åter skall i en snar framtid komma till välförtjent heder.

4. Kommunikationsanstalter och varuntbyten.

A) *Landtkommunikationer*. Med föranledande af *lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet* den 23 oktober 1891 har länet under perioden undergått en förnyad uppdelning i afseende å väghållningsdistrikten, dervid bestämts, att hvar härad å fastlandet äfvensom Ölands Södra mot skall utgöra ett väghållningsdistrikt för sig, hvaremot Ölands Norra mot indelats i tre med länsmansdistrikten sammanfallande väghållningsdistrikt. Sedan sålunda väghållningsdistrikten blifvit ordnade, verkställdes i enlighet med väglagens föreskrift inom hvarje distrikt af särskild nämnd uppskattning af årliga kostnaden för vägunderhållet in natura den tid marken är bar, hvarvid kostnaderna beräknades utgöra:

Norra Tjusts härads väghållningsdistrikt	9,264.15 kr.
Södra Tjusts » »	15,899.40 »
Tunalius » »	7,049.40 »
Sevede » »	9,762.73 »
Aspelands » »	5,688.38 »
Haadbörds » »	14,076.70 »
Norra Möre » »	14,391.78 »
Stranda » »	15,188.87 »
Södra Möre » »	10,530.23 »
Åkerbo » »	1,755.00 »
Slättbo » »	1,888.93 »
Runsteus » »	1,909.10 »
Ölands Södra mots » »	4,449.48 »

Summa för hela länet 111,854.15 kr.

Den nya väglagen, som i alla delar skolat träda i kraft med ingången af år 1895, har emellertid icke under perioden kommit till tillämpning i alla eller ens i de flesta väghållningsdistrikten. Efter anmälan af Länsstyrelsen, att de åtgärder, som jemlikt väglagen bort före år 1895 vara vidtagna, icke kunnat allestädes medhinnas, fann nämligen Kungl. Maj:ts uti nädig skrivelse den 20 december 1894 skäligt att för Norra Tjusts, Södra Tjusts, Sevede, Stranda, Norra Möre, Södra Möre, Ölands södra mots, Slättbo och Runstens väghållningsdistrikt bestämma tidpunkten, då samtliga ifrågavarande åtgärder skulle vara vidtagna, till ingången af år 1896, hvarjemte den 20 december 1895 ett ytterligare anstånd med lagens tillämpning inom Stranda distrikt i nåder medgafs för tiden intill 1897 års ingång; föranledande de sålunda beviljade uppskofven jemväl, att vinterväghållningen, för hvilken nya, med väglagen enliga bestämmelser emellertid blifvit meddelade, måst uti ifrågavarande väghållningsdistrikt under uppskofstiden ombesörjas i öfverensstämmelse med de stadganden, som förut ländt till efterrättelse.

I samtliga väghållningsdistrikten på fastlandet har ny vägdelening under perioden begärts och påbörjats, och när i anledning häraf det för Länsstyrelsen gällt att bestämma, hvilka vägar som skolat i vägdelening ingå, har Länsstyrelsen låtit sig angeläget vara, att deri intagits jemväl så många af de förut såsom sockne- eller enskilda by- och utfartsvägar underhållne vägar som rimligtvis kunnat anses ega för allmän väg numera föreskrifna betingelser, hvarvid dock i allmänhet stadgats såsom vilkor, att vägarne först borde af vederbörande kommun eller

enskilde behörigen iståndsättas. Härigenom kommer antalet och längden af allmänna vägarne å länets fastlandsområde att högst betydligt ökas och en väsentlig förbättring i kommunikationsförhållandena å landsbygden har ståtts i utsigt. Då emellertid icke någon af vägdelningsförrättningarne vid periodens utgång hunnit afslutas, beroende endels på oafgjorda besvär öfver beslut, som i hithörande frågor af Länsstyrelsen meddelats, torde ännu vara för tidigt att utförligare redogöra för de genom vägdelningarna uppkommande förändringar i afseende å de allmänna vägarne. På Öland åter har hittills ny vägdelning icke ifrågasatts. Länsstyrelsen har emellertid på särskilda framställningar genom utslag, som vunnit laga kraft, under perioden förordnat: dels att en 5 meter bred väg från allmänna vägen i närheten af Böda kyrka öfver Böda kronopark till Byxelkroks hamn skall såsom häradsväg af de väghållningsskyldige i Åkerbo härad iordningställas och underhållas, dock under förutsättning, att erforderlig mark inom kronoparkens område utan ersättning upplåtes och att statsbidrag erhålles till så stor del af anläggningskostnaden, som vanligen af staten betäckes; dels att den s. k. Alfvidsjö bygata, som från häradsvägen mellan Högby kyrka och Horns kungsladugård leder öfver Alfvidsjö bys egor ned till den i Högby socken vid Kalmarsund belägna hamnplatsen Alfvidsjöbodas, äfvensom vägen från allmänna landsvägen vid Södvik genom Steninge by till Sandviken skola af samme väghållningsskyldige såsom bygdevägar iståndsättas och underhållas; dels att en väg om 3,6 meters bredd från hamnplatsen Stora Rör till Isgårde skall såsom bygdeväg iordningställas och hållas till en del af de väghållningsskyldige i Runstens härad och till en del af Ölands Södra mots väghållningsskyldige; dels ock slutligen att nedfartsvägen från allmänna landsvägen vid Södra Möckleby till hamnplatsen Degerhamn skall af Ölands Södra mots väghållningsskyldige iordningställas och underhållas såsom bygdeväg, men häradsvägen från Resmo till den forna färjeplatsen Fröbygårda deremot upphöra att vara allmän väg och väghållningsdistriktet för framtiden vara för allt underhåll af densamma befriadt. Fråga har derjemte väckts om indragning af allmänna vägen mellan Resmo kyrka och Stenåsa, men ärendet var vid periodens slut ännu på Länsstyrelsens pröfning beroende.

Af Riksdagens anslag till *väganläggningar och vägförbättringar* hafva under perioden kommit detta län till godo dels 16,082 kr. 96 öre till omläggning och förbättring af allmänna landsvägen mellan Skrumprike i Misterhults socken och Oskarshamns stad, derför hela kostnaden utgjort 24,270 kronor, dels 17,000 kronor till omläggning och förbättring enligt uppgjord plan, deri totalkostnaden upptagits till 25,600 kronor, af häradsvägen mellan Virserums kyrka och Vrångeån i Mälilla socken, dels 17,000 kronor till anläggning af väg mellan Ekabo i Fagerhults socken och Fogelfors i socknen med samma namn, derför kostnaden bestigit sig till 25,500 kronor, dels 14,800 kronor till anläggning af väg mellan Bredsättra och Föra kyrkor å Öland enligt upprättadt förslag, som upptager kostnaden till 22,370 kronor, dels ock slutligen 17,500 kronor till anläggning af ofvan omnämnda väg fran allmänna vägen i närheten af Böda kyrka till Byxelkroks hamn, hvarför kostnaden i sin helhet beräknats utgöra 26,300 kronor.

Vägarne Skrumprike—Oskarshamn, Virserums—Vrångeån och Ekabo—Fogelfors hafva blifvit under perioden fullbordade och af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen godkända, hvilket äfven är förhållandet med den i förra femårsberättelsen omnämnda väg

mellan Alby i Hulterstads socken och Borgby i Mörbylånga socken å Öland, en väganläggning som understöds med statsbidrag till belopp af 18,459 kr. 28 öre; och framgår af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsens berättelse för år 1895, att vid anställd besigtning vägen Bredsättra—Föra, som håller en längd af 21,03 kilometer, befunnits terrasserad till ungefär en tredjedel och att i fråga om den 11 kilometer långa vägen Böda—Byxelkrok terrassereringen blifvit verkställd på en sträcka af 7 kilometer.

Beträffande *skjutsväsendet* hänvisar Länsstyrelsen till den vid berättelsen fogade **tabell 2**, hvaraf framgår, bland annat, att skjutsanstalternas antal vid 1895 års slut utgjort 92; att entreprenad funnits inrättad vid 31 gästgifverier och 24 skjutsstationer, hvaremot vid 37 skjutsanstalter entreprenadskjutsning icke kunnat komma till stånd; att inom Södra landstingsområdet skjutsningen utgjorts af entreprenörer på 33 skjutsanstalter, deraf 32 med maximilegan 1 kr. 50 öre för häst och mil och 1 med lega af 1 kr. 40 öre; att inom Norra landstingsområdet maximilegan, som utgjort 1 kr. 70 öre, utgått vid 20 skjutsanstalter, men å 2 ställen — genom täflan vid entreprenadauktionerna — nedbragts till 1 kr. 60 öre; att skjutslegan vid de anstalter, der entreprenad icke ävägbragts, utgått med 1 kr. 12 öre; samt att antalet under perioden utgångna hästar utgjort i kungs- och kronoskjuts 518, vid skjutsanstalter med entreprenad 17,002 och vid skjutsanstalter utan entreprenad 4,216.

Något särskildt entreprenadbidrag från vare sig landsting eller statsverket har icke under perioden utgått. Deremot hafva städerna Kalmar och Oskarshamn fortfarande varit nödsakade att till vederbörande entreprenörer utfästa jemförelsevis mindre årliga bidrag från stads-kassan. Den kronoskjuts, som ifrågakommit, har uteslutande användts till befordrande af båtsmän vid afgång till och hemkomsten från flottans station i Karlskrona. Hela antalet af i vanlig skjuts utgångna hästar, som under nästföregående femårsperiod uppgick till 17,688, har under åren 1891—1895 ökat till 21,218 och torde denna ökning endels vara beroende derpå, att skjutsstationer med entreprenad varit inrättade vid åtskilliga jernvägsstationer, derifrån sålunda nu erhållits skjuts, som förut måst anskaffas medelst beting med enskilda personer.

Skjutsningen inom länet har hittills varit ordnad för tre år i sänder. Vid regleringen af den skjutsperiod, som tog sin början med år 1896, blef emellertid stadgad, att densamma skulle omfatta en tid af fem år och sålunda räcka till utgången af år 1900.

I afseende å *jernvägskommunikationerna* är till en början att märka, hurusom den länge närda planen om en *jernväg mellan Kalmar stad och Berga station* å Nässjö—Oskarshamns jernväg under perioden blifvit bragt till utförande. Frågan inleddes redan år 1881 dermed, att Länsstyrelsen hos Södra landstinget hemställde om beviljandet af ett anslag för undersökning och uppgörande af förslag till en jernväg, som skulle förbinda residensstaden med den lämpligaste anknytningspunkten på nyssnämnda bana. Denna hemställan blef visserligen af landstinget afslagen; men på initiativ af dåvarande landshöfvingen i länet G. J. Edelstam hölls den 31 januari 1883 i Kalmar ett sammanträde, å hvilket utsågs en komité med uppdrag att föreställa om fullständig undersökning samt uppgörande af plan och kostnadsförslag till såväl en bredspårig som en smalspårig jernväg i den omnämnda riktningen. Redan i medio af år 1885 hade ock dylika förslag med plan och profilirningar, uppgjorda af kaptenen vid Väg- och Vattenbyggnadskåren m. m. C. H.

Öhnell, till komitén inkommit. På grund af den rådande ekonomiska ställningen i orten voro emellertid utsigterna för jernvägsplanens förverkligande under den närmaste framtiden synnerligen små, och alla vidare åtgärder för en praktisk lösning af den viktiga frågan blefvo i anledning häraf tillsvidare inställda. Först år 1891 blef densamma ånyo upptagen. Efter det landstinget i anledning af derom väckt motion genom beslut den 30 september samma år anslagit ett belopp af 1,000 kronor i och för en, af i orterna yttrad önskan om delvis ändrad sträckning af den föreslagna linien påkallad, ny jernvägsundersökning, bildade sig vid sammanträde å länsresidenset nästpåföljande dag en förening, som tog jernvägsfrågan i sin hand och åt kaptenen m. m. E. Westerberg uppdrog att uppgöra ett definitivt förslag med anslutning i väsentliga delar till Öhnelles, men med undvikande af vissa vid detsamma anmärkta olägenheter samt med iakttagande af de ändringar för öfrigt, till hvilka inträdda förhållanden kunde gifva anledning. Enligt det af Westerberg till följe häraf uppgjorda, den 8 mars 1892 daterade förslag skulle den nya jernvägen följa Kalmar—Emmaboda jernväg på dess södra sida till Svaneberg, derifrån taga en nordlig riktning till trakten af Ålems kyrka med ett afstånd af tre till fem kilometer från Kalmarsund, vidare ledas i nordvestlig riktning genom Långemåla socken och derefter framdragas öfver Högsby i närheten af allmänna landsvägen till Berga station å jernvägen Nässjö—Oskarshamn; och beräknades banan med en spårvidd af 0⁸⁹ meter och en längd af något mera än 78 kilometer kosta 2,282,000 kronor med rullande materiel och 2,002,300 kronor utan dylik materiel, motsvarande respektive 29,232 kronor och 25,112 kronor för kilometer.

Den 16 september 1892 fastställdes på underdånig ansökning af ledamöter i ofvannämnda förening ordning för Kalmar läns östra jernvägsaktiebolag, hvars kapital skulle utgöra minst 600,000 kronor och högst 2,000,000 kronor, samt utgjordes detta bolag rättighet att anlägga och till allmänt begagnande mot afgift upplåta jernväg från Kalmar till Berga i enlighet med Westerbergs förslag under vilkor bland annat, att arbetet å jernvägsanläggningen skulle så bedrivas, att jernvägen kunde för trafik upplåtas senast den 1 oktober 1897, hvilken tid på senare gjord framställning utsträcktes till den 1 oktober 1898. Efter skedd inbjudan till aktieteckning i jernvägen tecknades erforderliga minimiaktiekapitalet, hvartill bidrog: Kalmar stad med 200,000, Högsby kommun med 30,000, Ålems med 24,000, Åby med 15,000, Ryssby med 16,000, Långemåla med 10,000 och Förlösa med 10,000 kronor, äfvensom bland enskilde tecknare främst grosshandlaren Johan Jeansson i Kalmar med icke mindre än 150,000 kronor, hvarjemte flertalet af ortens större godsegare och många bland hemmansegarne bistätt företaget genom att teckna aktier för dem tillkommande ersättning för jord, som af jernvägen tages i anspråk eller, såsom på ett par ställen förekommit, öfverlåta sådan jord till bolaget utan ersättning.

Enär emellertid vid åtskilliga af dessa teckningar uttalats önskvärdheten af mer eller mindre betydande jemkningar i den koncessionerade planen, anmodades slutligen f. d. chefen för Östra väg- och vattenbyggnadsdistriktet majoren m. m. G. Morsing att uppgöra en, af Kungl. Maj:t sedermera godkänd, i vissa delar förändrad plan till jernvägen, enligt hvilken densamma skulle utgå från Kalmar i direkt nordlig riktning mot Förlösa, med stationer i Förlösa, Åby, Ryssby, Ålems, Långemåla och Högsby socknar, och skulle enligt af Morsing upprättadt kostnadsförslag

jernvägen med iakttagande af dessa förändringar icke betinga högre anläggningskostnad än 1,873,000 kronor, inberäknadt rullande materiel.

Bolagets förhoppningar på erhållande af statslån till någon del af berörda kostnad förverkligades visserligen icke; men deremot erhöles ett kraftigt stöd för jernvägsföretaget deri, att 1895 års Södra landsting genom beslut, som vunnit Kungl. Maj:ts stadfästelse, beviljade garanti för lån, som jernvägsbolaget kunde komma att upptaga, intill 900,000 kronor i kapital jemte högst 4 procents ränta derå, under hufvudsakliga vilkor, att lånet skulle genom amortering fullständigt återbetalas inom högst 56 år efter upplåningen, samt att bolaget till landstingets säkerhet pantsatte en till innehafvaren stäld och i jernvägen med främsta förmånsrätt in-tecknad förbindelse å garanterade länesumman; och som företagens framgång sålunda kunde anses betryggad, lät styrelsen för jernvägsbolaget, som emellertid vid sammanträde i Kalmar den 6 augusti 1895 konstituerats, genom kungörelse den 27 september samma år till inbetalning senast den 16 påföljande december infordra 20 procent af tecknade stamaktiebeloppen jemte skriftlig förbindelse å återstoden, hvarefter, sedan styrelsen jemväl lyckats på förmånliga vilkor upplåna icke allenast af landstinget garanterade 900,000 kronor utan derutöfver ytterligare 300,000 kronor, som för företagens genomförande erfordrades, entreprenadanbud å jernvägsanläggningen infordrades; varande derom sedermera med ingenjören m. m. C. Jehander afslutadt kontrakt, enligt hvilket det af honom åtagna arbete skall varda till afsyning färdigt den 1 september 1897.

Vid sidan af sträfvandena för åstadkommande af en jernväg mellan Kalmar och Berga har man äfven arbetat på ett slutligt genomförande af det gamla, till riktningen mycket om-tvistade förslaget om en *jernvägsanläggning från Kalmar söderut* genom Södra Möre härad till anknytning med det blekingska jernvägsnätet. Södra hushållnings-sällskapets underafdelning inom nyssnämnda härad beslöt den 25 augusti 1894 tillsätta en komité med uppdrag att verka för jernvägsanläggningen. Sedan dels underafdelningen och dels åtskilliga intresserade kommuner för ändamålet anvisat nödiga medel, uppdrogs åt majoren Morsing att verkställa erforderlig undersökning, i anledning hvaraf denne under år 1895 upprättat plan och kostnadsförslag för en jernväg af alternativt 1⁰⁶⁷ och 0⁸⁹ meters spårvidd, utgående från Kalmar och sträckande sig genom Hossmo och Ljungby samt vidare nära gränsen mellan Arby och Hagby socknar genom Halltorp och Söderåkra invid Öfraby by till närheten af Torsås kyrka, närmast i öfverensstämmelse med ett af kaptenen m. m. Öhnell tidigare uppgjort förslag. Enligt major Morsings förslag skulle anläggningskostnaden, inberäknadt värdet af den för jernvägen erforderliga mark, uppgå för 1⁰⁶⁷ meters spårvidd till 989,000 kronor med, men 800,500 kronor utan rullande materiel och för 0⁸⁹ meters spårvidd till 931,000 kronor med, men 775,000 kronor utan rullande materiel. Jemväl detta företag har vunnit kraftigt understöd af länets Södra landsting, som år 1895 beviljat garanti för ett lån intill 500,000 kronor, hvilket för jernvägens byggande kunde komma att upptagas af det bolag, som för sådant ändamål blefve bildadt och påbörjade jernvägsanläggningen före 1898 års utgång. För öfrigt synes det, af allt att döma, som om ett med insigt om det ofafvisliga behovet af en jernväg för underlättande af samfärdseln i denna bördiga och folkrika bygd paradt lifligt intresse numera allmänneligen före-

funnes; och det är så mycket hellre att hoppas, att jernvägsanläggningen snart skall komma till utförande, som åtskilliga bland de kommuner, för hvilka jernvägen närmast är af betydelse, redan afvunnits beslut om aktieteckning för större eller mindre belopp, oaktadt full enighet i fråga om antagandet af den förefintliga planen ännu icke vunnits, i det Arby och Mortorps kommuner träget ifra för jernvägsliniens dragande från Vassmolösa i riktning åt Mortorps kyrka och derifrån i sydostlig riktning öfver Skälby till Gräsgårde eller Halltorp, der den åter skulle ingå på den af major Morsing föreslagna linien. Det är skogsbygdens och den åkerbrukande befolkningens skilda intressen, som sålunda tråda i täflan om eröfrandet af den blifvande bolagsstämmans gunst vid frågans definitiva afgörande. Bådadera grunda sin åstundan på afsevärda skäl.

Under perioden hafva dessutom åtskilliga *andra jernvägsförslag* varit å bane. Redan år 1891 beviljades i nåder sökt rättighet att enligt faststeld plan anlägga och till allmänt begagnande mot afgift upplåta jernväg från Lillsjödals station å Nässjö—Oskarshamns jernväg till Fogelfors bruk; men jernvägsarbetet blef aldrig påbörjad och koncessionen förföll. Äfvenledes har begärts tillstånd att i öfverensstämmelse med upprättad plan anlägga och trafikera jernväg af 0:s meters spårvidd mellan Målerås station å jernvägen Nybro—Säfsjöström samt Mönsterås köping. Vid ett af Länsstyrelsen med anledning af ifrågakvarande underdåniga ansökning i Ålem hållet sammanträde, omfattades jernvägsförslaget af ortens befolkning med stora sympatier. Utan tvifvel skulle ock en jernväg med syfte att förmedla samfärdseln mellan östra delen af Kronobergs län och närmaste östersjöhamn blifva till synnerligt gagn såväl för nämnda länsdel som äfven för alla öfriga orter, genom hvilka jernvägen komme att framdragas. Ansökningen blef visserligen med anledning af yppade betänkligheter beträffande den föreslagna spårvidden återtagen, men det lifliga intresse, hvarmed frågan omfattats, skall antagligen snart leda till förnyade ansträngningar att få en jernvägsanläggning med ofvannämnda syfte till stånd.

Fråga har likaledes väckts om utsträckning af Vimmerby—Hultsfreds jernväg till Kisa inom Östergötlands län, hvarifrån den skulle framdragas till Linköping. Ifrågakvarande förslag har i den trakt af länet, som skulle komma att beröras af jernvägen, vunnit mycken anslutning och vid sammanträde i Kisa på hösten 1895 beslöts att åt sakkunnig person uppdraga undersökning och upprättande af kostnadsförslag till en dylik jernväg, hvilken af flertalet ansågs böra få samma spårvidd som Vimmerby—Hultsfreds, eller densamma som statens jernvägar ega.

I föregående femårsberättelse är, beträffande Kalmar—Emmaboda jernväg, omnämndt, hurusom Kalmar stad alltjemt måst fullgöra den garanti, staden tecknat för ett af Kalmar nya jernvägsaktiebolag upptaget obligationslän, äfvensom att ett försök till undgående af denna utgift och stadens tryggande mot förlust af dess i jernvägen nedlagda aktiekapital genom jernvägens inköpande af ett för ändamålet i Kalmar bildadt konsortium misslyckats. År 1893 blef emellertid denna fråga omsider löst på det sätt, att jernvägens skulder konverterades genom in-teckningslän dels å 1,000,000 kronor och dels å 900,000 kronor, hvilket sistnämnda, till förmånsrätten steldt efter lånet å 1,000,000 kronor, åtföljdes af stadens garanti för betalningen. Genom berörda konvertering blef jernvägens ställning så god, att jernvägen,

utom att den sjelf betalade det äldre obligationslånet, hvarför staden tecknat garanti, genast kunde till staden å utlägggen för samma län kontant återbetala 43,000 kronor.

I betraktande af den tendens till ökning, som jernvägstrafiken för närvarande företer, saknas icke anledning till förhoppning, att jernvägen under närmaste framtiden bör kunna blifva i stånd att förränta och göra afbetalning å sin återstående skuld till staden i anledning af dess utlägg för det äldre garantilånet.

Nybro—Säfsjöströms jernväg har efter den exekutiva försäljning, som äfvenledes omnämnes i sista femårsberättelsen, med synnerligen gynnsamt resultat under perioden trafikerats, men *jernvägarne Hultsfred—Vestervik och Vestervik—Åtridaberg—Bersbo* hafva deremot, till följd af otillräckliga trafikinkomster oafbrutet påkallat fullgörande af den garanti, Kalmar läns norra landsting för lån åt dessa jernvägar sig iklädt.

Till upplysning om *jernvägarne inkomst* per dag och bankilometer under perioden återopas följande tabell:

J e r n v ä g .	År 1891.	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Vestervik—Åtridaberg—Bersbo	6:85	8:01	7:41	7:09	7:89
Hultsfred—Vestervik	6:40	6:77	6:89	6:78	6:78
Kalmar—Emmaboda	12:48	13:23	13:30	13:45	14:35
Nybro—Säfsjöström	5:23	5:71	6:04	6:50	6:81
Nässjö—Oskarshamn	10:20	10:86	10:30	10:99	11:37

Vimmerby—Hultsfreds jernväg har jemväl under denna period trafikerats af Nässjö—Oskarshamns jernvägsaktiebolag emot afstående till denna af 75 procent af trafikinkomsterna.

B) Sjökommunikationer. Jemväl under denna period har regelbunden *frakt- och passagerarefjert* i Kalmarsund under seglationstiden besörjts af Kalmarsundsbolagets fyra ångbåtar jemte tvenne ångare, tillhörande bolag i Oskarshamn. Under vintertiden har trafiken i sundet uppehållits af postångfartyget Öland, som gjort dagliga turer till Färjestaden och vissa dagar i veckan, när isförhållandena ej därför lagt öfverstigliga hinder, jemväl anlöpt Stora Rör och Borgholm. För trafiken mellan Vestervik och närbelägna hamnar dels i skärgården och dels i Gamlebyviken hafva likaledes snarre ångfartyg med reguliera turer varit använda. Ett betydligt antal större ångare har nu, sasom förut, hvarje år, så länge hafvet varit isfritt, uppehållit samfärdseln mellan länets stapelstäder samt åtskilliga af rikets öfriga betydliga hamnar äfvensom utrikes orter, hafvudsakligen Kristiania, Köpenhamn och Lübeck. Postförbindelsen med Gotland har vintertiden delvis gått öfver Vestervik. Den i förra femårsberättelsen omnämnda, af statsmedel understödda, ångbåtstrafiken mellan Vestervik och Libau har med år 1891 upphört.

Genom särskilda nädiga bref hafva för inalles 22 platser inom länet, nämligen städerna Kalmar, Vestervik, Oskarshamn och Borgholm, köpingarne Gamleby, Figeholm, Mönsterås och Mörbylånga, färjeplatserna Röhälla och Färjestaden, lastageplatserna Helgenäs, Almvik, Verkeback, Blankholm, Solstadsström, Kärrsvik, Gasesten, Grönhögen och Fgelviks lastbrygga samt hamnarne Sandviken, Stora Rör och Degerhamn, varit fastställda *taxor å hamnafgifter* för fartyg och varor, gällande intill 1896 års slut, i sammanhang hvarmed jemväl stadstäts taxor för be-

gagnande af Strömsholms och Stegeholms kanaler, hvilka förmedla samfärdseln mellan Gamlebyviken och Östersjön vid Vestervik, samt Gränsö kanal mellan Gudingefjärden och Vestervik och lemnas i *tabell D* uppgifter om *hamnkassornas inkomster och utgifter* å de mera betydliga platserna.

Med afseende å den betydliga stegringen under året 1893 uti Vesterviks hamnkassas inkomster och utgifter bör anmärkas, att som inkomst upptagits det för Lilla Blockholmssundets fördjupning beviljade statsbidrag 35,422 kr. 63 öre samt att af den kostnad berörda arbete betingat, eller 53,243 kr. 70 öre, ett belopp af 52,743 kr. 70 öre ingår i utgifterna för nyssnämnda år.

På grund af nådiga brevet den 18 november 1892 användes af hamninkomsterna i Vestervik ett belopp af högst 8,000 kronor årligen såsom bidrag till ränta och amortering å ett för inbetalning af tecknade aktier i Hultsfred—Vesterviks jernvägsaktiebolag och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo jernvägsaktiebolag af staden upptaget lån å 350,000 kronor. För öfrigt hafva de särskilda hamnkassornas utgifter hufvudsakligen afsett reparationer å hamn- eller kajbyggnader, uppmuddring samt fyllnadsarbeten.

Särskildt *hamnarne å Öland* äro genom sand- och stendrift oupphörligen utsatta för uppgrundning och förstörelse. I anledning häraf måste också Länsstyrelsen, sedan det visat sig, att Sandvikens hamns bestånd äfventyrades genom vraksten, som från i närheten befintliga kalkstensbrott och stenförädlingsverk dels utkastades i sjön och dels upplades på land så nära stranden, att den kunde nås af vågorna, den 31 december 1890 utfärda ett vitesförbud, hvarigenom förklarades, att längs Ölands vestra strand å sträckan mellan Sandvikens hamn och Hjorthamn sten, sand eller andra mineraliska ämnen icke finge, vid vite af 100 kronor, utföras i sjön eller uppläggas å land på sådana platser, som ligga lägre än tre meter öfver hafvets medelvattenyta, härifrån dock undantagandes sådan sten, som utföres i sjön eller lägges på land för att bilda vågbrytare. Ifrågavarande hamn har emellertid under perioden blifvit väsentligen förbättrad och förstärkt. Kostnaden härför beräknades till 118,400 kronor, dertill staten under åren 1891 och 1892 bidragit med sammanlagt 78,900 kronor. Arbetet har sedermera fortskridit så, att vid en af Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen år 1895 föranstaltad besigt-

ning ombyggnaden af norra hamnarmen befunnits fullbordad, under det att å den södra en ringa del af murningen återstått. De af sand- och stendriften förorsakade olägenheter sägas numera genom norra hamnarmens ombyggnad hafva upphört. Till iståndsättande af Röhälla hamn, derför kostnaden beräknats till 8,500 kronor, täcktes Kungl. Maj:ts år 1891 anvisa ett belopp af 5,600 kronor, men då egaren af hamnen icke förmått ställa nöjaktig säkerhet för dess framtida underhåll och Glömminge kommun, inom hvilken hamnen är belägen, vägrat ikläda sig ansvaret för berörda underhåll, har anslaget sedermera indragits. Vid Degerhamn i Södra Möckleby socken har man under perioden arbetat på en hamnanläggning. Till den beräknade kostnaden härför, 150,000 kronor, har staten bidragit med ej mindre än 100,000 kronor och skall Ölands cementaktiebolag vidkännas den resterande kostnaden. Ifrågavarande hamnbyggnad var af stort behof påkallad och kommer att lända hela orten till mycken nytta. För ombyggnad af hamnen i Mörbylänga hafva under år 1895 utförts undersökningar och uppgjorts ritning och kostnadsförslag, slutande å 115,000 kronor, men något beslut om arbetets utförande har ännu icke fattats.

Till stapelstäderna i länet hafva under perioden influtit *tolagsersättningar* till följande belopp:

	Kalmar. Kr.	Vestervik. Kr.	Oskarshamn. Kr.
År 1891	26,849 58	9,541 43	4,448 30
» 1892	13,821 —	4,438 08	5,089 05
» 1893	14,507 72	4,338 77	4,299 46
» 1894	25,654 37	4,874 64	7,260 —
» 1895	42,854 —	9,292 69	5,817 —

Och hafva dessa medel hufvudsakligen användts: i Kalmar till aflöning åt magistraten samt stadens tjenstemän och betjente, i Vestervik för enahanda ändamål och till underhåll af offentliga byggnader samt i Oskarshamn till räntegodtgörelse å anläggningskostnad för tullkammare och packhus samt till underhåll af dertill hörande inventarier.

Fråga har under perioden blifvit väckt om Emåns upplåtande till *allmän flottled*. Undersökning af vattendraget och den för flottning påräkneliga virkestillgången har i anledning häraf egt rum, men frågan var ännu vid periodens slut på Länsstyrelsens pröfning beroende. Annat vattendrag, der flottning allmänneligen idkas eller är tillåten, finnes ej inom länet.

Färjarten är obetydlig och inskränker sig fortfarande till två ställen: vid Bjursund i Tjusts härad samt mellan Refsudden och Stora Rör i Kalmarsund.

Lotsplatserna inom länet voro vid 1891 års ingång till antalet 19, hvilka finnas i *förra femårsberättelsen uppräknade*. Någon förändring i afseende å lotsplatserna har icke under perioden inträdt.

Deremot hafva 6 nya *fyrrar* blifvit uppförda, en å Tokenäs udde söder om Byxelkroks hamn, en vid Hornsudde, en på Garpn vid Bergqvara samt tre vid inloppet till Vestervik å Marsholmshällan, å Skansholmshällan och på Hvitudden vid Gränsö. Antalet fasta fyrplatser inom länet, som år 1890 utgjorde 12, är således numera 18.

Tab. D. Hamnkassornas inkomster och utgifter åren 1891—1895.

	År 1891. Kr.	År 1892. Kr.	År 1893. Kr.	År 1894. Kr.	År 1895. Kr.
<i>Inkomster.</i>					
Kalmar	65,554 67	69,256 62	66,308 27	69,681 05	69,053 27
Vestervik	25,837 99	25,114 01	62,761 33	27,228 43	24,691 02
Oskarshamn	36,914 29	40,017 45	38,716 71	46,311 77	42,901 11
Borgholm	5,338 28	5,706 24	11,019 96	11,018 33	5,514 10
Mönsterås	5,735 44	6,181 48	5,528 22	6,464 75	5,637 82
<i>Utgifter.</i>					
Kalmar	82,240 57	71,605 36	68,758 71	70,661 94	63,619 94
Vestervik	20,099 19	19,251 00	72,405 84	19,727 29	25,982 88
Oskarshamn	25,553 63	26,284 30	25,085 17	61,853 45	27,135 76
Borgholm	4,148 71	5,159 18	10,273 71	11,558 91	6,001 33
Mönsterås	8,493 44	6,359 29	6,708 27	12,456 86	7,854 68

Den vid Gräsgård på Olands sydöstra kust inrättade *lif-räddningsstationen* har jemväl under denna period varit i verksamhet.

C) Post, telegraf- och telefoninrättningar. Vid periodens början funnos inom länet 128 fasta *postanstalter*, deraf 11 postkontor och 117 poststationer. År 1891 indrogs emellertid det å öfvergångsstat uppförda postkontoret i Misterhult, som ersattes af en poststation å samma ställe, hvarjemte under perioden ytterligare tillkommit 5 poststationer. Vid 1895 års slut funnos följaktligen 133 postanstalter i länet, deraf 10 postkontor och 123 poststationer. Vid poststationen i Mörbylånga, der stats-telegrafstation finnes, skötas post- och telegrafgöromålen af samma person. Medeltalet till postbefordran aflemnade försändelser utgjorde 1895 för en hvar af länets invånare 17 emot 11 år 1890, hvilket visar, att postfrekvensen inom länet numera är stadd i en betydlig tillväxt. Post har äfven befordrats å jernvägarne inom länet och med postförande ångfartyg. Mellan Kalmar och Öland har med postverkets eget fartyg Öland underhållits regelbundet förbindelse från den 1 december till den 1 maj årligen.

Jemlikt nådiga bref den 12 juni och den 4 december 1891 indrogs vid utgången af oktober månad 1892 den i Ottenby varande *telegrafstationen*. Som emellertid nämnda ort samtidigt erhöill telefonförbindelse med Mörbylånga telegrafstation, hafva vederbörande korrespondenter genom denna station beredts tillfälle att få sina telegrammer telefonerade till och från Ottenby. Likaledes har telegrafstationen i Figeholm efter anordnandet af telefonledningar derstädes under år 1893 indragits och, som slutligen genom förvärfvandet för statens räkning af de enskilda telefontäna i norra och mellersta länet tillfälle beredts att såväl å Ankarsrum som i Gunnebo ersätta telegrafstationerna med telefonförbindelser, bemyndigades genom nådigt bref den 5 oktober 1894 Telegrafstyrelsen att vid lämpliga tidpunkter utbyta telegrafstationen å Ankarsrum mot en rikstelefonstation samt indraga telegrafstationen i Gunnebo, men dessa förändringar hafva dock, sedan ny garanti mot förlust i Gunnebo blifvit stäld, utförts endast beträffande Ankarsrum, der telegrafstationen indragits och ersatts med telefonförbindelse. Vid 1895 års utgång funnos således endast 9 telegrafstationer i länet, 3 — nämligen Kalmar, Vestervik, Oskarshamn — af andra klassen med hel dagstjänst och 6 — nämligen Borgholm, Mönsterås, Mörbylånga, Bergqvara, Gamleby och Gunnebo — af tredje klassen med inskränkt dagstjänst. Dessutom fanns emellertid telegraf inrättad vid samtliga jernvägsstationerna i länet.

Af de vid 1891 års början inom länet befintliga enskilda *telefonanläggningar* hafva under perioden följande blifvit af Telegrafverket förvärfvade, nämligen Valdemarsviks, Gamleby, Vimmerby, Vesterviks, Mellersta Kalmar läns och Oskarshamns, hvilka således ingått i rikstelefontänet. Från Borgholm har genom Telegrafverkets försorg anlagts telefonledning jemväl söderut till Ottenby, med mellanstationer i Färjestaden, Mörbylånga och Degerhamn. De lokala s. k. telefonföreningar, som vid 1895 års slut funnos kvar inom länet, voro endast 6, nämligen Kalmar, Smedby, Trekanten, Nybro, Ljungby och Förlösa, de båda sistnämnda bildade under perioden. Åtskilliga gånger hafva förslag väckts om öfverlåtande till Telegrafverket af jemväl Kalmar telefonförenings ledningar, men flertalet af föreningens delegare,

bestående af småhandlare och handtverkare, hafva hittills envist motsatt sig förslagen. Saken vinner emellertid allt flere anhängare och länge lærer det lyckligtvis ej dröja, till dess rikstelefontänet utsträckts jemväl öfver denna del af länet.

D) Sjöfart och handel. Vid 1890 års slut egde länet 340 segelfartyg och 19 ångfartyg, eller tillhopa 359 *fartyg* om 34,527 ton. Vid 1895 års slut åter voro inom länet hemmahörande allenast 288 segel- och 20 ångfartyg, eller tillsammans 308 fartyg, hvilkas dräktighet emellertid uppgick till 36,818 ton. Antalet fartyg har således under perioden minskats med 51, men tontalet ökats med 2,291. Ensamt under år 1895 hafva 15 fartyg förolyckats, kasserats eller till utrikes ort försålts, under det att blott 5 fartyg nybygts eller blifvit från utrikes ort inköpta. Till länets hamnar och lastageplatser ankommo och från dem afgingo samma år tillhopa 18,778 fartyg om sammanlagdt 2,159,356 ton, för hvilka hamnavgifterna uppgingo till 70,678 kr. 22 öre.

Af *sjömän*, som blifvit vid sjömanshusen i länet inskrifne, voro år 1895 å svenska fartyg använde i inrikes sjöfart 152 fartygsbefälhafvare och 236 sjöfolk samt i utrikes sjöfart 203 befälhafvare och 1,977 sjöfolk, eller tillhopa 355 befälhafvare och 2,213 sjöfolk. Samtidigt voro å främmande fartyg genom sjömanshusen förhyrde 6 befälhafvare och 77 sjöfolk.

Antalet *handlande*, som år 1890 utgjorde 1,066 med en bevilning af 11,475 kr. 76 öre, uppgick år 1895 till 1,253 med en påförd inkomstbevilning till belopp af 13,102 kr. 35 öre. I hvilken grad denna ökning gjort sig gällande särskildt i länets städer och köpingar och särskildt å landsbygden, framgår af följande:

	År 1890.	År 1895.
Städerna: Antal handlande	492	609
Deras bevilning i kr.	8,587-85	10,115-20
Köpingarne: Antal handlande	70	73
Deras bevilning i kr.	1,110-50	1,071-50
Landsbygden: Antal handlande	504	571
Deras bevilning i kr.	1,777-41	1,915-65

Till upplysning om *gårdfarihandeln* inom länet meddelas, att Länsstyrelsen utfärdat följande antal tillståndsbref för idkande af sådan handel:

Gårdfarihandel med	År 1891.	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.
Manufaktur och korta varor	23	29	20	22	16
Glasvaror och lerkärl	9	5	3	3	5
Diverse andra varor	9	7	5	6	8
Summa	41	41	28	31	29

Endast sådana personer, som förut haft Länsstyrelsens tillstånd till idkande af gårdfarihandel, hafva i regel under ifrågasvarande år undfått nya tillståndsbref och blott i mycket få undantagsfall, der ömmande omständigheter förekommit, har rättighet till dylik handel blifvit andra personer beviljad.

I länets *handelsregister* hafva under perioden intagits 875 firmaanmälningar, afseende dels enskilde näringsidkare, dels aktiebolag och dels andra bolag, hvarjemte inkommit 132 anmälningar om upphörande af bedrifna näringar, allt enligt följande förteckning:

F i r m a a n n m ä l n i n g a r .										Anmälan om upphörda näringar.		
År.	För städerna.				För landsbygden.				Totalsumma.	I städerna.	Å landsbygden.	Summa.
	Enskilde.	Aktebolag.	Andra bolag.	Summa.	Enskilde.	Aktebolag.	Andra bolag.	Summa.				
1891 . . .	58	3	3	64	83	4	7	94	158	8	8	16
1892 . . .	92	1	9	102	103	3	5	111	213	6	16	22
1893 . . .	75	5	6	86	68	1	6	75	161	14	8	22
1894 . . .	66	—	3	69	82	5	3	90	159	15	13	28
1895 . . .	73	4	5	82	97	3	2	102	184	17	27	44
Summa	364	13	26	403	433	16	23	472	875	60	72	132

Genom utslag den 24 mars 1891 har Kommerskollegium i anledning af derom gjord framställning förordnat, att *frimarknaden* i Fröbygårda skulle indragas och att i stället en marknad för försäljning af kreatur och landtmannavaror skulle inrättas i Mörbylånga köping. För öfrigt har någon ändring i fråga om marknaderna inom länet, hvilka i förra femårsberättelsen finnas uppräknade, icke under perioden inträdd. Åtskilliga nya s. k. kreatursmöten och torgdagar för försäljning af levande kreatur, landtmannaprodukter och stundom äfven slöjdalster, för hvilka Länsstyrelsen fastställt ordningsföreskrifter, hafva emellertid inrättats, och hållas sådana numera flera gånger årligen å ett högst betydligt antal ställen inom länet.

Huru *bränvinshandeln* under perioden varit ordnad, inhemtas af nedanstående tabell E.

De tillfälliga rättigheter, som i tabellen finnas upptagna, hafva afsett utskänkning af spritdrycker sommartiden vid badanstalterna i Borgholm och Nybro äfvensom å åtskilliga inom länet hemmahörande passagerareångfartyg. De åsyftade ständiga försäljningsrättigheterna å landsbygden hafva utöfvats dels vid gästgifverierna i Örsjö och å Röhälla, vid hvilka med stöd af stadgandet i 7 § af gällande bränvinsförsäljningsförordning handel med bränvin allt fortfarande bedrivs, och dels i köpingarne Nybro, Mörbylånga, Mönsterås, Gamleby och Figeholm. Å sistnämnda plats har dock icke någon bränvinshandel egt rum efter

utgången af försäljningsåret 1891—92. Sedan nämligen kommunalstämman derstädes afslagit ett väckt förslag om inrättande af ett bränvinsförsäljningsställe jemväl för derpå följande period, har Länsstyrelsen icke heller funnit skäl att till förslaget lemna bifall. Samtliga af Länsstyrelsen meddelade försäljningsrättigheter hafva innehafits af bolag undantagandes i Vimmerby och Gamleby, der de varit på auktion upplätta, hvad Gamleby angår under hela femårsperioden, men i Vimmerby blott under försäljningsåren 1891—92 och 1892—93, hvarefter bränvinshandeln jemväl derstädes varit af bolag öfvertagen. Försäljningsafgifterna under särskilda försäljningsår hafva på följande sätt disponerats:

	1890—91.	1891—92.	1892—93.	1893—94.	1894—95.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Uppbördsprovision . . .	134.09	133.19	134.99	138.26	138.94
Statskontoret	12,788.12	12,788.13	12,967.76	13,293.61	13,360.72
Landstingen	13,383.19	13,293.37	13,473.01	13,798.85	13,867.86
Hushållningsällskapen	6,691.59	6,646.68	6,736.51	6,899.43	6,933.93
Länets städer	24,635.01	24,635.00	25,233.80	25,225.07	25,271.23
köpingar	7,335.30	7,335.30	7,185.60	8,008.95	8,130.58
socknar	2,082.70	1,768.33	1,768.33	1,768.33	1,774.94

Om beloppet af den nettovinst, som den af bolagen idkade bränvinshandel lemnat, och om vinstens fördelning upplyser följande tablä:

	1890—91.	1891—92.	1892—93.	1893—94.	1894—95.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kalmar	86,977.84	80,261.93	100,537.04	99,682.15	95,857.42
Vestervik	17,385.—	17,381.—	13,322.—	18,510.—	14,306.—
Vimmerby	—	—	—	16,268.—	15,979.—
Oskarshamn	28,500.—	27,000.—	36,000.—	41,000.—	41,000.—
Borgholm	10,707.51	9,220.20	9,969.72	9,075.89	8,656.22
Summa för städerna	143,570.35	133,863.13	159,828.76	184,536.04	175,798.64
Landsbygden	24,703.21	27,711.52	37,860.14	32,607.22	34,139.69
Summa för länet	168,273.56	161,574.65	197,688.90	217,143.26	209,938.33
Disposition:					
Uppbördsprovision	841.37	807.87	988.44	—	—
Statskontoret	33,486.44	32,153.36	39,340.09	43,428.65	41,987.67
Landstingen	33,486.44	32,153.35	39,340.09	43,428.65	41,987.67
Hushållningsällskapen	16,743.22	16,076.68	19,670.05	21,714.33	20,993.83
Länets städer	71,426.24	66,596.91	79,514.81	92,268.02	87,899.32
köpingar	12,289.85	13,786.48	18,835.42	16,303.61	17,069.84

Tab. E.

Bränvinsförsäljningen i Kalmar län åren 1891—1895.

	År 1890—91.				År 1891—92.				År 1892—93.				År 1893—94.				År 1894—95.			
	Utskänk-nings-ställen.		Försälj-ningsafgift.	Kr.	Utskänk-nings-ställen.		Försälj-ningsafgift.	Kr.	Utskänk-nings-ställen.		Försälj-ningsafgift.	Kr.	Utskänk-nings-ställen.		Försälj-ningsafgift.	Kr.	Utskänk-nings-ställen.		Försälj-ningsafgift.	Kr.
	Ständiga.	Tillfälliga.			Ständiga.	Tillfälliga.			Ständiga.	Tillfälliga.			Ständiga.	Tillfälliga.			Ständiga.	Tillfälliga.		
Kalmar	4	8	—	18,000.—	4	8	—	18,000.—	4	6	—	15,000.—	4	6	2	15,000.—	4	6	1	15,037.50
Oskarshamn	3	5	1	14,700.—	3	5	1	14,981.25	1	5	1	14,531.25	1	5	1	14,512.50	1	5	1	14,531.25
Vestervik	1	5	3	5,156.25	1	5	2	4,987.50	1	4	2	10,425.—	1	4	2	10,425.—	1	4	2	10,462.50
Vimmerby	2	2	—	5,400.—	2	2	—	5,400.—	1	2	—	4,500.—	2	2	—	4,500.—	2	2	—	4,500.—
Borgholm	1	2	1	6,112.50	1	2	1	6,000.—	1	1	1	6,112.50	1	1	1	6,113.75	1	1	1	6,112.50
Summa för städerna	11	22	5	49,368.75	11	22	4	49,368.75	8	18	4	50,568.75	9	18	6	50,551.25	9	18	5	50,643.75
Landsbygden	5	3	1	17,681.25	5	3	1	17,231.25	4	3	1	16,931.25	4	3	2	18,581.25	4	3	2	18,334.45
Summa för länet	16	25	6	67,050.—	16	25	5	66,600.—	12	21	5	67,500.—	13	21	8	69,132.50	13	21	7	69,478.20

5. Kameralförhållanden.

Taxeringsvärdet å all fast egendom inom länet utgjorde sammanlagdt, i kr.:

	Jordbruks- fastighet. Kr.	Annan fastighet. Kr.	Summa. Kr.
År 1890.			
Bevillningspliktig	112,161,300	26,727,300	138,888,600
Bevillningsfri	4,227,900	7,524,200	11,752,100
Summa	116,389,200	34,251,500	150,640,700
År 1895.			
Bevillningspliktig	112,581,200	28,937,200	141,518,400
Bevillningsfri	4,246,800	8,145,700	12,392,500
Summa	116,828,000	37,082,900	153,910,900

Taxeringsvärdet har under perioden förhöjts med 419,900 kronor för bevillningspliktig jordbruksfastighet och med 18,900 kronor för bevillningsfri sådan, staten tillhörig fastighet. Likaledes har taxeringsvärdet å annan fastighet stigit med tillhoppa 2,831,400 kronor, hvaraf belöpa 1,680,300 kronor å bevillningspliktig annan fastighet å landet, 529,600 kronor å dylik fastighet i stad, 166,400 kronor å bevillningsfri, staten tillhörig sådan fastighet och 455,100 kronor å bevillningsfri, menigheter tillhörig fastighet. Taxeringsvärdet å bevillningspliktig jordbruksfastighet i stad deremot har minskats med ett belopp af 1,900 kronor.

Antalet af de för statsverkets räkning *utarrenderade domäner* utgjorde vid 1895 års slut 115 med ett taxeringsvärde af 3,087,300 kronor. Arrendeafgiften för dessa domäner uppgick enligt samma års kronoräkenskaper till 128,928 kr. 94 öre, eller i medeltal 4¹³ procent af taxeringsvärdet.

Ingen förmedling af *hemman* till vare sig mantal eller grundskatt har under perioden förekommit. Skatteomförningsresolutioner hafva utfärdats å tillhoppa ¹⁵/₃₂ mantal för 4 åbor och å 2 kronolägenheter för 2 åbor. Till statsverket hafva indragits 3 landstatsboställen och 1 jägmästareboställe om tillhoppa 2¹/₂ mantal. 17 kronohemman om tillhoppa 6³/₄ mantal och 1 lägenhet hafva för statsverkets räkning försålts mot en sammanlagd köpeskilling af 215,845 kronor. 227 afhandlingar om jordafsöndringar hafva blifvit till pröfning och fastställelse af afgäld till Länsstyrelsen ingifna.

På grund af lagen den 2 december 1892 angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter och hvad dermed eger sammanhang har i jordebok och kronoräkenskaper afskrifvits kronan behållen *grundskatt* år 1893 med 22,982 kr. 67 öre och år 1894 med 22,999 kr. 25 öre, eller med tillhoppa 45,981 kr. 92 öre. Den lindring i rustnings- och roteringsbesvär, som utgått i enlighet med lagen den 5 juni 1885, uppgick för åren 1891 och 1892 till sammanlagdt 136,689 kr. 40 öre, deraf 88,832 kr. 73 öre utbetalts kontant och 47,856 kr. 67 öre godtgjorts genom afdrag å vakansafgifter. Den lindring uti ifrågavarande besvär, som med föranledande af lagen den 2 december 1892 kommit vederbörande till del, utgjorde år 1893 ett belopp af 91,346 kr. 26 öre och hvarterdera af de båda följande åren 114,380 kr. 85 öre, eller sammanlagdt 320,107 kr. 96 öre, deraf vid upp- bordsstämorna kontant utbetalts 186,561 kr. 41 öre och genom afdrag å vakansafgifter tillgodoförts tillhoppa 133,546 kr. 55 öre.

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1891—1895. Kalmar län.

En *skattefrälseränta* har under perioden blifvit till statsverket inlöst med 6,356 kronor, hvarjemte till egare af skattefrälsehemman jemlikt kungl. kungörelsen den 3 februari 1888 och den 2 december 1892 af statsmedel utbetalts ersättning med tillhoppa 1,769 kr. 62 öre.

Slutligen hänvisas beträffande *hemman och lägenheter samt stadsjordar m. m., egendommar af fideikommissnatur* samt *egendommar tillhörande inhemska aktiebolag* eller *främmande magters undersåtar* till de deröfver enligt stadgade formulär upprättade, vid denna berättelse fogade **tabeller 3, 4, 5 och 6**, af hvilka framgår bland annat, att år 1895 funnos inom länet fideikommiss med ett taxeringsvärde af 937,300 kronor å jordbruksfastighet, 72,900 kronor å annan fastighet och 5,300 kronor å frälseränta, hvilka siffror år 1890 motsvarade respektive 977,100, 86,900 och 7,000 kronor; att taxeringsvärdet å fastigheter, hvilka innehafvas af inhemska aktiebolag, år 1895 utgjorde 3,156,500 kronor för jordbruksfastighet och 3,436,100 kronor för annan fastighet emot 2,743,400 och 3,104,800 kronor år 1890; samt att taxeringsvärdet å jordbruks- och andra fastigheter, tillhörande främmande magters undersåtar, år 1895 uppgått till 283,000 kronor emot 443,300 kronor under år 1890, beroende minskningen hufvudsakligen derpå, att egendomen Stäffö med ett taxeringsvärde, som år 1890 utgjorde 155,000 kronor, under perioden blifvit till svensk man försäld.

Summan af all *till bevillning uppskattad inkomst* uppgick för hela länet år 1895 till 9,023,702 kronor och den beskattningsbara delen deraf till 6,557,302 kronor, emot respektive 8,115,357 kronor och 6,046,231 kronor år 1890.

Vid *allmänna skiftesverket* hafva varit anställda: 11 landtmätare och 1 elev år 1891, 10 landtmätare och 1 medhjelpare år 1892, 10 landtmätare år 1893, 9 landtmätare år 1894 och 8 landtmätare år 1895.

Under perioden hafva sammanlagdt 303 laga skiften afslutats, omfattande 19⁴¹³ mantal. Vid dessa skiften hafva blifvit dels mätta och dels delade följande antal hektar af olika egoslag:

	Åker.	Äng.	Odlings- mark.	Afrösnings- jordl.	Inpedi- menter.	Summa hektar.
Mätta	1,108	718	47	5,472	521	7,866
Delade	1,034	716	47	5,562	296	7,655

Antalet skiften, som kvarboende eller utflyttade delegare vid skiftena bekommit, har varit följande:

	1 skifte.	2 skiften.	3 skiften.	4 skiften.	Delegare.
Qvarboende delegare	40	17	32	7	96
Utflyttade	26	13	18	—	57

Kostnaden för ifrågavarande laga skiften utgjorde:

	Till förrätt- ningsmän.	I öfrigt.	Summa.
År 1891	kr. 14,740 ⁰⁴	9,797 ¹⁰	24,537 ¹⁴
» 1892	» 13,531 ²⁸	9,915 ⁷²	23,447 [—]
» 1893	» 18,438 ¹³	13,303 ⁰¹	31,742 ⁰⁴
» 1894	» 1,168 ⁸⁷	324 ⁵⁷	1,493 ⁴⁴
» 1895	» 592 ³⁴	676 ⁷³	1,269 ⁰⁷
Summa kr.	48,470 ⁶⁶	34,018 ⁰³	82,488 ⁶⁹

Utflyttningsbidrag af statsmedel hafva under perioden utgått år 1891 med 1,425 kronor, år 1892 med 825 kronor, år 1893 med 2,812 kr. 50 öre, år 1894 med 1,050 kronor och år 1895 likaledes med 1,050 kronor.

Förutom ofvannämnda laga skiftesförrättningar hafva under perioden blifvit afslutade ej mindre än 430 andra förrättningar, genom hvilka blifvit mätta och delade:

	Åker.	Äng.	Odlingsmark.	Afrösningsjord.	Impedimenter.	Summa hektar.
Mätta . . .	2,754	1,003	607	4,584	306	9,254
Delade . . .	1,061	805	262	5,156	641	7,925

Derjemte hafva vid längddelningar blifvit mätta 209,086 samt delade 201,743 meter.

Till upplysning om hvad beträffande laga skiften hittills ätgjorts inom länet och hvad synes återstå att ännu göra, meddelas vidare, att landsbygdens hemmantal för närvarande är 3,398; att enskifte eller laga skifte eller ock storskifte, som tro-

ligen icke rubbas, öfvergått 2,146 mantal å alla egorna, 60 å endast inegorna och 39 å endast utegorna; att vid periodens slut 10 mantal voro föremål för laga skifte å alla egorna, 3 å inegorna samt 1 å utegorna; att 368 mantal troligen komma att undergå laga skifte på alla egorna, 1 å endast inegorna och 24 å endast utegorna, samt att 810 mantal troligen icke komma att undergå laga skifte.

Angående *kommunernas finanser* återopas vidstående, på den officiella statistiken grundade, *tabell F*. Af densamma framgår, att år 1895 inkomstsumman i sin helhet var 11:5 procent högre än år 1890; att särskildt bränvinsförsäljningsmedlen och tolagserättningen stigit med nära nog halfva summan för sistnämnda år; samt att öfver hälften af samtliga inkomsterna eller 1,123,176 kronor utgjorts af kommunalutskylder; och upplyser statistiken vidare, hurusom berörda utskylder utgått på följande sätt:

Efter bevillning till staten	748,370 kr.
Efter hemmantal	5,634 »
I personliga afgifter	36,227 »
I naturapersedlar	70,314 »
Efter annan eller ej uppgifven grund	262,631 »

Summa **1,123,176 kr.**

Tab. F. Kommunernas i Kalmar län finanser år 1895.

	Landskommuner.	Stadskommuner.	Länet.	Ökn. ell. minskn. från år 1890, i %.
	Kr.	Kr.	Kr.	
Inkomster.				
Hyror, arrenden, räntor o. d.	48,210	140,211	188,421	+ 18.3
Kommunalutskylder	852,394	270,782	1,123,176	+ 7.1
Statsbidrag	170,221	23,519	193,740	+ 10.0
Bränvinsförsäljningsmedel	41,241	145,265	186,506	+ 46.6
Hamnafgifter	—	140,458	140,458	+ 16.1
Tolagserättning	—	46,817	46,817	+ 40.5
Gasledningsavgifter (I Kalmar)	—	22,100	22,100	— 27.0
Öfriga inkomster	72,463	52,146	124,609	+ 3.9
Summa	1,162,529	841,296	2,025,827	+ 11.5
Utgifter.				
Kyrkliga ändamål	337,832	41,757	379,589	+ 11.0
Folkskola	392,527	83,189	475,716	+ 6.1
Fattigvård	333,029	94,707	427,736	+ 7.5
Sundhetsvård	18,332	22,419	40,751	+ 29.1
Allmänna och tekniska läroverk	—	5,123	5,123	+ 25.7
Allmänna byggnader, kommunikationsanstalter o. d.	22,153	246,570	268,723	+ 9.7
Öfriga utgifter	58,706	208,931	267,637	— 11.9
Summa	1,162,579	702,696	1,865,275	+ 5.2
Tillgångar.				
Fastigheter och inventarier	1,907,570	2,836,437	4,744,007	+ 20.0
Fordringar, värdepapper, kontant	788,691	1,584,265	2,372,956	— 2.0
Summa	2,696,261	4,420,702	7,116,963	+ 11.6
Hvaraf för kyrklig kommun	1,854,896	632,212	2,487,108	+ 4.0
» » borgerlig »	841,365	3,788,490	4,629,855	+ 16.2
Skulder.				
För kyrklig kommun	410,055	83,708	493,763	+ 4.5
» borgerlig »	591,458	1,945,305	2,536,763	— 0.9
Summa	1,001,513	2,029,013	3,030,526	— 0.03

Å landsbygden, der *fyrktalsättning* eger rum i och för bevillningens tillämpning såsom beskattningsgrund, voro år 1895 fyrktalen följande, med här angifna ökning eller minskning, i %, från år 1890:

För i mantal satt jord	676,839 kr. = — 0.2 %
För jordbruksfastighet utan mantal	14,293 » = — 2.9 »
För annan fastighet	49,796 » = + 21.6 »
För alla öfriga beskattningsföremål	213,164 » = + 4.8 »
Summa	960,092 kr. = + 1.6 %

Högsta fyrktalet, 38,949, egde Döderhults socken, lägsta, 1,151, Ekby socken å Öland. Högsta utdebiteringen per fyrk visade Ukna socken med 1 krona för i mantal satt jord och lika mycket för jord utan mantal samt 95 öre för annan fastighet och för öfriga beskattningsföremål, men hvad särskildt angår annan fastighet kom Figeholms köping högst med 1 krona 79 öre per fyrk. Mörlunda och Tveta kommuner föredde den lägsta utdebiteringen med vardera 15 öre per fyrk för samtliga beskattningsteorier.

Hvad beträffar utdebiteringen efter hemmantal och af naturapersedlar gäller, hvad derom är i förra femårsberättelsen anfördt, nämligen att utdebiteringen efter hemmantal torde afse kostnader för vägunderhåll och att naturapersedlarne kunna antagas hafva utgått till fattigvårdsbehof. Utdebiteringen »efter annan eller ej uppgifven grund» afser företrädesvis de till presterskap och kyrkobetjening anslagna aflösningsmedel.

I städerna har *utdebiteringen per bevillningskrona* under perioden utgjort:

	År 1891.	År 1892.	År 1893.	År 1894.	År 1895.
Kalmar	kr. 5.62	5.37	6.29	5.66	5.60
Oskarshamn	» 4.—	4.50	4.50	4.50	4.—
Vestervik	» 4.70	5.—	5.25	5.60	5.25
Vimmerby	» 1.88	2.05	2.09	1.89	1.91
Borgholm	» 2.75	2.85	2.82	2.90	2.91

I sista femårsberättelsen har erinrats, hurusom *personliga afgifter* numera icke få uttaxeras annorledes än för folkskolans behof och att dylik afgift, hvilken skall utgöras af qvinna med hälften af det belopp, som erlægges af man, icke må sättas högre än till 50 öre för hvarje skattskyldig af mankön. Denna bestämmelse iakttages också i alla kommuner, der sådan afgift förekommer, utom i Växtorp och Gärdserum, der år 1895 utdebiterats personlig afgift af respektive 75 öre och 50 öre i den förra samt 55 öre och 30 öre i den senare kommunen. I Gamleby, Kalmar landsförsamling, Oskarshamns stad och Mönsterås köping förekommer ingen personlig afgift. I Tvetas socken utgår den med 40 öre för man och 20 öre för qvinna; men i alla öfriga kommuner inom länet utgör afgiften 50 öre för man och 25 öre för qvinna.

Kommunernas *utgifter* år 1895 uppgingo till belopp, som med 5² procent öfversteg utgifterna år 1890. Relativt största ökningen hafva utgifterna för sundhetsvård och för läroverk. I och för sig äro emellertid de ökade utgifterna för kyrkliga ändamål, för folkskola, för fattigvård och för allmänna byggnader vida betydligare. Utgifterna för kyrkliga ändamål, som år 1890 uppgingo till 341,874 kronor, hade år 1895 stigit till 379,589 kronor, och torde ökningen grunda sig på nybyggnad eller större reparationer af kyrkor, på anskaffande af nya orglar m. m. Uppförande af nya skolhus och förbättrade anordningar i afseende å folkskoleväsendet hafva uppbragt kommunernas kostnader för folkskolorna från 448,265 kronor år 1890 till 475,716 kronor år 1895. Fattigvårdskostnaderna uppgingo samtidigt till respektive 397,782 kronor och 427,736 kronor samt utgifterna för allmänna byggnader, kommunikationsanstalter och dylikt till respektive 244,989 kronor och 268,723 kronor. Af sistnämnda summa belöpa ensamt på städerna 246,570 kronor, deraf 70,196 kronor för hus och inventarier, 20,224 kronor för vägar, gator, torg och dylikt, 84,594 kronor för hamnar, broar och dylikt, 4,588 kronor

för renhållning, 16,951 kronor för gatubelysning, 14,366 kronor för brandväsendet och 35,651 kronor för andra ändamål. Kommunernas »öfrige utgifter», som år 1890 voro upptagna till 303,815 kronor, utgjorde deremot år 1895 endast 267,637 kronor, deraf belöpte på stadskommunerna 208,931 kronor emot 243,323 kronor under år 1890. Dessa utgifter afse, hvad städerna beträffar, deras styrelse och förvaltning m. m. och inrymma under sig bland annat kostnader för magistrat och rådhusrätt 25,127 kronor, för stadsfullmäktiges och underlydande nämnders expeditioner 16,153 kronor, för polis 41,761 kronor och för räntor 92,343 kronor. Den angifna minskningen uti ifrågavarande utgiftspost kommer hufvudsakligen på Kalmar stad, hvars ränteutbetalningar nedgått från 66,908 kronor år 1890 till 42,889 kronor år 1895.

Kommunernas *tillgångar*, som år 1890 utgjorde 6,375,225 kronor, upptogs år 1895 till 7,116,963 kronor och hade sålunda ökats med 11⁶ procent. Af dessa tillgångar kommo 2,696,261 kronor på landskommunerna och 4,420,702 kronor på stadskommunerna. Bland tillgångarne ingingo fastigheter och inventarier med 4,744,007 kronor, deraf belöpte på landsbygden 1,907,570 kronor och på städerna 2,836,437 kronor, samt fordringar, värdepapper och kontanter med 2,372,956 kronor, som fördelade sig med 788,691 kronor på landsbygden och 1,584,265 kronor på städerna. Tillgångarne, som särskiljas, allteftersom de tillhöra

Tab. G. Kommunala lån med längre afbetalningstid än 2 år, upptagna åren 1891—1895.

Kungl. bref.	Kommunens namn.	Lånebelopp. Kr.	Amorteringstid.	Länets ändamål.
1891 ²⁰ / ₂	Arby	3,500	7 år	Skolhusbyggnad.
1891 ²⁷ / ₂	Högsby	30,000	40 »	Fattiggård.
1891 ¹⁵ / ₆	Mortorp	6,000	20 »	Kyrkoreparation.
1892 ²⁹ / ₁	Mörlunda	20,000	20 »	Skolhusbyggnad.
1892 ²⁰ / ₅	Ryssby	18,000	20 »	Fattiggård.
1892 ⁴ / ₁₁	Kalmar stad	55,000	40 »	Epidemisjukhus.
1893 ¹⁰ / ₂	Ås och Ventlinge	5,000	5 »	Prestgårdshbyggnad.
1893 ¹⁰ / ₂	Ås och Ventlinge	5,500	7 »	Do.
1893 ²⁴ / ₁₁	Södra Möckleby	1,000	5 »	Kolerasjukstuga.
1894 ¹⁴ / ₉	Fagerhult	10,000	20 »	Kyrkobyggnad.
1894 ⁹ / ₁₁	Mörbylånga	3,000	10 »	Skolhusbyggnad.
1894 ²⁰ / ₁₂	S:t Sigfrid	7,000	15 »	Do.
1894 ²¹ / ₁₂	Dörby	5,000	10 »	Inköp af en orgel.
1895 ⁸ / ₂	Smedby	3,000	8 »	Do.
1895 ⁵ / ₇	Tuna	6,000	12 »	Kyrkobyggnad.
1895 ²² / ₁₁	Odenö	6,000	12 »	Inköp af en orgel.

Tab. H. Landstingens i Kalmar län finanser år 1895.

	Norra lands- tinget. Kronor.	Södra lands- tinget. Kronor.
<i>Inkomster.</i>		
Räntor	1,151	676
Landstingsskatt	29,111	12,685
Sjukvårdsafgift	15,852	21,189
Bränvinshandelsafgifter	17,981	62,403
Legosängsafgifter	6,813	4,576
Öfriga inkomster	400	1,737
Summa inkomster	71,308	103,266
<i>Utgifter.</i>		
Helso- och sjukvård	27,243	57,049
Folkhögskolor	2,500	1,600
Öfriga undervisningsväsendet	12,962	22,635
Jordbruk med binäringar	3,738	7,462
Kommunikationsanstalter	23,275	500
Förvaltningskostnader	3,158	3,761
Öfriga utgifter	2,165	358
Summa utgifter	75,041	93,365
Under året upptagna lån	23,786	113
» » betalda »	25,918	377
<i>Tillgångar.</i>		
Fastigheter och inventarier	124,581	329,236
Fordringar, värdepapper, kontant	28,747	32,181
Summa tillgångar	153,328	361,417
Hvaraf: Landstingets egna	13,880	25,198
» Länsassarettens och kurhusens	139,448	336,219
<i>Skulder</i>	41,386	113

kyrkostämman eller kommunalstämmans och stadsfullmäktiges beslutanderätt, förete vid en jämförelse mellan åren 1890 och 1895 en ökning för kyrkostämman af 4 procent och för kommunalstämma och stadsfullmäktige af 16½ procent.

Kommunernas *skulder* uppgingo vid 1895 års slut till 3,030,526 kronor, utvisande en minskning af 763 kronor eller 0,03 procent sedan år 1890. Här af belöpte sig på kyrkoförsamlingarne 493,763 kronor och på de borgerliga kommunerna 2,536,763 kronor emot respektive 472,635 kronor och 2,558,654 kronor under år 1890. Den förra summan hade sålunda ökat med 4½ procent och den sistnämnda minskats med 0,9 procent. De flesta kommunerna äro fortfarande skuldsatta, men vid 1895 års slut funnos dock 15 kommuner — Locknevi, Blackstad, Odensvi, Djursdala, Frödinge, Tveta, Gårdveda, Gullabo, Böda, Ekby, Alböke, Ås, Kastlösa, Mönsterås köping och Mörbylånga köping — hvilka icke egde någon skuld, och i 26 kommuner — Loftahammar, Vesterrum, Figeholms köping, Rumskulla, Pelarne, Hvena, Målilla, Järeda, Kråksmåla, Kristvalla, Karlslunda, Hagby, Persnäs, Föra, Löt, Gärdslösa, Bredsätra, Runsten, Högsum, Hultestad, Stenåsa, Glömminge, Algutsrum, Segerstad, Smedby och Södra Möckleby — understego skulderna 1,000 kronor. Högsta skuldbeloppet egde Kalmar stad med 967,704 kronor samt bland landskommunerna Högby med 113,066 kronor.

Såsom ett bidrag till belysande af kommunernas skuldsättning och för fullständigande af en i förra femårsberättelsen in-

tagen förteckning meddelas i *tabell G* (sid. 27) en uppgift å de på *längre afbetalningstid än två år ställda lån*, till hvars upptagande kommuner inom länet under perioden erhållit Kungl. Maj:ts nådiga tillstånd.

Beträffande länets båda *landstings finanser* hänvisas till *tabell H* (sid. 27), vid hvars uppgörande iakttagits, att belopp af 50 öre och deröfver upptagits till fullt 1 krona, hvaremot belopp under 50 öre ej upptagits. För fullgörande af den garanti, Norra landstinget iklädt sig för af Vestervik—Hultsfreds och Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo jernvägsaktiebolag upptagna lån, har detta landsting sett sig nödsakadt att fortfarande under hela femårsperioden uttaxera landstingsskatt, som utgått år 1891 med 44 öre i hela landstingsområdet, år 1892 med 32 öre i den från Ydre härad af Östergötlands län till Sevede härad öfverflyttade så kallade Rumskulla skate och 70 öre i öfriga landstingsområdet, år 1893 med respektive 38 och 76 öre, år 1894 med 28 och 56 öre samt år 1895 med 25 och 50 öre, allt per bevillningskrona. I Södra landstingsområdet utgick landstingsskatten år 1891 med 30 öre, år 1892 med 25 öre, år 1893 med 40 öre, år 1894 med 20 öre och år 1895 med 15 öre, likaledes per bevillningskrona. Sistnämnda år kunde emellertid landstinget besluta, att någon landstingsskatt icke skulle för det kommande året uttaxeras.

I fråga om *häradskommunernas finanser* återoppar Länsstyrelsen, hvad derom är i förra femårsberättelsen anfördt.

6. Politi.

A) **Undervisningsväsendet.** Tvåklassiga pedagogien i Borgholm har genom nådigt bref den 22 maj 1891 blifvit indragen från och med den 1 juli samma år. Likaledes har genom kungl. bref den 16 december 1892 enklassiga pedagogien i Mönsterås indragits från och med den 1 juli 1893. I öfrigt hafva *läroverken* inom länet under sista perioden varit desamma som under den föregående och sålunda utgjorts af högre läroverket i Kalmar, fullständigt på både klassiska och reala linien, högre läroverket i Vestervik, fullständigt på reallinien, högre femklassiga läroverket i Oskarshamn och lägre treklassiga läroverket i Vimmerby. Kalmar läroverk hade 1895 års höst 25 lärare, Vesterviks 15, Oskarshamns 9 och Vimmerby 6; och lärjungarnes antal utgjorde höstterminen:

		År 1890.	År 1895.
Kalmar	läroverk	334	332
Vesterviks	»	176	177
Oskarshamns	»	66	77
Vimmerby	»	30	34
	Summa	606	620

en om ock obetydlig ökning således i tillströmningen af nya lärjungar till allmänna läroverken inom länet.

De *privata undervisningsanstalterna* för flickor äro fortfarande desamma, som omnämnas i förra femårsberättelsen, nämligen Nisbethska elementarskolan och Adelaide Sturks läroanstalt i Kalmar och ett elementarläroverk i hvardera af städerna Vestervik och Oskarshamn. Nisbethska skolan, med 7 klasser, 9 lärare, 10 lärarinnor och ett antal elever, som höstterminen 1895

uppgick till 119, samt läroverket i Vestervik, med likaledes 7 klasser, 2 lärare, 9 lärarinnor och 79 elever under nyssnämnda termin, åtnjuta anslag af statsmedel till belopp af respektive 1,000 och 1,500 kronor årligen, läroverket i Vestervik jemväl af Vesterviks stad och Norra landstinget till belopp af 650 och 300 kronor, men de båda öfriga anstalterna, af hvilka fröken Sturks lärare vara organiserad i närmaste likhet med rikets elementarläroverk för flickor och syssetsätta 4 lärare och 9 lärarinnor, uppehållas uteslutande genom elevernas terminsavgifter. Elementarläroverket i Oskarshamn, som endast har 5 klasser, räknade hösten 1895 ej mindre än 114 elever.

Beträffande *folkskoleundervisningen* är först att omnämna det *folkskolelärarinneseminarium*, som finnes förlagdt till Kalmar stad. Höstterminen 1891 undervisades vid denna anstalt 71 elever, samma termin 1895 åter 111. Förstnämnda är utexaminerades 8 folkskolelärarinnor och 23 småskolelärarinnor, år 1895 deremot 23 folkskolelärarinnor och 24 småskolelärarinnor. Tillhoppa hafva under perioden utexaminerats 86 folkskolelärarinnor och 116 småskolelärarinnor. Inträde vid anstalten sökes alltjämt af betydligt flere, än som der kunnat mottagas. Lärarepersonalen utgjordes vid 1895 års slut af rektor, 2 manliga och 2 qvinliga adjunkter, 2 lärarinnor i den med seminarium förenade öfnings-skolan samt 4 lärarinnor och 1 lärare i öfningsämnen.

Sedan Kungl. Maj:t förordnat den 2 juni 1893, att Mörbylånga församling från och med år 1894 skulle delas i två skol-distrikt, omfattande det ena Mörbylånga landsförsamling och det andra Mörbylånga köping, under vilkor dock att till landsförsamlingen utan ersättning öfverlemnades det skolhus, som den-

samma utan bidrag från köpingen uppfört, äfvensom folk- och småskolornas inventarier och skolmateriel, samt den 14 december 1894, att Nybro köping skulle från och med år 1895 utgöra eget, från den öfriga delen af Madesjö församling skildt skoldistrikt, funnos för folkundervisningen sistnämnda år inom länets 109 skoldistrikt följande antal *skolor*:

	Fasta.	Flyttande.	Summa.
Folkskolor	159	68	227
Mindre folkskolor	35	18	53
Småskolor	123	99	222
Summa	317	185	502

Antalet skolhus utgjorde samtidigt 491, deraf 361 voro skoldistriktens egna och 130 förhyrda eller hyresfritt upplåtna. För barnens undervisning funnos ordnade inalles 83 skolträdgårdar.

Vid skolorna voro anstälde följande antal lärare och lärarinnor:

	Lärare.	Lärarinnor.	Summa.
Folkskolor	198	68	266
Mindre folkskolor	11	42	53
Småskolor	24	218	242
Summa	233	328	561

Derjemte funnos 16 lärare och 15 lärarinnor endast i öfningsämnen eller handaslöjder. Af de vid folkskolorna anstälde voro ordinarie 195 lärare och 55 lärarinnor, extra ordinarie 2 lärare och 1 lärarinna samt biträdande 1 lärare och 12 lärarinnor.

De skolpligtiga barnen (7—14 år) uppgingo vid 1895 års slut till ett antal af 19,994 gossar och 18,878 flickor eller tillhoppa 38,872, hvaraf 34,981 under året åtnjutit undervisning och 3,583 ej erhållit sådan, under det att uppgifter icke kunnat anskaffas rörande 308. Af de 3,583 barn, som ej erhållit undervisning, hade emellertid 509 redan lemnat skolan efter inhemtande af de i 48 § af folkskolestadgan föreskrifna insigter, 2,196 undergått godkänd afgangspröfning jemlikt 47 § samma stadga, 194 varit af sjukdom eller naturfel hindrade att bevista skolan och 684 af annan anledning saknat undervisning.

De barn, som undfått undervisning, kunna indelas i följande grupper:

Undervisade i	Antal barn.
Distriktets fasta folkskolor	14,041
» flyttande folkskolor	5,900
» fasta mindre folkskolor	1,648
» flyttande mindre folkskolor	769
» fasta småskolor	5,118
» flyttande småskolor	4,574
Summa	32,050
Folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utom eget distrikt	699
Allmänna läroverk för abnorma barn	556
Enskilda skolor	779
Hemma	897
Summa	34,981

Folkskoleväsendets ekonomi framgår af följande öfversigt för år 1895:

	Debet.	Kr.	Kr.
Tillgångar vid 1895 års början		184,648	
Räntor m. m.		7,414	
Bidrag af skoldistriktet		294,920	
» » staten		187,754	
» » landsting m. fl.		7,709	
Öfriga inkomster		12,944	
Skulder vid 1895 års slut		301,383	996,722
	Kredit.		
Skulder vid 1895 års början		302,358	
Lärares och lärarinnors aflöning		373,950	
Skollokalerna och inventarier		59,645	
Undervisningsmateriel		7,174	
Öfriga utgifter		61,383	
Tillgångar vid 1895 års slut		192,182	996,722

Utgifterna för folkskoleväsendet, 502,182 kr. 7 öre, motsvarades år 1890 af 451,762 kr. 42 öre. Ökningen hänför sig hufvudsakligen till lärarnes förbättrade aflöning, som år 1890 inskränkte sig till 335,087 kr. 41 öre och till öfriga utgifter, hvilka då utgjorde 46,665 kr. 84 öre. Utgifterna för skollokaler och inventarier understiga deremot med ungefär 5,000 kronor 1890 års utgifter för samma ändamål.

Med afseende å tillsynen öfver folkskoleundervisningen är länet fortfarande indeladt i tre distrikt, stående under hvar sin folkskoleinspektör.

Bland *fackskolorna* må fortfarande särskildt omnämnas navigationsskolorna i Kalmar och Vestervik, från hvilka under perioden utexaminerats 117 sjökaptener, 177 styrmän och 50 ångfartygsbefälhafvare, äfvensom Kalmar arbetareförenings lägre tekniska yrkesskola, der undervisning arligen meddelas at cirka 100 elever. I afseende å slöjdskolorna hänvisas, till hvad förut är i denna berättelse anfördt.

Enligt lagen den 31 maj 1889 utgöra Kalmar, Jönköpings och Kronobergs län rikets *andra döfstummeundervisningsdistrikt*. Det definitiva ordnandet af undervisningen i distriktet har emellertid blifvit fördröjdt. Sedan nämligen 1890 års landsting icke enats om skolstyrelsens förslag att förlägga distriktets döfstumskola till egendomen Nannylund vid Eksjö, hänsköts fragan till en i enlighet med 9 § af berörda lag, tillsatt nämnd, hvilken vid sammanträde den 15 oktober 1890 beslöt, att med undervisningens slutliga ordnande och de för ändamålet erforderliga byggnadernas uppförande skulle tillsvidare under några år anstå; att intagningsklass för skolpligtiga döfstumma dock skulle anordnas med början af höstterminen 1891; och att nödiga lokaler för skolan skulle förhyras om möjligt vid det enskilda institutet för döfstumma, som alltsedan år 1858 i Hjorteds socken finnes inrättadt. Kontrakt uppgjordes härefter, hvarigenom institutets hufvudbyggnad jemte nödiga uthus och rymlig gardsplan mot en årlig ersättning af 500 kronor för en tid af minst 4 år från den 1 september 1891 ställes till skolstyrelsens förfogande. Omsider bestämdes emellertid, att distriktets döfstumskola skulle till Vexjö förläggas; men som skolhusbyggnaderna derstädes ej till den 1 september 1895 kunde fullbordas, blef kontraktet med institutet i Hjorted förlängdt på ytterligare ett år, hvadan skolans verksamhet ännu vid femårsperiodens slut pågick derstädes. Vid slutet af läsåret 1894—95 utgjorde hela elevantalet 53, deraf 25 gossar och 28 flickor. 20 elever tillhörde Kalmar län, 12

dess södra landstingsområde och 8 dess norra. Den 1 september 1895 intogos ytterligare 21 nya elever och måste då på grund af otillräckligt utrymme en afdelning, bestående af 19 elever, afskiljas från Hjorted och förflyttas till Vestervik, der eleverna i olika hem inackorderats och nödiga lokaler blifvit förhyrda.

När *institutet i Hjorted* grundlades, bestämdes närmare dess ändamål vara, att de döfstumma, hvilka ej kunde mottagas vid Manilla, skulle der få undervisning och inläras någon nyttig verksamhet, hvarigenom deras olyckliga belägenhet skulle lindras och till någon del afhjelpas. Elever från vidt skilda delar af landet, ej blott från Småland, Öland och Östergötland utan också från Blekinge, Skåne, Halland, Vestergötland, Vermland, Nerike, Södermanland och Uppland, hafva ock enligt institutets årsberättelser under tiden till den 1 september 1895 varit der intagne till ett antal af 215, af hvilka 198 blifvit konfirmerade, deraf 72 tillhört Östergötland och 123 Småland. Sedan döfstumundervisningen i riket genom 1889 års lag blifvit ordnad, hafva åtskilliga åtgöranden blifvit af institutets styrelse vidtagna för att få anstalten inpassad i den nya organisationen. Sålunda har styrelsen sökt och jemväl erhållit nådigt tillstånd att få på vissa vilkor öfverlåta institutet på döfstumdistriktet, om detta funne ett dylikt öfvertagande lämpligt, hvarjemte, sedan ifrågavarande förslag befunnits oantagligt, hemställa gjorts, huruvida icke skolstyrelsen skulle finna med sina intressen förenligt att emot en viss årlig afgift vid institutet inackordera sinnesslöa, men bildbara elever, å hvilken lagen angående döfstumundervisningen borde tillämpas. Frågan härom var vid slutet af läsåret 1894—95 icke slutligen afgjord. Emellertid har undervisningen vid institutet, som fortfarande åtnjutit understöd af landstingen, sedan distriktets döfstumskola dit förlades, inskränkt sig till ett fåtal elever, under åren 1893—95 endast 8, hvaraf tre tillhörde länets norra landstingsområde och en enda det södra. Dessa elever voro vid slutet af läsåret 1894—95 färdiga att från institutet afgå. För att emellertid icke genast behöfva helt och hållet afbryta institutets verksamhet, beslöt styrelsen då, att i afbidan på utgången af ofvannämnda fråga ytterligare några få sinnesslöa, döfstumma barn skulle under åtminstone ett år till fostran och vård vid institutet emottagas. Institutets tillgångar, som under perioden ökats, bland annat, med ett belopp af 6,966 kr. 46 öre, hvilka afidne kamreraren Olof Bahrman från Göteborg till institutet donerat, utgjorde 1895 den 31 augusti 70,553 kr. 42 öre.

Fortfarande har Södra landstinget anvisat bidrag till elevernas intagande och underhåll vid statsanstalten i Vadstena för *öfveråriga döfstumma*, hvarjemte båda landstingen beviljat årliga anslag till undervisning dels af blinda vid Blindskolan i Vexjö och Institutet för blinda vid Tomtebodas och dels af sinnesslöa barn vid Smålands idiothem å Nannylund. Till underhåll af fattiga, obotligt sjuka och vanföra barn vid Eugeniahemmet hafva likaledes medel varit af båda landstingen anvisade.

Folkhögskolorna i Södra Vi och å Ebbetorp, hvilkas organisation är i förra femårsberättelsen närmare omnämnd, hafva, likasom den med sistnämnda folkhögskola förenade *landtmannaskolan*, fortfarande varit i verksamhet. Från och med år 1892 finnes en landtmannaskola inrättad jemväl i Södra Vi. Skolorna hafva äfven under denna period understöds såväl af staten som af landstingen, hvilkas årliga bidrag utgått med oförändrade belopp, eller respektive 2,500 och 1,600 kronor. Länets Norra

landsting medgaf emellertid år 1891 en sådan fördelning af det förstnämnda beloppet, att 1,500 kronor skulle tillfalla folkhögskolan i Södra Vi och 1,000 kronor landtmannaskolan derstädes, på hvilket sätt bidraget också alltsedermera utgått. Af Södra landstingets anslag har landtmannaskolan å Ebbetorp åtnjutit endast en obetydlig del, men har denna skola tillika erhållit understöd af Södra hushållningssällskapet till belopp af 1,000 kronor årligen. Elevantalet å Ebbetorp under läsåret 1894—95 utgjorde 27, deraf 20 i folkhögskolan och 7 i landtmannaskolan. Läroanstalten, som började sin verksamhet den 1 november 1875, fylde således hösten 1895 tjugo år. Under denna tid har anstalten varit besökt af inalles 457 elever. Indelar man tiden i fyra femårsperioder, finner man, att medeltalet elever under den första uppgått till 21, under den andra till 22, under den tredje till 20 och under den fjerde till 28. Antalet har således under den sista perioden betydligt stigit, ett bevis på att skolan tillvunnit sig ett ökad förtroende. I vinterkursen vid Södra Vi läsåret 1894—95 deltog 32 elever, deraf 24 i folkhögskolan och 8 i landtmannaskolan, hvilka senare förut genomgått folkhögskolan. I den sommarkurs för unga qvinnor, som sedan år 1879 varit vid anstalten anordnad, deltog år 1895 inalles 40 elever. Jemväl vid denna läroanstalt har elevantalet således ökat.

Kalmar läns *forminnesförening*, hvars samlingar äro inrymda i Kalmar slott, har fortsatt sin verksamhet i samma riktning som förut. Båda landstingen hafva årligen understött densamma med anslag: det norra 240 kronor och det södra 300 kronor. Medlemmarnes antal utgjorde vid 1895 års slut ungefär 700 och föreningen egde vid samma tid en kontant behållning af 2,498 kr. 65 öre.

B) Kreditväsendet. Jemväl under denna period har *bankrörelse* inom länet bedrifvits dels af Riksbankens afdelningskontor i Kalmar, dels ock af följande enskilda sedelutgifvande banker, nämligen Kalmar enskilda bank med hufvudkontor i Kalmar, ett afdelningskontor i Vestervik samt kommissionskontor i Valdemarsvik, Vimmerby, Mönsterås och Borgholm, Smålands enskilda bank med afdelningskontor i Kalmar och Oskarshamn samt Kristianstads enskilda bank med ett afdelningskontor i Vissefjerda.

Beträffande de båda sistnämnda bankernas verksamhet inom länet föreligga inga närmare uppgifter och i fråga om utvecklingen af riksbankskontorets rörelse hänvisas till offentliggjorda revisionsberättelser.

Kalmar enskilda bank, som vid den ekonomiska kris, hvilken på 1880-talet öfvergick länet, måst vidkännas stora förluster och genom förskingringar af högst betydliga penningebelopp försattes i ett synnerligen kritiskt läge, har med framgång arbetat på sin rekonstruering, som i bankstyrelsens årsberättelse för år 1893 kunde förklaras vara ett fullbordadt faktum. Efterföljande *tabell I* (sid. 31) lemna upplysning om bankens ställning vid slutet af åren 1891—1895. Genom nådigt bref den 27 november 1891 har Kungl. Maj:t medgifvit banken förnyad oktroj, gällande för en tid af tio år från och med år 1894. Vid den gamla oktrojens slut afgingo ur bankbolaget delegare för 1,020 lotter, som af bolaget infriades med nominela beloppet 600 kronor per lott, eller tillhopa 612,000 kronor. Grundfonden utgjorde derefter 1,290,000 kronor, motsvarande 2,150 lotter, och antalet lottegare uppgick den 31 december 1895 till 312.

Östgöta hypoteksförening samt Smålands med flere provinser hypoteksförening hafva fortfarande verkat inom länet medelst tillhandahållande af amorteringslån emot in-teckningar i jordbruksfastigheter. Enligt tillgängliga uppgifter hafva under perioden utlemnats af Östgöta hypoteksförening lån för tillhoppa 1,863,200 kronor och af Smålands hypoteksförening lån å 3,134,100 kronor, i hvilka summor dock jemväl skedda konverteringar af äldre lån äro inberäknade. Likaledes har såväl Småländska stadshypoteksföreningen som Hypoteksföreningen mellan fastighetsegare i Kalmar och Borgholm varit i verksamhet. Den senare utsattes emellertid under år 1892 för tillgrepp och förskingningar, hvilka förorsakat föreningen anse- nliga förluster och bragt densamma i de största svårigheter. Fråga har uppstått, huruvida dessa förluster — enligt räkenskaperna förefanns den 31 december 1895 en brist å 94,658 kr. 77 öre, — böra ersättas af föreningen eller af Allmänna hypotekskassan för Sveriges städer, under hvilken föreningen sorterar. Saken är ännu oafgjord; men den ifrågasatta skyldigheten för föreningens delegare att ensamma vidkännas förlusterna synes hafva verkat afskräckande från sökandet af nya lån hos föreningen, hvilken under åren 1893—1895 icke utlemnat mera än ett enda lån. Inberäknadt detta hade föreningen vid periodens slut utestående amorteringslån till belopp af 399,976 kr. 40 öre och så kallade förskottslån till belopp af 85,259 kr. 59 öre.

Aktiebolaget Kalmar pantbank har under perioden utlemnat 66,921 lån å sammanlagt 329,016 kronor. Panter till 2,452

lån å tillhoppa 10,767 kronor hafva blifvit å auktion försålda. För erhållande af medel till betalning af ett upptaget lån utsläpptes den 31 december 1895 tolf nya aktier, hvarigenom aktiekapitalet ökades från 12,000 till 18,000 kronor. Samma dag förfogade bolaget öfver en reservfond å 2,865 kr. 30 öre, ett auktionsöfverskott å 356 kr. 15 öre och ett på vinst- och förlustkontot uppfördt belopp af 1,427 kr. 56 öre.

Högsby folkbank, som dels drifver vanlig in- och utlåningsrörelse och dels mottager penningar på sparkasseräkning, hade den 31 december 1895, det tjugufemte året af dess verksamhet, 43 delegare med 235 delaktighetsbelopp. Grundfonden utgjorde 47,000 kronor, fordringarne för utlemnade lån 570,319 kronor och depositionerna 117,059 kr. 5 öre. Insättarne å sparkasseräkning voro till antalet 1,226 med en behållning af 319,155 kr. 62 öre.

Lagen angående sparbanker den 29 juli 1892 lade hinder i vägen för hvarje penningeinträttning, hvars verksamhet icke inskränkte sig uteslutande till egentlig sparbanksrörelse eller som hade till ändamål att bereda stiftarne vinst, att bibehålla benämningen sparbank och att såsom sådan längre anses. Vesterviks, Aspeland och Oskarshamns sparbanker hafva med anledning häraf förändrat sina benämningar till Vesterviks sparkassa, Aspeland besparingsbank och Oskarshamns folkbank. Förstnämnda inträttning, som eger af Kungl. Majt fastställt reglemente, hade vid 1895 års slut tillgångar till belopp af 2,981,900 kr. 55 öre och skulder till belopp af 2,638,589 kr. 40 öre, hvaraf

Tab. I.

Kalmar enskilda banks ställning vid slutet af åren 1891—1895.

T i l l g å n g a r, ¹⁾ i k r o n o r.											
År.	Grundfunds- hypotek.	Fastigheter.	Obligationer, ej tillhörande grundfonden.	Inventarier.	Diskonterade vexlar.	Fordringar för lån.	Fordringar å kreditiv- räkning.	På räkning med banker.	På andra räkningar.	Kassa- behållning.	Summa kronor.
1891	1,722,012-08	153,624-35	373,515—	5,667-81	3,096,105-98	2,155,112-55	1,377,621-82	855,947-82	332,384-48	257,671-16	10,329,063-05
1892	1,710,461-66	152,452-18	359,058-73	6,774-09	3,022,902-18	2,063,732-18	1,495,733-64	1,183,539-47	315,418-82	239,500-15	10,549,573-10
1893	1,209,981-33	125,000—	385,400—	6,747-41	3,550,635-18	2,191,733-16	1,518,107-26	1,498,930-06	181,124-37	381,192-45	11,048,851-22
1894	1,184,903-55	124,157-73	379,300—	6,878-49	3,892,372-86	2,350,126-66	1,224,264-08	1,241,317-63	347,475-10	380,334-12	11,131,130-22
1895	1,104,161-11	100,000—	387,598-20	6,966-92	4,224,181-60	3,235,704-50	1,283,276-63	624,685-42	418,200-44	333,785-07	11,718,559-89
S k u l d e r, i k r o n o r.											
År.	Utelöpande kreditsedlar.	Postremias- räkningen.	Upp- och afskriftnings- räkningen.	Deposition och kapital- räkningen.	På räkning med banker.	På andra räkningar.	Lotttegarnes insatser.	Reservfonden.	Disposi- tionsfonden.	Vinst. ²⁾	Om-sättungs- summa kronor.
1891	1,361,565—	265,079-50	684,674-28	5,927,430-06	58,078-22	15,851-81	1,902,000—	6,150—	—	108,831-20	146,836,077-03
1892	1,280,715—	199,435-16	747,479-53	6,283,280-37	43,641-78	17,445-83	1,902,000—	11,650—	—	63,925-43	150,373,108-59
1893	1,407,500—	256,702-16	844,834-75	6,510,306-32	30,749-83	20,678-16	1,902,000—	14,850—	—	61,230—	155,533,358-53
1894	1,412,615—	311,539-39	845,655-41	6,761,898-45	377,104-03	5,480-71	1,290,000—	19,020—	—	104,817-23	160,024,960-03
1895	1,394,640—	215,735-87	1,087,248-98	6,905,930-73	651,053-55	10,566-17	1,290,000—	30,113-72	14,104-77	119,166-16	150,026,654-71

¹⁾ Af tillgångarne utgjordes 134,593-50 kr. år 1891 och 37,403-30 kr. år 1892 af fordringar, som voro på konkurs och lagsökning beroende, samt 3,980-36 kr. år 1893, 7,418-26 kr. år 1894 och 4,235-37 kr. år 1895 af fordringar, som voro på lagsökning beroende. — ²⁾ Efter afskrifning af 21,515-21 kr. å osäkra fordringar m. m. år 1891, 79,435-84 kr. år 1892, 90,057-69 kr. år 1893 och 1,552-78 kr. år 1894 samt år 1894 utdelning till afgångne lotttegar af deras andel i reservfonden med 6,120 kronor.

2,630,543 kr. 45 öre utgjorde 6,194 insättares inestående behållning. Skilnaden mellan tillgångar och skulder utgjordes dels af balanserade vinstmedel till belopp af 14,493 kr. 22 öre och dels af en reservfond på 328,817 kr. 93 öre, inberäknadt det blygsamma kapital af 1,950 kronor, hvarmed inrättningen år 1835 bildades. Antalet aktier är 260. Deras nominela belopp är 7 kr. 50 öre, men deras verkliga värde cirka 850 kronor.

Aspelands besparingsbank utan fastställt reglemente hade den 31 december 1895 på 677 motböcker inestående 249,182 kr. 31 öre, och fonderna utgjorde: grundfonden 10,000 kronor och reservfonden 46,684 kr. 11 öre. — Oskarshamns folkbank, som likaledes saknar fastställt reglemente, hade samtidigt inestående 782,363 kr. 58 öre på 3,491 motböcker. Dess samtliga skulder, inberäknadt en grundfond af 51,250 kronor fördelade på 250 lotter och en reservfond å 12,801 kr. 90 öre, utgjorde 862,997 kr. 95 öre och tillgångarne lika mycket, varande bland tillgångarne upptagna 1,381 utlemnade lån å tillhopa 841,714 kronor.

Södra Vi sockens sparbank och Runstens sparbank hafva under perioden upphört med sin verksamhet.

Med föranledande af nya sparbankslagen hafva under åren 1893—1895 af Länsstyrelsen fastställts reglementen för inalles 22 äldre sparbanker, nämligen: Tuna, Fliseryds, Blackstads, Gamleby, Misterhults, Vimmerby, Hjorteds, Loftahammars, Kalmar stads, Madesjö kommuns, Mörlunda, Kristdala kommuns, Borgholms, Ukna, Hannäs distrikts, Virserums, Fieholms, Söderåkra, Münsterås, Lofta, Ås och Ventlinge socknars, Hvena och Ålems äfvensom för 2 nya sparbanker: Oskarshamns och Högsby. Antalet delegare i dessa sparbanker utgjorde vid 1895 års slut 20,510, hvilka inestående behållning uppgick till 5,083,204 kr. 15 öre, och bankerna hade samtidigt egna fonder till belopp af 515,236 kr. 13 öre. I öfrigt hänvisas beträffande ifrågavarande sparbanker till den offentliggjorda sparbanksstatistiken.

Sparbankerna hafva likasom Högsby och Oskarshamns folkbanker och Aspelands besparingsbank undergått årliga inspektioner genom dertill af Länsstyrelsen förordnade personer. De anmärkningar, som dervid förekommit, hafva varit af mindre betydelse och föranlett skyndsamma rättelser. Om samtliga sparbankerna gäller, enligt hvad inspektörerna vitsordat, att de förvaltas på ett sätt, som innebär fullkomlig trygghet för vederbörande insättare.

Huru *postsparbankens* verksamhet inom länet utvecklats, inhemtas af följande från styrelsens berättelse hemtade uppgifter:

År.	Inseättningar. Kronor.	Uttagningar. Kronor.	Antal utfärdade motböcker.	Antal dödade motböcker.
1891	307,771	224,368·96	1,758	545
1892	226,793	223,646·85	1,475	718
1893	319,061	191,716 —	1,468	651
1894	375,471	233,427 —	1,749	891
1895	631,939	264,973·32	2,050	1,159

Antalet vid 1895 års slut i omlopp varande motböcker utgjorde 13,361, motsvarande 58 på hvar tusental invånare. Den å motböckerna inestående behållningen uppgick till 1,258,753 kr. 81 öre, utgörande 5,492 kr. 52 öre på 1,000 invånare. Antalet postsparbankskontor i länet utgjorde vid periodens utgång

130. Medeltalet af hvar kontors område beräknades till 88⁶⁶ kvadratkilometer med ett invånareantal af 1,763.

Allmänna besparings- och lifränteanstalten i Kalmar, hvars reglemente är den 5 maj 1876 af Kungl. Maj:t fastställt, har fortsatt sin gagnande verksamhet och tillvunnit sig ökad förtroende.

Antalet insättare å inrättningens sparbanksafdelning utgjorde vid 1895 års slut 1,129 med en behållning af 361,350 kr. 8 öre, emot 321,503 kr. 92 öre vid periodens början. Reservfonden uppgick vid samma tider till respektive 25,599 kr. 2 öre och 16,496 kr. 39 öre.

Antalet delegare å lifräntefonderna, som vid 1890 års slut uppgick till 2,262, har under perioden ökat till 2,999, deraf 18 tillhöra lifräntefonden och 2,981 besparingsfonden. Sammanräknade beloppet af de på denna afdelning gjorda insatser har varit:

År 1891	19,367 kr. i 583 poster
» 1892	47,527 » i 642 »
» 1893	18,240 » i 475 »
» 1894	29,259 » i 656 »
» 1895	22,070 » i 543 »

Lifräntefonden, som vid periodens början utgjorde 3,394 kr. 82 öre, ökades år 1891 till 3,744 kr. 34 öre, år 1892 till 6,183 kr. 98 öre, år 1893 till 8,130 kr. 74 öre, år 1894 till 17,799 kr. 94 öre och år 1895 till 21,947 kr. 76 öre. Lifräntetagarne antal har varit: 4 kvinnor år 1891 och 8 år 1892, 1 man och 10 kvinnor år 1893, 2 män och 13 kvinnor år 1894 samt 2 män och 16 kvinnor år 1895.

Besparingsfondens tillväxt i afseende å såväl delegarnes antal som sammanlagda behållningen framgår af följande sifferuppgifter:

År	Antal delegare.	Behållning, i kr.
År 1891	2,441	238,398·38
» 1892	2,619	291,778·10
» 1893	2,714	316,406·56
» 1894	2,864	345,142·17
» 1895	2,981	372,251·42

Räntevinsten till besparingsfondens medlemmar har utgjort 5 % under åren 1891—1894 och 4¹/₂ % år 1895. Sammanlagda arfs- och räntevinsten å de till delaktighet i arfsvinsten berättigade belopp utgjorde, i %:

År	Högst.	Lägst.
År 1891	5	5
» 1892	5·8	5·12
» 1893	7·041	5·335
» 1894	5·792	5·13
» 1895	5·294	4·63

Reservfondens behållning utgjorde år 1891 kr. 20,137⁷⁸, år 1892 kr. 21,878⁹⁰, år 1893 kr. 22,233⁴⁸, år 1894 kr. 23,005³⁷ och år 1895 kr. 23,657⁶⁰.

Fosterländska föreningen, som har till hufvudsakligt ändamål att, särdeles bland den arbetande befolkningen, framkalla sjelfverksamhet och håg för besparingar, har fortfarande lemnat penningbidrag till insatser i Besparings- och lifränteanstalten; föreningen har nämligen för medellösa personer årligen erlagt dels förvaltningsafgift och dels 20 % af insatsbeloppet intill 100 kronor.

C) **Försäkringsväsendet.** Uti Civildepartementets årliga publikation rörande försäkringsväsendet i riket lemnas redogörelse för de *brandförsäkringsinrättningar*, som finnas inom länet. Vid jämförelse med deri förekommande uppgifter och tabell 7 vid senaste femårsberättelsen inhemtas, att Hvena sockens brandstodsbolag samt Mörlunda och Tveta socknars brandstodsbolag under perioden upphört, att för öfrigt alla de vid 1890 års slut inom länet befintliga ömsesidiga brandstodsinrättningar under perioden fortsatt sin verksamhet och att ett nytt bolag för Kalmar läns fastland under år 1893 tillkommit. Inom länet funnos således den 31 december 1895 ett bolag, Kalmar läns brandstodsbolag, afsedt för hela länet, ett bolag för länets fastland — med uteslutande således af Öland — samt 14 öfriga bolag, hvilkas verksamhetsområde var inskränkt till större eller mindre del af länet. Derutöfver fanns emellertid ännu ett för Ölands Norra mot under perioden bildadt bolag, hvilket, först senare af vederbörande anmaldt, ej kunnat omnämnas i ofvannämnda publikation. Såväl detta bolag som fastlandsbolaget har tillkommit på bekostnad af länets brandstodsbolag, hvars försäkringssumma under perioden nedgått från 42,347,520 kronor till 13,462,360 kronor och som numera till sin hufvudsakligaste del utgöres af delegare inom Ölands Södra mot. Anledningen till detta förhållande är, såsom redan i förra femårsberättelsen omnämnts, att söka i den omständighet, att, då byarne å Öland och företrädesvis dess södra del äro tätt sammanbygda samt eldsvådor derstädes ofta inträffat, hvilka till följd af byggnadssättet merendels öfvergått byn i sin helhet, delegarne tröttnat på de betydliga tillskott, de fått lemna till reglerandet af dylika brandskador. Reglementet för länets brandstodsbolag är numera ändradt på det sätt, att försäkringarne delas i två klasser, omfattande den första fribelägna och den andra sammanbygda gårdar. På den andra klassens försäkringstagare måste under år 1895 för reglerandet af brandskador å sammanbygda gårdar utdebiteras ej mindre än nio kronor per mille. Antagligt är således, att bolaget går sin totala upplösning till mötes.

Om beloppet af Ölands Norra mots brandstodsbolags försäkringar saknar Länsstyrelsen kännedom. Beträffande de öfriga bolagen hänvisas till Civildepartementets publikation. Anmärkas må här allenast, att bland de ifrågavarande bolagen Kalmar läns norra brandstodsbolag intager främsta rummet med en försäkringssumma, som år 1895 uppgick till 43,333,360 kronor, och att det nybildade fastlandsbolaget, som kommer dernäst, samtidigt hade en försäkringssumma å 18,547,020 kronor.

De försäkringsanstalter, hvilka jemte förutnämnda bolag inom länet meddela försäkring emot eldskada, äro hufvudsakligen Allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet, Städernas allmänna brandstodsbolag, Städernas bolag för brandförsäkring af lösegendom samt aktiebolagen Skandia, Svea, Skåne, Norrland, Fenix och Tor. Rörande omfånget af dessa anstalters verksamhet inom länet är Länsstyrelsen dock icke i tillfälle lemna närmare upplysning.

Frågan om brandförsäkringsväsendet har numera för en del städer blifvit synnerligen vigtig. Sedan nämligen de brandstodsbolag, som drifva brandförsäkring såsom affär, börjat genom sitt organ, Tariff-föreningen, uppställa stora och vidtomfattande fordringar med afseende å städernas eldsläckningsväsende under hot om väsentliga höjningar i brandstodspremierna, derest ej fordringarna blefve tillgodosedda, har detta exempel blifvit följdt jemväl

af styrelserna för städernas ofvannämnda bolag och följden häraf har varit, att många städer sett sig helt oförmodadt satta i valet att antingen underkasta sig höjning i de redan förut stora premierna eller ock vidkännas betydliga kostnader för ändringar i eldsläckningsväsendet. Det häraf uppkomna missnöjet föranledde mångenstädes önskan om brandförsäkringsväsendets ordnande på billigare sätt. I Kalmar blef ock för detta ändamål af stadsfullmäktige tillsatt en komité, hvilken i början af år 1895 framlade förslag till nytt ömsesidigt brandstodsbolag för städer, delvis fotadt på samma grunder som de på landsbygden arbetande ömsesidighetsbolagen. Detta förslag, som på många håll vaun sympatier, har dock ännu icke kunnat drifvas vidare framåt, hufvudsakligen emedan komitén är i saknad af de penningemedel, som äro nödvändiga för ett dylikt företags genomförande.

Fortfarande finnas inom länet endast 2 *kvatursförsäkringsbolag*, nämligen Kalmar och Kronobergs läns hästförsäkringsbolag och det inom Lönnerberga socken bildade bolag för försäkring af nötkreatur. För dessa bolag lemnas likaledes redogörelse i Civildepartementets omnämnda publikation, hvartill således hänvisas. Här må blott anmärkas, att vid slutet af räkenskapsåret 1894—95 funnos i bolagen försäkrade 3,500 hästar för tillhoppa 992,350 kronor och 548 nötkreatur för tillsammans 14,550 kronor. Bland bolag utom länet, som här meddela försäkringar å kreatur, torde Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget i Stockholm böra särskildt omnämnas.

Någon anstalt för meddelande af försäkring emot *sjöskador* eller *olycksfall* eller af *egentliga lifförsäkringar* finnes icke inom länet och, i hvad mån länets invånare begagnat sig af utvägen att hos bolag utom länet taga dylika försäkringar, kan Länsstyrelsen icke uppgifva. Bland de bolag af ifrågavarande slag, som i länet hafva agenter, torde emellertid böra nämnas: Sjöförsäkringsaktiebolagen Gauthiod, Ocean, Ägir och Öresund, Stockholms sjöförsäkringsaktiebolag, Sveriges allmänna sjöförsäkringsaktiebolag och Sydsveriges assurancesförening, olycksfallsförsäkringsbolagen Bore, Fylgia, Norden och Skandinavien samt lifförsäkringsbolagen Balder, Norrland, Nordstjernen, Oden, Thule och Victoria äfvensom de förutnämnda aktiebolagen Skandia, Svea och Skåne.

D) **Rättsväsende och fångvärd.** Om den judiciela indelningen har Länsstyrelsen yttrat sig i första afdelningen af denna berättelse. Rörande *domstolarnes* verksamhet hänvisas till Chefens för Justitiedepartementet offentliggjorda embetsberättelser för åren 1891—1895. Anmärkas må blott, att af de mål, nämligen 44,807 tvistemål och 37,192 brottmål, som år 1891 voro under behandling vid rikets samtliga domstolar, 1,496 tvistemål och 1,562 brottmål belöpte på detta län och att af målen under år 1895, eller 43,045 tvistemål och 39,754 brottmål, 1,422 af det förra och 1,848 af det senare slaget handlades vid detta läns domstolar.

Antalet häktade och dömda, som varit i länets *fängelser*, det vill säga länsfängelset i Kalmar och kronohäktet i Vestervik, förvarade, utgjorde år 1895 tillhoppa 677, deraf vid årets slut quarantotto 71, nämligen 50 å länsfängelset och 21 å kronohäktet. Af fångarne voro 459 sådana personer, som i saknad af tillgång till gäldande af ådömda böter undergingo motsvarande fängelsestraff, samt 28 sådana, som häktats för lösdrifveri eller bettlande. Hells-

tillståndet inom fångelserna har varit tillfredsställande. Tre fångar hafva emellertid å länsfängelset under perioden aflidit, deraf en genom sjelfmord. Extra judiciela bestraffningar hafva under perioden blifvit ålagda inalles fem fångar. Fångarne hafva sysselsatts förnämligast med tillverkning af tändsticksaskar, trikotstickning samt skrädderi- och skomakeriarbete. Arbetsinkomsten har utgjort:

	Länsfängelset.	Kronohäktet.
År 1891	kr. 844-76	393-23
» 1892	» 1,055-87	620-34
» 1893	» 1,174-11	299-51
» 1894	» 2,254-89	505-72
» 1895	» 3,086-96	470-39

Häraf hafva till fångelsernas besparingskassor influtit:

	Länsfängelsets.	Kronohäktets.
År 1891	kr. 125-08	65-50
» 1892	» 149-17	103-39
» 1893	» 149-45	49-92
» 1894	» 304-84	82-88
» 1895	» 605-09	78-40

Högsta arbetsförtjensten, som tillkommit fånge, har utgjort:

	Länsfängelset.	Kronohäktet.
År 1891	kr. 18-52	9-24
» 1892	» 22-40	12-24
» 1893	» 30-72	30-36
» 1894	» 92-34	29-49
» 1895	» 171-22	19-71

Sedan genom lagen den 29 juli 1892 angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum enrumstraffets tillämpning blifvit utsträckt ända till fyra år med viss afkortning, har Kungl. Fångvårdsstyrelsen genom cirkulär den 2 januari 1893 förordnat, att kvinnor dömda till straffarbete på lifstid eller på viss tid utöfver två år från åtskilliga uppgifna län skola för enrumstraffets undergående försändas till Kalmar länsfängelse; och har detsamma i anledning häraf sedermera under perioden från andra fångelser fått mottaga inalles 21 kvinnofångar.

Under perioden hafva tillhoppa 182 lösdrifvare inom länet undfått varning, och 66 personer för lösdrifveri å dömts tvångsarbete. Under förra perioden deremot meddelades varningar i 283 fall och dömdes till tvångsarbete i 147. Antalet lösdrifvare, som allt sedan år 1885 varit stadt i aftagande, har således under de sista fem åren betydligt minskats.

Kalmar läns fångvårdsförening har under perioden fortsatt sin verksamhet. Den har derunder lemnat understöd till 29 frigifne fångar, af hvilka emellertid åtminstone 10, oakadt föreningens bistånd, återfallit i brott. Den 20 december 1894 beslöts, att den kommun, tillhörande länet, som efter 1895 års ingång för någon vanartad yngling erhållit plats å uppfostringsanstalten Hall, skulle erhålla bidrag af föreningen till högst halfva årsafgiften för bekostande af vistelsen å berörda anstalt. I enlighet härmed bidrager föreningen med halfva årsafgiften för två under perioden å Hall intagna ynglingar. Antalet af föreningens årsbetalande medlemmar har under perioden ökat med 173 och utgjorde således vid 1895 års slut 412.

E) Helsovård och fattigvård. Länet är fortfarande inledt i tvenne med landstingsområdena sammanfallande lasarett-distrikt, och någon annan förändring i afseende å de allmänna sjukvårdsinrättningarne har ej under perioden egt rum, än att det nya lasarettet invid Borgholms stad, hvartill 1888 och efterföljande års landsting anslagit medel, blifvit färdigbyggt och den 1 oktober 1892 börjat för sitt ändamål användas.

Om antalet å länslasarettens vårdade sjuka och sjukvårdskostnaderna lemnas upplysning i nedanstående tabell K.

På grund af landstingens derom fattade beslut har under perioden inom hela länet sjukvårdsafgift utgått med 50 öre för hvarje mantalsskrifven man och 25 öre för hvarje mantalsskrifven kvinna.

I fråga om lejonsängsavgiften har för hvart af de år, perioden omfattar, af Södra landstinget beslutats: att berörda afgift skulle utgå med 1 krona om dagen för personer i goda ekonomiska omständigheter och med 50 öre om dagen för dem, hvilka tillgångar icke medgäfvde erläggande af den högre afgiften, men som icke vore medellösa, dock med vederbörande direktioner lemnad rätt att för patient af senare klassen, när han öfver 30 dagar njutit vård å lasarettet, nedsätta afgiften för den öfverskjutande tiden till 25 öre om dagen; att afgiften för sjuka, som begärt enskildt rum, skulle utgå med 1 kr. 75 öre om dagen; att patient från annat sjukvårdsdistrikt, äfven om han ej inom landstingsområdet insjuknat, skulle, i den mån utrymmet medgäfvde, å lasarettens intagas emot erläggande af 1 kr. 50 öre för allmänt och 2 kr. 25 öre för enskildt rum per dag; att patienter, hvilka icke vore svenska medborgare, skulle för allmänt rum erlägga 2 kronor och för enskildt rum 3 kronor per dag; samt att för sinnesrubbad, som till vård mottoges, skulle betalas, som för lasarettspatienter blifvit bestämdt.

Tab. K. Lasarett och kurhusen i Kalmar län åren 1891—1895.

Lasarett och kurhus.	År.	Antal vårdade.	Sjukvårdskostnad, i kr.
Kalmar	1891	729	29,784-47
	1892	700	30,949-64
	1893	685	31,295-21
	1894	653	29,201-55
	1895	700	32,344-75
Oskarshamn	1891	320	12,515-02
	1892	389	12,760-10
	1893	392	14,938-90
	1894	316	15,259-25
Borgholm	1891	186	14,680-84
	1892	165	6,351-73
	1893	197	7,329-51
	1894	206	8,163-68
	1895	206	8,060-11
Vestervik	1891	180	9,402-35
	1892	349	16,024-26
	1893	322	14,833-54
	1894	301	15,946-67
	1895	467	20,162-62
	1895	649	22,168-54

Å lasarettet i Vestervik har på grund af Norra landstingets beslut afgiften för personer, tillhörande lasarettsdistriktet, utgått med 60 öre för allmänt och 1 kr. 50 öre för enskildt rum per dag. Personer, ej tillhörande lasarettsdistriktet, hafva betalt 1 krona för allmänt och 1 kr. 50 öre för enskildt rum, främmande rikens undersåtar respektive 1 kr. 50 öre och 2 kr. 25 öre. För sinnesrubbadade har afgiften utgjort 1 krona per dygn.

I Kalmar har för en kostnad af ungefär 55,000 kronor under perioden uppförts ett ändamålsenligt *epidemijsjukhus* med 28 sängplatser och Vesterviks kommun har i stället för det gamla epidemijsjukhuset inköpt och till sjukhus inredt lägenheten Reginelund invid staden. Likaledes har i Oskarshamn ett nytt tidsenligt sjukhus blifvit uppfördt. För öfrigt hafva med föranledande af kungl. kungörelsen den 14 juli 1893 landskommunerna i länet anskaffat *sjukstugor*, i allmänhet genom förhyrande af lämpliga lokaler.

Rådande fruktan för koleran har, särskildt i länets städer och köpingar, föranledt ett noggrannare iakttagande af gällande *helsovårdsföreskrifter*, och de sundhetsinspektioner, som förste provinsialläkaren instruktionsenligt ärligen förrättat, hafva för den allmänna helsovården varit af mycken nytta och betydelse. De sanitära olägenheter, som härvid påvisats, hafva skyndsamt och så vidt möjligt blifvit afhjelpa. Matvaruhandeln i städerna öfvervakas af särskilda tillsyningsmän.

För Oskarshamns stad har Länsstyrelsen till framtida efter rättelse fastställt ett af stadsfullmäktige antaget förslag till föreskrifter, enligt hvilka dels mjölkförsäljning icke får, med undantag för salutorg eller annan allmän plats, ega rum i andra än af helsovårdsnämnden godkända lokaler och dels all svinhållning inom staden eller dess område förbjudits. Likaledes har Länsstyrelsen fastställt stadgar för slagterierna och handeln med matvaror i Vestervik, hvilka stadgar innehålla i sanitärt afseende ändamålsenliga och betryggande bestämmelser. Under år 1893 höllos af förste provinsialläkaren sammanträden med vederbörande kommunalnämnder i ändamål att åstadkomma särskilda helsovårdsföreskrifter för de mera bebyggda samhällena Nybro, Bergqvara, Ekenäs och Pataholm äfvensom helsovårdsstadgans, i hvad den afser stad, tillämpning inom Hultsfreds stationssamhälle. Härom har emellertid Länsstyrelsen sedermera ingenting försport; men Länsstyrelsen har deremot redan under år 1892 fastställt ett af stadsfullmäktige i Vimmerby antaget stadgande, hvaregenom helsovårdsstadgans tillämpning utsträckt till område af Vimmerby stad, som är beläget intill sextio meter utom såväl den äldre som den senast fastställda stadsplanens gräns.

Länets indelning i 9 *provinsialläkaredistrikt* är oförändrad. Af den så kallade provinsialläkarekomitén hade framställt förslag om jemkning mellan Kalmar och Söderåkra distrikt sålunda, att Oskars socken skulle öfverföras till det förra samt Hagby och Arby socknar till det senare, men detta förslag har enligt nådigt bref den 7 juli 1893 icke föranledt till någon åtgärd.

På grund af kungl. brefvet den 26 augusti 1870 har provinsialläkaren i Ölands norra distrikt på statens bekostnad hvarje kvartal besökt de nordliga kommunerna i distriktet, der efter förut skedd kungörelse mottagningar egt rum. Då det emellertid visat sig, att dylika tjänsteresors medförde ringa nytta, som ingalunda motsvarades af de med resorna förenade kostnader, samt det i § 25 af läkareinstruktionen den 31 oktober 1890 numera blifvit anvisadt, huru sådana mottagningar kunde inom afhäset

liggande kommuner anordnas utan kostnad för statsverket och med en jemförelsevis ringa utgift för kommunerna, har Kungl. Maj:t i enlighet med af Medicinalstyrelsen gjord hemställan i sammanhang med dylika tjänsteresors indragande å åtskilliga andra orter på Länsstyrelsens tillstyrkan genom nådigt bref den 3 november 1893 förklarar det lemnade medgifvandet till ifrågasvarande resor skola upphöra att gälla med utgången af år 1894.

Till boställe åt provinsialläkaren i Ölands Södra mot har hittills en af statsverket inköpt, från $\frac{1}{2}$ mantal frälse Bengtstorp nr 1 i Resmo socken afsöndrad, lägenhet Bengtstorp nr 2 varit upplåten. Sedan emellertid vid nya regleringen af provinsialläkarestaten, derom nådig kungörelse den 31 oktober 1890 utfärdades, förordnats, att provinsialläkare, som inginge på ny stat skulle jemte de löneförmåner, som i öfrigt honori tillkomme, erhålla viss hyresersättning samt dels provinsialläkaren i Ölands Södra mot tillkännagifvit sig icke vilja afstå från hyresersättning mot rättighet att å bostället kvarbo, dels ock invånarne i provinsialläkaredistriktet förklarar sig ovillige att återbetala till statsverket de till inköp af bostället af statsmedel anslagna 15,000 kronor emot erhållande af rätt att öfver bostället fritt förfoga, har i enlighet med derom i kungl. brefvet den 4 maj 1894 meddelad föreskrift bostället blifvit å offentlig auktion den 17 augusti samma år försäldt och för 4,000 kronor inköpt af 15 kommuner i distriktet, hvilka dymedelst velat förebygga en eljest befarad förflyttning af läkarestationen.

Utom provinsialläkarne funnos vid 1895 års slut dels två extra provinsialläkare, den ene inom Stranda härad med station i Mönsterås köping samt den andre med Madesjö och Oskars socknar jemte Nybro köping till tjänstgöringsområde och med station i köpingen, dels ock en biträdande provinsialläkare i Kalmar distrikt, hvartill förste stadsläkaren i Kalmar den 19 mars 1894 erhållit Medicinalstyrelsens förordnande. Derjemte funnos en läkare vid hvar af länets lasarett, två stadsläkare i Kalmar och en i hvar af städerna Vestervik, Vimmerby och Oskarshamn.

På grund af kungl. brefvet den 5 september 1890, hvaregenom medgifvits inrättande af ett sjelfständigt *apotek* i Nybro köping, blef under år 1891 derstädes ett apotek för allmänheten öppnadt. I öfrigt har någon förändring i afseende å apotekens antal eller belägenhet inom länet icke under perioden inträffat.

De betydligaste *brunn-* och *badorterna* i länet äro fortfarande Borgholm, Nybro, Källvik och Södra Vi. Borgholms badanstalt tillhör sedan periodens början Borgholms stad. För uppförande af åtskilliga villor till badanstaltens främjande har staden förvärfvat 2 hektar 52 ar af Borgholms kungsladugårds område invid stadens hamn. Hösten 1895 påbörjades byggandet af en större restaurationslokal i närheten af hamnen, hvilken byggnad beräknats kosta 20,500 kronor.

Beträffande de smittosamma *folksjukdomar*, som under perioden uppträdt, hänvisar Länsstyrelsen, till hvad derom är i andra afdelningen af denna berättelse anfördt.

I anledning af iakttagna dröjsmål med anmälan om inträffade sjukdomsfall eller vederbörandes underlåtenhet att vid dylik anmälan meddela erforderliga upplysningar om sjukdomens beskaffenhet har Länsstyrelsen genom kungörelser, som i länskungörelserna publicerats, vid upprepade tillfällen erinrat om de i ämnet gällande föreskrifter och dervid icke underlåtit påpeka, hurusom det i allmänhet länder till mindre tidsutdrägt, om vid

inträffadt sjukdomsfall läkaren direkt anmodas besöka orten, än om förordnande dertill hos Länsstyrelsen begäres. I ett fall har Länsstyrelsen för dröjsmål med sjukdomsanmälan låtit anställa åtal emot en kommunalnämndsordförande och denne blef för sin försummelse af häradsrätten ådömd böter.

Tandläkareyrket utöfvas inom länet af fyra examinerade tandläkare, bosatte två i Kalmar, en i Vestervik och en i Oskarshamn.

I afseende å *veterinärväsendet* är att märka, dels att en ny distriktsveterinärtjänst inrättats för Döderhults socken och Oskarshamns stad, för hvars innehafvare, som har sin station i Oskarshamn, Kungl. Maj:t enligt nädigt bref den 20 januari 1893 medgifvit tjensteårsberäkning i likhet med länsveterinär, dels ock att inom norra länsdelen ny reglering af veterinärväsendet egt rum år 1895, derigenom att landstinget för en tid af fem år anvisat medel till affönande af fem examinerade veterinärer, en inom sydöstra delen af Södra Tjusts härad med station i Vestervik, en inom Aspelands härad och en inom Tunaläns härad med station i Oskarshamn, en inom Sevede härad och en i Valdemarsvik. För öfrigt gäller, hvad Länsstyrelsen i förra femårsberättelsen angående veterinärväsendet anför. Antalet tjänstgörande veterinärer utgjorde vid periodens slut fortfarande 15.

Beträffande *fattigvården* och hvad dermed sammanhänger lemnas upplysningar i Statistiska Centralbyråns årligen offentliggjorda berättelser, till hvilka hänvisas. I Kalmar stad har frågan om ett bättre ordnande af fattigvården länge varit brännande. Det nuvarande fattighuset är otidsenligt och otillräckligt samt dessutom, beläget som det är vid en af stadens mest trafikerade platser, synnerligen vanprydan. Behovet af ett nytt fattighus eller en fattiggård är sålunda för staden oafvisligt. I Högsby socken har under perioden inrättats en fattiggård. Fastigheten kostade i inköp 49,000 kronor och har sedermera blifvit bebyggd på ändamålsenligt sätt samt försedd med inventarier, så att den numera är bokförd till ett värde af 85,420 kr. 48 öre, å hvilket belopp den lemnar nöjaktigt ränta. Anordnandet af fattiggårdar synes för öfrigt lända till fördel ej blott för de fattige, som derigenom beredas bättre vård och underhåll, utan äfven för kommunerna, hvilkas fattigvårdsutgifter i regel blifva mindre betungande.

F) Fromma stiftelser. I den efter berättelsen intagna **tabell 7** lemnas redogörelse för de inom länet befintliga så kallade fromma stiftelser jemte dem tillhörande fonders storlek vid slutet af år 1895. Tabellen upptager sammanlagdt 361 stiftelser med ett kapitalbelopp af 3,046,329 kronor. Enligt förra femårsberättelsen funnos vid 1890 års slut endast 272 stiftelser med ett kapitalbelopp af 2,733,851 kronor. Den betydliga ökningen beror dels på ett allt fullständigare angifvande af förut befintliga kassor och fonder, dels på tillkomsten af nya stiftelser, dels ock, hvad särskildt kapitalbeloppet angår, på den tillväxt de i sista femårsberättelsen omförmälda kassorna öfver hufvud vunnit. Tabellen upptager sålunda ej mindre än 89 förut ej angifna eller under perioden tillkomna stiftelser med ett kapitalbelopp af cirka 168,000 kronor. Kapitalökningen hos kassor, för hvilka förut redogjorts, bestiger sig till något öfver 200,000 kronor, under det att minskningen hos en del andra, jemväl förut omnämnda kassor ej uppgår till mera än ungefär 55,000 kronor. En stor del, eller 46 stycken, af de först nu angifna stiftelserna utgöres af sjuk- och begravningskassor. Af dylika kassor hafva 37 en-

ligt lagen den 30 oktober 1891 blifvit under perioden registrerade, men af dem har en, »Hundramannaförening i Mönsterås», vid 1895 års utgång upphört med sin verksamhet. I Kungl. Civildepartementets publikation angående sjukkassorna år 1895 finnes såsom registrerad omnämnd äfven »Sjuk- och begravningskassan 51 i Timmernabben», men denna kassa, ehuru tidigare tillkommen, hade emellertid ännu icke vid slutet af nämnda år registrerats. Ifrågavarande publikation innehåller för öfrigt närmare redogörelse för kassornas ställning och verksamhet, hvarföre Länsstyrelsen till densamma hänvisar.

Den största af alla inom länet befintliga stiftelser är fortfarande *Fröbergsska uppfostringsanstalten* i Kalmar för vanvårdade och vanartiga barn. Dess tillgångar, som vid 1891 års början utgjorde 788,638 kr. 90 öre, hafva under perioden ökats med 7,732 kr. 87 öre och uppgingo den 31 december 1895 till 796,371 kr. 77 öre. Här af voro 356,521 kr. 67 öre utlånade mot reverser, 122,909 kr. 91 öre innestodo i bankinrättning på deposition eller giroräkning, och 10,716 kr. 27 öre utgjordes af balanserade räntefordringar. Stiftelsen egde dessutom fastigheter, som bokförts för 271,983 kr. 6 öre, inventarier för 34,174 kr. 96 öre och en kassabehållning på 65 kr. 90 öre. Antalet frielever vid anstalten har under åren 1891—1895 i medeltal utgjort 52 och den direkta kostnaden för hvart barn har årligen i medeltal uppgått till 330 kr. 28 öre.

G) Länets representation i Riksdagen. Vid 1891—1893 års riksdagar var Kalmar län i Första kammaren representeradt såsom under förra femårsperioden, det vill säga af 7 ledamöter, hvaraf Norra landstinget utsett 3 och Södra landstinget 4. På grund af minskadt invånareantal i norra länsdelen egde dock dess landsting icke att utse någon ny representant efter den, hvars mandat år 1893 utgick, och hade i anledning här af berörda länsdel år 1894 i Första kammaren allenast 2 representanter. Sedan antalet ledamöter i kammaren genom den år 1894 vidtagna ändringen af § 6 riksdagsordningen faststälts till 150 samt tillika stadgats, att det antal ledamöter, hvarje landstingsområde eller stad, som ej i landsting deltagit, egde utse, skulle hvart tionde år efter angifna grunder af Konungen bestämmas, blef med ledning af folkmängdsuppgifterna för den 31 december 1893 sistberörda antal genom nådig kungörelse den 16 juni 1894 bestämdt, hvarvid beträffande Kalmar län stadgades, att Norra landstingsområdet skulle utse 3 och Södra såsom förut, 4 ledamöter, på hvilket sätt ock länet var vid 1895 års riksdag i Första kammaren representeradt.

I Andra kammaren har länet under hela perioden haft 10 representanter, 8 för landsbygden och 2 för städerna. Af domsagorna hafva Tjusts och Södra Möre hvardera varit delade i två valkretsar, och beträffande städerna hafva fortfarande varit gällande uti kungl. kungörelsen den 21 maj 1886 meddelade bestämmelser, enligt hvilka Kalmar utgjort en valkrets för sig samt öfriga städer tillsammans med städer inom andra län bildat valkretsar, på sätt i förra femårsberättelsen blifvit närmare omnämndt. Södra Tjusts härads valkrets använder medelbart valsätt, alla öfriga valkretsar omedelbart.

H) Länets städer. I afseende å dessa anmärkes, utöfver hvad rörande dem redan förut blifvit på vederbörliga ställen i denna berättelse anfördt, följande:

I *Kalmar* stad hafva under perioden omfattande och kostsamma undersökningar egt rum för utrönande af möjligheten och bästa sättet att få vattenledning. Då stadens belägenhet är särdeles ogynsam för uppnående utan allt för betungande kostnader af ett godt resultat i detta hänseende, derest vattnet skall ledas från ett öppet vattendrag, har medelst borrhningar efter grundvatten gjorts försök att utröna, om ej vatten för stadens behof skulle kunna erhållas i dess omedelbara närhet. Dylika borrhningar hafva under ledning af ingenjören G. Richert i Göteborg verkstälts å egorna till den 0:5 nymil utanför staden belägna egendomen Törneby; och ehuru resultatet der till en början tycktes blifva gynsamt, befanns dock, när brunnen under längre tid ansträngdes, vattenkvantiteten för ringa. Derefter hafva vattenborrhningarne fortsatts norr om staden vid egendomen Skällby, der arbetena med dessa undersökningar emellertid måste fortgå en längre tid, innan visshet kan erhållas, om hvilken vattenmängd står att vinna.

För genomförande af gällande stadsplan har staden af enskild person inköpt ett större område, den så kallade Bremerlyckan, som planerats och indelats till gator och byggnadsqvarter i enlighet med stadsplanen. För främjande af planteringarne å stadens utmarker har sedan år 1891 af stadskassan lemnats ett årligt bidrag af omkring 400 kronor, hvarjemte ett enskildt sällskap verkat i enahanda syfte.

Det är förut nämnt, hurusom frågan om eldsläcknings- och brandförsäkringsväsendet blifvit för Kalmar i likhet med flere andra städer inom riket synnerligen viktig i följd af de stora fordringar rörande eldsläckningsväsendet, som brandstodsbolagen numera framställa. Såvidt med rimliga kostnader varit för enligt, hafva ock stadens myndigheter låtit sig angeläget vara att uppehålla och förbättra eldsläckningsväsendet. Så hafva öfverenskommelser träffats med hästegare om deras hästars användande för sprutors och redskaps skyndsamma framskaffande vid utbrytande eldsvådor, nya slangar hafva inköpts, särskilda brunnar upptagits, der sådant varit behöfligt, för ångsprutors och oppfordringsverks ändamålsenliga användande, kontroll införts öfver nattpolisen genom anskaffande och uppsättande af kontrollapparater vid patrulleringen samt fullstän-

Kalmar i Landskansliet den 31 december 1897.

dig brandtelegraf anordnats med tillhörande signalapparat för klämtning.

Restaureringsarbetet å Kalmar slott har fortgått. Åren 1890 och 1891 utbyttes det gamla tegeltaket mot tak af jernplåt på spontad brädpanel och restaurerades gaffarne till de tre fyrkantiga tornen i öfverensstämmelse med ritningar af öfverintendenten H. Zettervall. Entreprenadsumman för dessa arbeten uppgick till 29,442 kr. 73 öre och användes härtill dels återstoden 23,258 kr. 70 öre af det i sista femårsberättelsen omförmälda å extra stat anvisade anslag, dels ock af årliga anslaget till underhåll af kronans byggnader ett belopp af 6,184 kr. 3 öre. Södra »postej», hvilken till något mer än hälften sedan lång tid tillbaka varit nedrasad, uppmurades åren 1891 och 1892, hvarjemte murkrönen å såväl denna postej som de tre öfriga täcktes med kalksten. Dessa arbeten kostade 12,317 kronor, hvilka medel äfven erhöles från sistnämnda anslag.

I december 1893 gjordes af stadsfullmäktige i Kalmar en underdånig framställning hos Kungl. Maj:t, hvarigenom stadsfullmäktige erbjudit sig att, för den händelse en volontär- och rekrytskola blefve till slottet förlagd, under vissa vilkor öfverlemna en summa af 105,496 kronor att i enlighet med uppgjorda ritningar och kostnadsförslag användas till slottets iståndsättande och öfriga i och för skolans inrymmande derstädes nödiga byggnadsarbeten äfvensom att i sammanhang dermed till öfningsfält upplåta viss i slottets närhet belägen mark; men enligt nädigt bref den 18 maj 1894 har Kungl. Maj:t funnit framställningen icke föranleda till någon åtgärd.

Sedan den för reglering af tomt- och gatugränserna inom *Oskarshamns* stad samt för upprättande af förslag till ny stadsplan under år 1884 tillsatta komité afgifvit förslag till ny stadsplan, har densamma den 23 juli 1891 blifvit af Kungl. Maj:t fastställd. I denna nya stadsplan har intagits jemväl ett visst område af de å staden angränsande hemmanen och hafva stadsfullmäktige ingått med framställning om detta områdes inkorporerande med staden. Frågan härom var vid periodens slut ännu icke afgjord; dess förverkligande är emellertid så mycket lättare, som staden är egare af de omnämnde hemmanen och endast dessa af den ifrågasatta öfverflyttningen beröras.

C. AD. FAGERLUND.

Åxel Bökelund.

Karl Mossberg.

Tab. 1.

FOLKMÄNGDEN I KALMAR LÄN ÅREN 1891—1895.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
		Enligt presterskapets uppgifter, den 31 december.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.					
					Hela folkmängden.			Deraf fria från mantals- penningar.		
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Landsbygden	år 1891	99,801	104,059	203,860	99,894	104,043	203,937	53,313	57,099	110,412
	1892	98,883	103,062	201,945	99,061	103,251	202,312	52,785	56,649	109,434
	1893	98,585	102,597	201,182	98,770	102,727	201,497	52,363	56,144	108,507
	1894	98,916	102,571	201,487	98,699	102,629	201,328	48,930	53,145	102,075
	1895	98,832	102,598	201,430	98,600	102,565	201,165	48,446	52,773	101,219
Kalmar stad	år 1891	5,449	6,373	11,822	5,353	6,336	11,689	2,828	3,065	5,893
	1892	5,442	6,337	11,779	5,361	6,389	11,750	2,802	3,127	5,929
	1893	5,456	6,416	11,872	5,345	6,363	11,708	2,789	3,076	5,865
	1894	5,557	6,467	12,024	5,388	6,451	11,839	2,837	3,128	5,965
	1895	5,626	6,662	12,288	5,639	6,572	12,211	2,980	3,159	6,139
Vesterviks stad	år 1891	3,238	3,721	6,959	3,225	3,709	6,934	1,488	1,766	3,254
	1892	3,163	3,675	6,838	3,157	3,681	6,838	1,446	1,741	3,187
	1893	3,149	3,661	6,810	3,135	3,657	6,792	1,463	1,719	3,182
	1894	3,143	3,647	6,790	3,132	3,641	6,773	1,438	1,648	3,086
	1895	3,148	3,625	6,773	3,115	3,604	6,719	1,471	1,714	3,185
Vimmerby stad	år 1891	931	1,140	2,071	937	1,146	2,083	505	553	1,058
	1892	926	1,132	2,058	931	1,138	2,069	493	548	1,041
	1893	928	1,141	2,069	933	1,148	2,081	478	557	1,035
	1894	945	1,169	2,114	950	1,180	2,130	518	645	1,163
	1895	950	1,162	2,112	959	1,170	2,129	485	599	1,084
Oskarshamns stad	år 1891	2,819	3,012	5,831	2,874	3,079	5,953	1,578	1,794	3,372
	1892	2,788	2,977	5,765	2,838	3,028	5,866	1,740	1,855	3,595
	1893	2,836	2,962	5,798	2,883	3,036	5,919	1,725	1,825	3,550
	1894	2,763	2,994	5,757	2,820	3,053	5,873	1,624	1,766	3,390
	1895	2,747	2,981	5,728	2,799	3,041	5,840	1,370	1,527	2,897
Borgholms stad	år 1891	348	499	847	343	498	841	162	200	362
	1892	344	501	845	343	496	839	162	206	368
	1893	342	504	846	339	497	836	150	197	347
	1894	342	520	862	346	521	867	143	192	335
	1895	334	511	845	334	510	844	133	193	326
Hela länet	år 1891	112,586	118,804	231,390	112,626	118,811	231,437	59,874	64,477	124,351
	1892	111,546	117,684	229,230	111,691	117,983	229,674	59,428	64,126	123,554
	1893	111,296	117,281	228,577	111,405	117,428	228,833	58,968	63,518	122,486
	1894	111,666	117,368	229,034	111,335	117,475	228,810	55,490	60,524	116,014
	1895	111,637	117,539	229,176	111,446	117,462	228,908	54,885	59,965	114,850

Tab. 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I KALMAR LÄN ÅREN 1891—1895.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
Allmänna vägar.	Längd af hvarje vägs lag vid 1895 års slut.	Deraf under åren 1891—1895		Kostnad för under åren 1891—1895						Längd af indelade med skjutsanstalter för sedda vägar vid 1895 års slut.	Skjutsanstalter vid 1895 års slut			
		fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	fulländade nya vägar.			omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.				med entreprenad.	utan entreprenad.		
				Af statsmedel.	Af landstingens eller kommunernas medel.	Af väghållningsdistriktens medel (vägkassorna).	Af statsmedel.	Af landstingens eller kommunernas medel.	Af väghållningsdistriktens medel (vägkassorna).		Gästgifverier.	Skjutsstationer.		
	Nymil.	Nymil.	Nymil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Nymil.	Antal.	Antal.	Antal.	
Å landsbygden:														
Landsvägar	107.88	1.32	0.81	17,000—	8,500—	—	16,082.96	8,187.04	—	105.68	28	12	20	
Bygdevägar	181.44	0.89	0.75	18,459.28	13,540.72	—	17,000—	8,600—	—	128.68	3	7	17	
I städerna	3.63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	
Summa	292.95	2.21	1.56	35,459.28	22,040.72	—	33,082.96	16,787.04	—	234.36	31	24	37	
<p>Årliga kostnaden för underhållet den tid mark är bar af allmän väg inom länet är, enligt 46 § af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, uppskattad till 111,854 kronor 15 öre.</p> <p>Skjutslegan per nymil utgick vid 1895 års slut med:</p> <p>Inom södra landstingsområdet:</p> <p>1.50 kr., hvilket är <i>maximilega utan</i> entreprenadbidrag vid 20 12 —</p> <p>1.40 » } hvilket är <i>under maximilega</i> { » 1 — —</p> <p>1.12 » } » — — 19</p> <p>Inom norra landstingsområdet:</p> <p>1.70 » hvilket är <i>maximilega utan</i> entreprenadbidrag » 8 12 —</p> <p>1.60 » } hvilket är <i>under maximilega</i> { » 2 — —</p> <p>1.12 » } » — — 18</p> <p style="text-align: right;">Summa (skjutsanstalter) 31 24 37</p>														
											I kungs- och krono-skjuts.	Vid gästgifverier med entreprenad.	Vid skjutsstationer med entreprenad.	Vid skjutsanstalter utan entreprenad.
Antal utgångna hästar under år 1891											50	1,613	1,271	963
» » » » » 1892											141	1,926	1,382	1,027
» » » » » 1893											183	1,631	1,771	711
» » » » » 1894											34	1,761	2,025	836
» » » » » 1895											110	1,967	1,655	679
Summa (hästar)											518	8,898	8,104	4,216

Tab. 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I KALMAR LÄN ÅR 1895.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
I. Landsbygden.	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.			Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2—4).					Taxeringsvärdet (i kronor)	
	Antal.	Mantal.			Jordtorp.	Ryttare-, soldat- och båtsmanstorp.	Backstugor.	Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor m. m.	jordbruksfastighet.	å annan fastighet.
		Oförmedlade.	Nuvarande.								
A. Kronoegendomar.											
1) Under allmän disposition.											
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	21	39	31 $\frac{1}{2}$	8	7	—	8	4	2	902,700	93,100
b) Boställen: hemman	157	152 $\frac{1}{2}$	121 $\frac{3}{8}$	146	147	2	153	5	4	2,758,600	65,700
D:o lägenheter	50	—	—	6	—	—	—	—	1	1,100	1,300
c) Hemman	168	141 $\frac{11}{16}$	89 $\frac{51}{16}$	132	174	2	121	15	6	2,866,800	236,700
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) Jordlägenheter	57	—	—	—	—	—	—	—	—	416,000	—
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
f) Verk och inrättningar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2) Under enskild disposition.											
a) Säterier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Hemman	1	3 $\frac{1}{4}$	2 $\frac{1}{8}$	12	—	—	—	—	—	57,300	—
Nybyggen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
c) Jordlägenheter	488	—	—	12	—	—	—	—	7	103,600	47,800
d) Fiskerier	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000
e) Verk och inrättningar	1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	9,000
B. Skatteegendomar.											
a) Boställen: hemman	7	2 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{3}{8}$	7	5	1	6	2	—	58,800	4,000
D:o lägenheter	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Säterier	23	39 $\frac{3}{8}$	23	40	51	15	139	13	5	1,274,500	39,300
c) Hemman	3,937	3,404 $\frac{51}{16}$	2,201 $\frac{49}{16}$	11,157	2,441	889	5,057	706	603	63,856,400	6,609,700
d) Jordlägenheter	524	—	—	100	763	—	—	2	194	784,100	822,300
e) Fiskerier	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50,600
f) Verk och inrättningar	18	—	—	—	—	—	—	2	—	—	303,500
C. Frälseegendomar.											
a) Boställen: hemman	5	3 $\frac{3}{8}$	2 $\frac{5}{8}$	5	—	—	2	—	—	57,600	—
D:o lägenheter	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Säterier och ladugårdar	125	187 $\frac{1}{8}$	169 $\frac{3}{8}$	152	379	—	239	63	14	7,112,300	141,500
c) Rå- och rörs (insockne) hemman	118	54 $\frac{1}{8}$	44 $\frac{3}{8}$	76	8	2	8	4	—	1,586,100	20,800
d) Hemman (utsockne)	1,256	973 $\frac{43}{16}$	706 $\frac{44}{16}$	2,009	856	216	1,743	274	162	27,995,500	2,765,900
e) Jordlägenheter	215	—	—	53	10	—	—	—	41	255,000	188,900
f) Fiskerier	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100
g) Verk och inrättningar	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D. Andra fastigheter (som ej inräknats häröfvan).											
Kyrkor och andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	440	—	4,545,800
Frälseräntor	—	—	—	—	—	—	—	—	44	—	75,100
Summa	7,191	5,006 $\frac{1}{2}$	3,898 $\frac{5}{8}$	13,915	4,841	1,127	7,476	1,095	1,523	115,066,300	16,023,100
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,245,400	5,152,400
Hela antalet nybygda boningshus 1891—1895.											
		Mantal.		Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.	Tomter.		Befintliga boningshus 1895.	Verk och inrättningar.	Kyrkor o. andra offentliga byggnader.	Taxeringsvärde	
		Oförmedlade.	Nuvarande.		Bebygda.	Obebygda.				å jordar.	å hus och tomter.
II. Städerna.											
Kalmar	35	—	9 $\frac{1}{8}$	122	720	17	1,088	21	18	444,800	10,515,800
Vestervik	—	9 $\frac{7}{8}$	9 $\frac{1}{8}$	188	553	186	564	6	31	725,300	4,309,800
Vimmerby	2	9 $\frac{1}{2}$	9 $\frac{1}{2}$	—	105	3	121	—	8	590,600	987,000
Oskarshamn	17	—	—	—	314	139	380	5	17	—	4,454,700
Borgholm	16	1 $\frac{1}{8}$	1 $\frac{1}{8}$	—	145	29	161	7	7	1,000	792,500
Summa	70	19 $\frac{1}{8}$	19 $\frac{1}{8}$	310	1,837	374	2,314	39	81	1,761,700	21,069,800
Deraf fri från bevillning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,400	2,993,300

Tab. 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I KALMAR LÄN, ÅR 1895.

1. Fideikommissinnehafvarens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken.	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i man- tal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar.	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)						
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			å jord- bruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.			
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmunt frälse.										
Friherre Axel Adelswärd	Qvistrum m. fl.	Gårdserum.	—	4½	1	3¾	13¾	3	4	320,500	59,000	1,100	598,600			
	Melby m. fl.	Ukna.	—	—	3	3		1		2				98,400	7,200	—
	Bredal	Hannäs.	—	1¼	—	½		1		—				—	—	—
Kollega J. H. Theorell	Bjerkebo m. fl.	Gårdserum.	—	—	—	4¾	5¾	—	—	168,100	—	4,200	211,300			
	Halsebo	Gårdserum.	—	—	—	1		1		—				39,000	—	—
Kaptenen Osk. Magn. Weidenhielm	Hägerum	Kristdala.	—	1½	2¾	½	4¾	—	—	132,500	—	—	132,500			
Löjtnanten E. A. Nordenanckar. .	Fliseryd	Fliseryd.	—	½	1	2½		1		2				128,400	6,700	—
	Summa	Summa	—	7½	4¾	15¾	27¾	7	8	937,900	72,900	5,300	1,015,500			

Tab. 4 och 5.

Tab. 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I KALMAR LÄN ÅR 1895.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)						
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.			
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- munt frälse.										
Aktiebolaget Ankarsrums bruk	Ankarsrum	Hjorted.	—	3½	—	1½	24¾	1	—	319,500	400	—	1,929,100			
		Gladhammar.	—	2½	—	—		1		1				157,500	30,000	—
		Locknevi.	—	1½	1	—		1		4				172,500	12,500	—
		Hallingeberg. Lofna.	—	1	—	6½		2		3				519,200	452,500	—
Aktiebolaget Öfverums bruk	Öfverum	—	—	2½	—	2	13¾	—	3	206,700	154,000	—	886,500			
		Vestra Ed.	—	1	—	—		1		8				75,000	116,000	—
		Dalhem. Ukna.	—	2½	—	1½		—		—				189,000	—	—
Eds cellulosaktiebolag	Ed	Vestra Ed.	—	—	—	—	—	1	—	6,000	165,000	—	171,000			
Aktiebolaget Gunnebo bruk	Gunnebo	Gladhammar.	—	—	—	1½	1¾	—	3	100,000	520,000	—	620,000			
Gladhammars grufaktiebolag	Gladhammars grufvor	—	—	—	—	—	—	—	1	—	15,000	—	15,000			

Kalmar län.

Tab. 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG, I KALMAR LÄN ÅR 1895.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrätt- ningar (fastig- heter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	Frälse.		Summa.			å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Vesterviks nya tändsticksfabriks aktiebolag	Tändsticksfabriken	Lofta.	—	—	—	—	—	1	—	60,000	—	—	60,000
Hultsfreds fröklängningsaktiebolag	Hultsfreds fröklängnings- anstalt	Hvena.	—	—	—	—	—	1	—	6,800	—	—	6,800
Storebro aktiebolag	Storebro	Vimmerby landsförsaml. Pelarne.	—	4 $\frac{1}{4}$	1 $\frac{3}{8}$	—	—	7	320,000	63,000	—	—	415,000
Hällefors pappersbruks aktiebolag .	Hällefors		Lönnerga.	—	—	—	—	—	1	8,000	50,000	—	
Hornsö aktiebolag	Barnebo Sandbäckshult	Långemåla. Ålem.	—	—	—	—	—	4	470,000	41,500	—	—	566,500
Tillinge fayencefabriks aktiebolag .	Tillinge	»	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	—	
Mejeriaktiebolaget i Mönsterås . .	Axelsborg	Mönsterås.	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—	5,000
Emsfors pappersfabriks aktiebolag .	Skrufshult Emsfors	» Döderhult.	—	—	—	—	—	1	—	6,500	—	—	216,800
Oskarshamnns mekaniska verkstads och skeppdockas aktiebolag . .	—	»	—	—	—	—	—	1	300	210,000	—	—	
Byggnadsaktiebolaget Valhalla i Oskarshamn	—	»	—	—	—	—	—	1	90,000	135,000	—	—	225,000
Granitaktiebolaget C. A. Kullgrens enka	Saltvik	»	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	—	5,000
Aktiebolaget Pukabergs glasbruk .	Pukaberg och Svartebäcks- måla	Madesjö.	—	—	—	—	—	1	30,000	26,000	—	—	56,000
Nybro tändsticksfabriks aktiebolag	—	Nybro köping.	—	—	—	—	—	1	—	14,000	—	—	14,000
Ölands cementaktiebolag	Lovers och Ölands alun- bruk	Södra Möckleby.	—	2 $\frac{1}{2}$	—	—	—	2	53,500	303,500	—	—	357,000
Kalmar ångvarns aktiebolag	—	Kalmar.	—	—	—	—	—	1	—	508,400	—	—	508,400
Kalmar nya badhusaktiebolag . . .	—	»	—	—	—	—	—	1	—	6,000	—	—	6,000
Vesterviks teaterhus aktiebolag . . .	Teaterhuset	Vestervik.	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	—	9,000
Vesterviks goodtemplars byggnads- aktiebolag	—	»	—	—	—	—	—	1	—	9,000	—	—	9,000
Aktiebolaget Oskarshamnns mekani- ska snickerifabrik	—	Oskarshamn.	—	—	—	—	—	1	—	36,100	—	—	36,100
Carl Blomqvists fabriks aktiebolag	—	»	—	—	—	—	—	1	—	71,000	—	—	71,000
Oskarshamnns bryggeriaktiebolag . .	—	»	—	—	—	—	—	1	—	258,000	—	—	258,000
Oskarshamnns tryckeriaktiebolag . .	—	»	—	—	—	—	—	1	—	65,500	—	—	65,500
Aktiebolaget Borgholms mejeri . . .	—	Borgholm.	—	—	—	—	—	1	—	6,400	—	—	6,400
		Summa	—	25 $\frac{3}{2}$	8 $\frac{7}{8}$	23 $\frac{1}{8}$	57 $\frac{1}{2}$	7	63	3,156,500	3,436,100	—	6,592,600

Tab. 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR, I KALMAR LÄN ÅR 1895.

1. Främmande magtens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. 8. M a n t a l.					9. Antal utjordar, ångar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
			Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.			å jordbruksfastighet.	å annan fastighet.	å frälse-ränta.	Summa.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All-mänt frälse.							
Danske undersåten Jens Jörgensen .	Figgetorp	Kristvalla.	—	$\frac{3}{4}$	—	—	—	—	31,000	—	—	51,000	
Danske undersåten greve E. Rewentlow	Bestingsmåla	Mönsterås.	—	—	—	$\frac{1}{2}$	—	—	20,000	—	—		
Tyska firman Kessel & Röhl	Vånevik	Döderhult.	—	—	—	$\frac{1}{16}$	—	1	24,200	35,000	—	59,200	
Franske undersåten William Chretien	Åby	Åby.	—	$\frac{3}{4}$	—	$\frac{1}{8}$	—	—	50,000	—	—	50,000	
Engelske undersåten E. Caleb Warren	Tändtücksfabriker	Kalmar.	—	—	—	—	—	1	3,200	119,600	—	122,800	
	Summa		—	$1\frac{1}{8}$	—	$1\frac{1}{16}$	—	2	128,400	154,600	—	283,000	

Tab. 6 och 7.

Tab. 7.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I KALMAR LÄN, ÅR 1895.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. 6. Utdelning under år 1895		7. 8. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		9. Stiftelsen förvaltas af:	10. Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
A. Å landsbygden.									
a) <i>Stiftelser för egenlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. dyl.</i>									
J. P. Peterssonska testamentsfonden (Gårdsrumms sn).	Utdelning till fattighjon.	J. P. Petersson, hemmansägare.	1876 ²¹ / ₁₂	3	150	3,000	—	Kommunalnämnden.	
Tuttorska do (do).	Do do.	Karin Eriksdotter, enka.	1874 ¹⁹ / ₉	39	50	1,000	—	Do.	
Hawtonska do (do).	Do do.	Carl Hawton, bokhållare.	1862 ¹⁴ / ₈	6	10	100	—	Do.	
Do do (Ukna sn).	Till lindring i den gemensamma fattigvården.	Densamme.	1874 ²⁷ / ₉	—	4	100	—	Do.	
Lindbergska fonden (do).	Utdelning till fattighjon.	Carl Lindberg, landbrukare.	1862 ²² / ₉	21	25	500	—	Do.	
Wejerska do (Vestra Eds sn).	Utdelning till 4 fattiga under Forsby.	Brita Kr. Wejer, hushållerska.	1800 ²³ / ₁	6	92	1,837	—	Egaren till Forsby.	
Sune Nilssonska do (do).	Utdelning till 8 fattiga enkor.	Sune Nilsson, hemmansäg.	1810 ¹⁷ / ₁₂	8	1)	1)	—	Fattigvårdsstyrelsen.	1)
Kammarstrand-ka donationsfonden (Östra Eds sn).	Utdelning till de mest behöfvande i socknen.	J. P. Kammarstrand, frälseinspektör.	1841 ¹⁷ / ₉	20	40	750	—	Kommunalnämndens ordförande.	
Atterbomska fonden (Tryserums sn).	Till någon fattig prestdotter eller andra fattiga.	Margareta Katrinn Atterbom, mam-sell.	1829 ¹ / ₁₁	1	45	1,387	—	Kyrkorådet.	
Nils Anton Hågers donationsfond (do).	Till någon fattig, som leke sökt hjälp af kommunen.	Nils Anton Håger, arrendator.	1889 ³⁰ / ₅	1	20	531	—	Do.	
Fonden för sjukliga och orkeslösa tjenarinnor (Lofa sn).	Frangär af benämningen.	Okänt.	1890 ²⁶ / ₆	—	—	5,194	—	Do.	2)
Montgomery-ka donationsfonden (Hjorteds sn).	Utdelning till åldersfagna fattiga.	C. Montgomery å Falsterbo, enkefru.	1842 ¹⁹ / ₈	18	40	1,017	—	Af församlingen utsedd komité.	

Kalmar län.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.		6.		7.	8.	9.	10.
				Utdelning under år 1895	till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.							Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
Sederströmska donationen (Locknevi s:n).	Utdelning till fattighjon.	Zacharias Sederström, inspektor.	1843 1/11	17	8	125	—	Fattigvårdsstyrelsen.			
Lindblomska d:o (Odensvi s:n).	Utdelning till fattige.	Joh. Ax. Lindblom, teol. d:r.	1790 9/8	2	13	250	—	D:o.			
Blavierska fonden (Gladhammars s:n).	För fattigvården.	Anna G. Blavier.	1826 2/11	—	46	927	—	Kommunalnämnden.			
Rehnborgska d:o (d:o).	D:o.	S. Rehnberg, färgare.	1849 2/2	—	83	5,497	—	D:o.			
Wulffska donationsfonden (Gamleby s:n).	Dels till understöd åt sjuka och fattiga och dels till utdelning af nya testamenten åt nattvårdsbarn.	A. M. Wulff, enka.	1826 10/5	6	3) 19	500	—	Kyrkorådet.			3)
Brita Bromans donationsfond (d:o).	Understöd åt fattiga enkör och ohemslade ogifta fruntimmer.	Brita Broman.	1888 26/6	—	—	1,000	—	Fattigvårdsstyrelsen.			4)
Gabrielssonska donationsfonden (Törnsfalls s:n).	Utdelning till 3 behöfvande enkör eller föräldralösa barn.	J. Gabrielsson, fru.	1881 27/4	3	150	3,000	—	Kommunalnämnden.			
Rehnborgska fonden (Tunas s:n).	Halftva årsräntan utdelas såsom fattigunderstöd och andra hälften tillägges kapitalet för bildande af fond för framtida inköp af fattiggård.	Svante Rehnberg, färgare.	1849 2/2	—	122	5,141	—	D:o.			
Nybergiska d:o (Södra Vi s:n).	Understöd åt äldre fattigt fruntimmer.	Viktoria Nyberg, prestenska.	1877 5/8	1	17	500	—	D:o.			
Sederströmska d:o (Djursdala s:n).	Gåfvor vid högtider åt socknens fattiga.	Zacharias Sederström, f. d. inspektor.	1845 10/11	6	6	125	—	Fattigvårdsstyrelsen.			
Harmensska donationsfonden (Högsby s:n).	Understöd åt orkeslösa fattiga under egendomarne Berga och Ruda.	U. Harmens, enkefru.	1838 10/8	6	90	2,000	—	Egaren till Ruda gods.			
Gamla Linnerhjelmiska fonden (Dörby s:n).	Fattigunderstöd.	B. E. Linnerhjelm, fröken.	1782 2/9	—	7	150	—	Kommunalnämnden.			
Peter Karlssons och hans hustrus stiftelsefond (d:o).	D:o.	P. Karlsson, älderman, och hans hustru.	1847 17/12	—	40	2,066	—	E. Ekerot i Dörby.			
Engelfeldtska fonden (Kläckerberga s:n).	Understöd åt gamla orkeslösa personer m. fl.	A. Engelfeldt, fröken.	1871 10/10	39	812	13,340	—	Kommunalnämnden.			
C. J. Larssons i Gärö donationsfond (Mönsterås s:n).	Understöd åt fattiga i Gärö rote.	C. J. Larsson, hemmansägare.	1868	7	75	1,500	—	Gärö fattigrote.			
»A. & W.» fond (d:o).	För paupes honteux.	Sällskapet »A. & W.»	1873 17/8	—	—	2,096	—	Kommunalnämnden.			
Peter Carlssons och hans hustrus stiftelse.	Bidrag till fattigas underhåll och vård.	Peter Carlsson o. h. Stina Andersdotter.	1847 17/12	—	33	2,066	—	D:o i Ljungby.			
Jonas Håkanssonsk donationsfond.	D:o d:o.	Jonas Håkansson och Fredrika Eriksdotter.	1863 21/3	10	50	3,000	2,000	D:o i Hagby.			
Bäckerströmska fonden.	Understöd åt fattiga arbetare å Lovers alunbruk och deras efterkommande.	E. B. M. Bäckerström, doktorinna.	1816 4/3	18	5) —	8,000	8,000	Kyrkoherden och kyrkorådet i d:o.			5)
Lindbäckska d:o.	Understöd åt mindre bemedlade ståndspersoner.	Johan Kristoffer Lindbäck, prost.	1823 10/2	6	54	1,060	—	D:o d:o i Arby.			
Klintska donationen.	Understöd åt en fattig blind qvinna.	Maria Elisabeth Klint, fröken.	1844 1/4	—	—	31	—	Kyrkorådet i Torsås.			
Engmans understödsfond.	Understöd åt fattiga enkör och äldre ogifta qvinnor m. m.	J. F. Engman, komminister.	1880 9/3	31	461	10,000	—	Kyrkorådet i Högby.			
Elofssonska donationsfonden.	Beklädnad åt 2 fattiga flickor vid deras första nattvårdsgång i Bredsätra socken samt understöd åt fattiga enkör.	Anna Elisabeth Andersson, f. Elofsson.	1882 9/12	6	100	2,000	—	Fattigvårdsstyrelsen i Bredsätra.			
Anna-Katarina-fonden.	Understöd åt fattiga obotligt sjuka eller utan eget förvällande fattiga i Runstens socken.	Anna Katarina Olsdotter, hemmanssegarenska.	1872 20/12	6	18	300	—	Ordföranden i Runstens kommunalstämma.			
Johanna Fornanders fond.	Julgåva åt ett fattigt, välkändt fruntimmer.	Johanna Marg. Fornander, poststationsföreständerska.	1890 7/2	1	10	200	—	Pastor i Runsten.			
Croeliska donationsfonden (Torslunda s:n).	Understöd åt fattiga sjuka enkör och frånfallna barn.	Agneta Croelius, fru.	1811 8/1	19	175	2,914	—	Pastor och kyrkorådet.			
N. P. Erikssonska fonden (Grågård s:n).	Till lindring i socknens utgifter till fattigvård.	Nils Peter Eriksson, undantagsman.	1886 8/8	10	76	2,000	—	Kommunalnämnden.			
Amalia Johanssons understödsfond (Mörbylånga s:n).	Understöd åt äldre fattiga qvinnor.	Amalia Johansson, hemmanssegaredotter.	1893 21/2	12	60	2,000	—	Kyrkorådet.			
A. H. Eks stiftelse för gamla orkeslösa personer inom Kastlösa s:n.	Att lindra fattigdom och nöd hos gamla och fattiga personer.	A. H. Ek, landtbrukare.	1894 7/4	—	—	6)	—	Kommunalnämnden.			6)
Möllstedtska donationsfonden (Gårdserums s:n).	Till fattiga, flitiga och dygdiga skolbarns beklädnad.	Carl Erik Möllstedt, kyrkoherde.	1870 10/12	37	150	3,000	—	Skolorådet.			

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Westerlindskas magasinssonden (Ukna s:n).	>Till skolväsendet.	P. O. Westerlind, prost.	1852 ¹⁵ / ₁₁	—	111	2,228	—	Skolrådet.
Hawtonska donationen (d:o).	Till skolornas förmån.	Carl Hawton, bokhållare.	1854 ²⁷ / ₉	—	13	534	—	D:o.
Stensnäs fräsemagasinssonden (d:o).	Bidrag till skollärares aflöning.	Carl Peterzén, godsegare.	1772 ²⁶ / ₁₁	—	150	3,000	—	Kommunalnämnden.
Eckmanska fonden (Vestra Eds s:n).	Fattiga skolbarns beklädnad.	F. Eckman, bokhållare.	1876 ⁹ / ₁₂	46	263	5,265	—	Egaren till Eds bruk.
Ringeltaubeaka donationsfonden (d:o).	Underhåll af en skola.	Carl Fredr. Ringeltaube, hofmästare.	1819 ⁸ / ₃	81	900	40,637	12,000	Kyrkoherde och kyrkovårdar.
Hallströmska donationen (Östra Eds s:n).	Inköp af skolmateriel eller understöd åt fattiga skolbarn.	Carl Erik Hallström, biskop.	1846 ⁹ / ₆	—	—	460	—	Kyrko- och skolrådet.
Erik Gethes premiefond (d:o).	Premier åt skolbarn.	Sten Erik Gethe och Louise Fleetwood.	1849 ²⁶ / ₁	10	6	665	—	Skolrådet.
Flygelholmska donationsfonden (d:o).	Beklädnad och föda åt fattiga skolbarn.	Katarina Flygelholm, jungfru.	1856 ²³ / ₅	—	41	1,301	—	Kyrko- och skolrådet.
Keyska d:o (d:o).	Till fattiga barns uppfostran.	Fredrik Key, häradshöfd., C. L. Key, enkefru, Emil Key, löjtnant.	1793 1817 1826	6	18	510	—	Kommunalnämndens ordförande.
Östra Eds bibelkassa (d:o).	Inköp af biblar åt flitiga nattvardsbarn.	A. Carlsson, komminister.	1828 ¹³ / ₉	36	100	3,392	—	Kyrko- och skolrådet.
Grefvinnan Wilhelmina Posses barnehemssond (Tryserums s:n).	Inrättande af ett barnehem.	Wilhelmina Posse, grefvinna.	1879 ¹ / ₁₁	—	16	610	—	Kyrkorrådet.
Öfverums donationsfond för kläder och skodon åt fattiga värltade skolbarn (Lofa s:n).	Framgår af benämningen.	Aktiebolaget Öfverums bruk.	1887 ³ / ₅	12	40	1,000	—	Skolrådet.
Rydströmska donationen (d:o).	Till hjälp för något fattigt fader- och moderlöst barn.	L. Rydström.	1825 ²⁴ / ₅	—	—	676	—	Kommunalnämnden.
Bokkassan (Hjorteds s:n).	Inköp af böcker åt nattvardsbarn.	Församlingen.	1825 ⁹ / ₆	93	44	1,748	—	D:o.
Palmærska beklädnadsfonden (d:o).	Till behöfvande nattvardsbarn.	J. Palmær, prost.	1853 ¹³ / ₄	6	15	311	—	Kyrkorrådet.
Premiefonden för flitiga skolbarn (d:o).	Framgår af benämningen.	Församlingen.	1872	—	20	432	—	Skolrådet.
Fiedlersköldska skolkassan (Locknevi s:n).	Uppmuntran till flitig skolgång åt barn under Liedhem.	Elers, kammarråd.	1846 ²³ / ₁₁	23	46	1,488	—	Pastor.
Barnbokskassan (d:o).	Utdelning af biblar till nattvardsbarn.	Sockengnotekskassan.	1817	41	50	482	—	D:o.
Locknevi folkskolas belöningskassa (d:o).	Belöning åt flitiga och värltade barn i folkskolan.	P. J. Åberg, kyrkoherde.	1849 ¹ / ₆	—	—	122	—	D:o och kyrkovårdar.
Blackstads folkskolas belöningskassa (Blackstads s:n).	D:o d:o.	Densamme.	1849 ¹ / ₁₂	52	20	522	—	Skolrådet.
Blackstads barnbokskassa (d:o).	Utdelning af biblar till nattvardsbarn.	Okänt.	1817	27	36	626	—	Pastorsembetet.
Lundbomska donationsfonden (d:o).	Understöd åt fattiga skolbarn.	Knut Lundbom, kapten.	1884 ²⁷ / ₇	—	—	920	—	Skolrådet.
Gahnbergska premiefonden (d:o).	Utdelning af premier till småskolebarn.	J. Gahnberg, handlande.	1889 ¹⁰ / ₉	—	—	125	—	D:o.
Barnbokskassan (Hallingebergs s:n).	Inköp af biblar till nattvardsungdom och understöd till Hallingebergs sockenbibliotek.	J. G. de Maré, bergsråd.	—	—	—	3,113	—	Brukseg. A. de Maré.
Odensvi barnehemssond (Odensvi s:n).	Bidrag till en diakonissa eller till ett blifvande barnehem.	A. O. Liljenstolpe, öfverste-löjtnant, o. h. hustru.	1874 ²³ / ₁₀	—	—	1,476	—	Kommunalnämnden.
Gladhammars barnehem (Gladhammars s:n).	Att uppfostra till tjenarinnor medellösa flickor.	Emil Key, kungl. sekreterare, o. h. h. Sofie Posse.	1874 ² / ₃	—	—	7,402	2,500	Kyrkorrådet.
Gamleby bibelkassa (Gamleby s:n).	Utdelning af nya testamenten åt nattvardsbarn.	Församlingen.	1841 ³⁰ / ₅	60	60	675	—	D:o.
Åskergrenska fonden (d:o).	Beklädnad af ett nattvardsbarn.	O. Å. Åskergren, kyrkoherde.	1873 ²⁰ / ₈	1	8	200	—	Kommunalnämnden.
Slåthultsfonden (Misterhults s:n).	Folkundervisningens befrämjande.	P. Bengtsson, hemmanssegare, o. h. hustru.	1823 ⁷ / ₂ 1827	—	500	19,986	6,500	Kyrko- och skolrådet.
Vårdanstalten för fattiga och värlösa barn (d:o).	Benämningen angifver ändamålet.	Fru Aurora Liljedahl m. fl. fränfinner.	1871 ³¹ / ₁₂	—	—	8,237	—	Kyrkorrådet.
Bergströmska beklädnadsfonden (Tuna s:n).	Beklädnads-persedlar åt fattiga skolbarn.	J. J. Bergström, komminister.	1878 ¹ / ₆	20	50	1,000	—	Kyrko- och skolrådet.
Bibelkassan för kallad Bergströmska bibelkassan (d:o).	Utdelning af biblar åt konfirmander.	Densamme.	1843 ²⁷ / ₁₁	37	77	1,039	—	D:o d:o.
Tuna barnehemssonda (d:o).	* 4 af årsräntan användas till kläder åt fattiga barn, återstående delen af räntan lägges till kapitalet.	H. Hammarskjöld, arkitekt.	1891 ¹⁰ / ₃	—	—	1,034	—	Skolrådet.
Hermanskarbarnehemmet (Vimmerby s:n).	Att jemna värd och uppfostran åt minderåriga fattige.	H. Samuelsson, hemmanssegare.	1881 ²⁹ / ₁	61	942	27,183	15,000	En styrelse af 3 personer.
Gransfors barnehem (Pelarne s:n).	D:o d:o.	Grefve G. F. Liljencrantz, lundshöfding.	1860 ²² / ₃	6	—	3,300	3,300	D:o d:o.
Danielssonska donationsfonden (Västerås s:n).	Underhåll af 3 fattiga skolbarn.	Z. Danielsson, kommerseråd.	1845 ⁶ / ₃	3	147	3,143	—	Pastor och 2 socknemän.
Prosten Fasths donationsfond (d:o).	Fattiga skolbarns beklädnad.	Kristina Fasth, prostinna.	1879 ²² / ₁₂	9	34	1,052	—	Skolrådet.
Prosten och prostinnan Dahlbergers fond (d:o).	D:o d:o.	K. J. Dahlberger, kontraktsprost.	1885 ²⁶ / ₁₀	14	53	1,050	—	D:o.

7)

8)

9)

10)

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Bergska donationsfonden (Högsby s:n).	Inköp af kläder och böcker åt fattiga skolbarn.	N. H. Berg, v. kommissionslandtmätare.	1888 ¹⁵ / ₆	250	517	11,500	—	Skolrådet.	
D:o d:o (Fogelfors s:n).	D:o d:o.	Densamme.	1888 ¹⁵ / ₆	90	218	4,115	—	D:o.	
Nya Linnerhjelmiska fonden (Dörby s:n).	Understöd åt fattiga skolbarn.	H. Linnerhjelms, fröken.	1858 ²¹ / ₄	5	252	5,000	—	Kommunalnämnden.	
Linnerhjelmiska fonden (Kläckeberga s:n).	D:o d:o.	Densamme.	1858 ²¹ / ₄	29	223	5,000	—	D:o.	
Poseska donationsfonden (Åby s:n).	Fattiga och vanvårdade barns underhåll å Fröbergiska uppfostringsanstalten i Kalmar.	Grefve Carl Posse, major.	1855 ³ / ₅	3	750	12,915	—	D:o.	
Elfströmska d:o (Mönsterås socken och köping).	Fattiga barns försörjning.	A. G. Elfström, teol. d:r.	1870 ²⁰ / ₄	6	880	17,082	600	En styrelse af 6 ledamöter och en kassör.	
Lundborgska fonden (Mönsterås köping).	Böcker åt fattiga skolbarn.	J. Lundborg, apotekare.	1870	—	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Lundborgska stipendiifonden (d:o).	Premier i folkskolan.	Densamme.	1870	—	—	500	—	Skolrådet.	
Pilbladiska gåfvan (Döderhults s:n).	Utdelning af biblar till nattvardsbarn.	J. Pilblad, komminister.	—	—	43	1,391	—	Kyrkorådet.	
Flythaka stiftelsen (Halltorps s:n).	Uppfostran af fattiga barn.	C. G. Flyth, kirurgie magister.	1848 ¹⁴ / ₁₂	10	1,452	11,000	11,000	Egaren af Värnanäs, pastor och 2 ledamöter.	
Boströmska fonden.	Beklädnad åt fattiga skolbarn.	Katarina Nilsdotter, enka.	1849 ¹⁵ / ₁	2	10	167	—	Fattigvårdsstyrelsen i Oskar.	
P. Ljungkrantzka d:o.	D:o d:o.	P. Ljungkrantz, handlande.	1866 ²⁰ / ₁₁	—	200	4,000	—	Kommunalnämnden i Ljungby.	
Bergholtzka donationen.	D:o d:o.	Ingeborg Bergholtz, fru.	1840 ³ / ₄	32	25	500	—	Kyrkorådet i Vissefjerda.	
Silfversvärd-Dalmanska fonden.	D:o d:o.	L. G. Silfversvärd, öfverste, o. h. h. J. Fr. Dalman.	1835 ² / ₈	41	80	123	—	D:o d:o.	
Anders Sandbergs katekesundervisningsfond.	Att meddela katekesundervisning.	Anders Sandberg, prost.	1835 ²² / ₅	—	700	14,383	—	Kyrkorådet i Madesjö.	
Lönbergiska fonden.	Understöd till fattiga skolbarn.	Barbro Katarina Lönberg, fröken.	Okändt.	40	55	1,000	—	D:o i Torsås.	
Westinska d:o.	Uppfostran af 2 eller 3 fattiga vämlösa barn m. m.	A. Westin, hemmansegare.	1860 ¹⁷ / ₁₁	28	300	4,242	—	Fattigvårdsstyrelsen i Föra.	
Bramstedtska d:o (Norra Möckleby s:n).	Premier åt skolbarn.	Jonas Bramstedt, hemmansegare.	1862 ²⁰ / ₅	18	9	150	—	Skolrådet.	
Premie- och stipendiifonden (Ås s:n).	Främjande af flitig och ordentlig skolgång.	—	1884	—	—	393	—	D:o.	
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.									
Bethanien, institut för döfstumma (Hjorteds s:n).	Döfstummas undervisning, vård och uppfostran.	Jakob Östberg, kyrkoherde.	1859 ³ / ₁₀	—	—	66,376	33,000	Styrelse af 4 personer och kyrkoherden såsom ordförande.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Odensvi flickskolefond (Odensvi s:n).	Till affönande af en sjuksköterska.	Församlingen.	1895 ²¹ / ₃	1	118	5,123	—	Kommunalnämnden.	
Sjukvårdsfonden (Hjorteds s:n).	För anskaffande af en sjuksköterska.	Enskilda församlingsmedlemmar.	1893	—	—	149	—	Pastor.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
E. Wienbergs stenhuggeris sjukkassa.	Understöd åt arbetarne vid sjukdom.	E. Wienberg, byggmästare.	1883 ¹ / ₁₁	13	132	707	—	Verkmästaren vid stenhuggeriet.	
Ukna samhälles förening för sjuk- och begravningshjelp.	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	Diverse delegare.	1891 ²³ / ₄	7	65	622	—	En styrelse af 6 personer. ¹¹⁾	
Gårdserums sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1892 ¹² / ₈	13	188	1,065	—	D:o d:o. ¹²⁾	
Dalhems sjuk- och begravningsförening.	D:o d:o.	D:o.	1890 ²⁰ / ₇	55	615	976	—	A. Lundgren i Davidsborg. ¹³⁾	

Dalhems begravningsällskap.	Begravningshjelp.	Diverse delegare.	1892 ¹ / ₅	7	700	580	—	C. J. L. Johansson i Möckerhult.	14)
Östra Eds sockens d:o.	D:o.	D:o.	1889 ²⁷ / ₁₁	6	600	520	—	C. J. Wærnqvist i Kråkvik.	15)
Vestra Eds sjuk- och begravningsförening.	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	D:o.	1888 ⁸ / ₁	61	1,354	1,759	—	En styrelse af 6 personer.	16)
Vråka sjuk- och begravningsällskap (Vestra Eds s:n).	D:o d:o.	D:o.	1879 ¹² / ₇	12	142	1,913	—	D:o af 4 d:o.	17)
Tryserums sjukkasas.	Att lindra nöd vid sjukdom.	D:o.	1888 ⁸ / ₅	18	209	1,543	—	En styrelse.	18)
Arbetarnes vid Öfverums bruk och mekaniska verkstad sjuk- och begravningskassa (Lofta s:n).	Understöd vid sjukdom samt begravningshjelp.	D:o.	1893 ²¹ / ₁₂	57	2,043	1,610	—	D:o.	19)
Lofta sockens begravningsällskap.	Begravningshjelp.	D:o.	1886 ²⁸ / ₂	5	500	1,569	—	D:o af 6 personer.	20)
Lofta begravningsällskap n:r 2.	D:o.	D:o.	1895 ²⁷ / ₁	2	100	966	—	En styrelse.	21)
Loftahammars begravningsällskap n:r 1.	D:o.	D:o.	1883 ² / ₅	9	900	1,821	—	J. E. Andersson i Sten.	22)
D:o d:o n:r 2.	D:o.	D:o.	1889 ¹ / ₅	4	400	1,736	—	J. V. Andersson i Sandered.	23)
Hjorteds sockens begravningsförening.	D:o.	D:o.	1877 ²⁷ / ₁	2	108	724	—	En styrelse af 5 personer.	24)
Odensvi begravningsällskap.	D:o.	D:o.	1886 ² / ₅	4	400	1,767	—	D:o af 6 d:o.	25)
Odensvi sjukkasas- och begravningshjelpsförening.	Understöd vid sjukdom och dödsfall.	D:o.	1892 ² / ₁₁	34	684	565	—	D:o af 5 d:o.	26)
Gladhammars begravningsällskap n:r 1.	Begravningshjelp.	D:o.	1879 ¹ / ₆	7	700	1,091	—	D:o af 6 d:o.	27)
D:o d:o n:r 2.	D:o.	D:o.	1881 ²⁴ / ₄	2	200	1,195	—	D:o d:o.	28)
D:o d:o n:r 3.	D:o.	D:o.	1890 ¹² / ₁	5	542	642	—	D:o d:o.	29)
Begravningslådan n:r 4 (Gladhammars s:n).	D:o.	D:o.	1891 ¹⁴ / ₆	1	100	599	—	W. Andersson i Åspebo.	30)
Begravningskassan n:r 5 (d:o).	D:o.	D:o.	1892 ¹⁷ / ₇	4	400	583	—	L. Mårtensson i Lund.	31)
Vesterrums begrafn.-sällskap.	D:o.	A. O. Lindgren.	1883 ⁸ / ₇	10	1,000	2,176	—	A. O. Lindgren.	32)
Begravningsällskapet n:r 2 (Vesterrums s:n).	D:o.	Diverse delegare.	1885 ¹² / ₄	6	600	1,026	—	K. A. Andersson.	33)
D:o n:r 3 (d:o).	D:o.	D:o.	1891 ¹⁷ / ₃	6	600	459	—	Densamme.	34)
Vesterrums begravningsällskap n:r 4.	D:o.	D:o.	1893 ¹⁰ / ₃	3	300	1,082	—	A. O. Lindgren.	35)
Blekhems handamedlemsförening (Törnafalls s:n).	Sjukhjelp.	Blekhems tjänare.	1885 ²⁸ / ₂	4	71	173	—	En vuld styrelse.	36)
Törnafalls begravningsällskap n:r 1.	Begravningshjelp.	Diverse delegare.	1889 ¹⁶ / ₆	6	600	1,090	—	En styrelse af 6 personer.	37)
D:o d:o n:r 2.	D:o.	D:o.	1890 ²⁰ / ₄	5	500	960	—	D:o d:o.	38)
Gamleby begravningsällskap n:r 1.	D:o.	D:o.	1878 ¹² / ₁₁	7	700	2,205	—	D:o d:o.	39)
D:o d:o n:r 2.	D:o.	D:o.	1888 ⁵ / ₈	5	500	1,872	—	D:o d:o.	40)
Ankarsrums d:o n:r 1 (Hallingebergs s:n).	D:o.	Aktiebolaget Ankarsrumsbruks arbetare.	1886	5	500	371	—	D:o af 7 d:o.	41)
D:o d:o n:r 2 (d:o).	D:o.	D:o d:o.	1892 ¹⁰ / ₁	2	200	107	—	D:o d:o.	42)
Ankarsrums sjuk- och begravningsfond (d:o).	Sjuk- och begravningshjelp.	Bruksegaren A. de Maré.	1869 ¹ / ₁₁	32	987	5,146	—	D:o af 11 d:o.	43)
Misterhults allmänna sjuk- och begravningskassaförening (Misterhults s:n).	D:o d:o.	Diverse delegare.	1890 ¹⁸ / ₅	15	136	858	—	D:o af 5 d:o.	44)
Misterhults begravningsällskap (d:o).	Begravningshjelp.	D:o.	1894 ¹ / ₁₀	—	—	299	—	D:o af 6 d:o.	45)
Figeholms sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	D:o.	1891 ⁹ / ₃	7	160	460	—	En styrelse.	46)
Föreningen för sjuk- och begravningshjelp inom Kristdala s:n.	D:o d:o.	Kyrkoherden Ch. Meurling m. fl.	1883 ¹⁰ / ₉	14	114	2,054	—	D:o af 3 personer.	47)
Storebro bruks arbetares sjukhjelps- och begravningskassa (Vimmerby s:n).	D:o d:o.	Storebro bruks egare och arbetare.	1875 ⁵ / ₂	9	316	2,443	—	Storebro aktiebolag.	48)
Frödinge begravningsällskap (Frödinge s:n).	Begravningshjelp.	Diverse delegare.	1894 ² / ₁₂	1	100	615	—	En styrelse af 6 personer.	49)
Högby allmänna sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	D:o.	1892 ¹² / ₇	13	328	973	—	En styrelse.	50)
Fogelfors bruks sjuk- och begravningskassa (Fogelfors s:n).	D:o d:o.	Arbetare vid Fogelfors bruk.	1892 ²¹ / ₁₂	24	352	1,234	—	D:o.	51)
Långemåla sockens d:o.	D:o d:o.	Diverse delegare.	1895 ²⁸ / ₂	7	59	578	—	D:o.	52)
Lånberga sjuk- och begravningskassaförening.	D:o d:o.	D:o.	1894 ²⁷ / ₄	17	138	325	—	D:o.	53)

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Begravningshjelpsföreningen i Dörby socken.	Begravningshjelp.	Kantorn J. Andersson m. fl.	1886 14/11	3	150	888	—	En styrelse af 5 personer.	60)
Lindsdahls begravningskassa (Klückeberga och Förlösa socknar).	D:o.	Diverse delegare.	1884 27/7	5	250	300	—	D:o af 3 d:o.	61)
Ryssby sjuk- och begravningskassa (Ryssby s:n).	Sjuk- och begravningshjelp.	D:o.	1894 1/11	14	220	780	—	Föreningens kassör.	62)
Mönsterås gamla allmänna sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1868	36	460	6,768	—	En vald styrelse.	63)
Nya sjuk- och begravningskassan i Mönsterås.	D:o d:o.	D:o.	1881	175	1,422	2,792	—	D:o.	64)
Hundrafemtioannaföreningen i Mönsterås.	D:o d:o.	D:o.	1874	20	310	2,150	—	D:o.	65)
Hundraqvinnoföreningen i Mönsterås.	D:o d:o.	D:o.	1874	15	260	1,041	—	D:o.	66)
Hundramedlemsföreningen i Kronobäck.	D:o d:o.	D:o.	1887	17	271	1,210	—	D:o.	67)
Ålems allmänna sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1884	86	1,459	1,212	—	D:o.	68)
Hundramannaföreningen i Timmernabben.	D:o d:o.	D:o.	1883	99	702	220	—	D:o.	69)
Nya hundramannaföreningen i Timmernabben.	D:o d:o.	D:o.	1893	25	519	215	—	D:o.	69)
Hundramannaföreningen i Ålem.	D:o d:o.	D:o.	1888	22	336	199	—	D:o.	61)
Pataholms sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	D:o.	1895 7/12	—	—	92	—	D:o.	62)
Ålems vestra sjuk- och begravningshjelpförening.	D:o d:o.	D:o.	1895	6	30	90	—	D:o.	63)
Sjuk- och begravningshjelpföreningen 51 i Timmernabben.	D:o d:o.	D:o.	1890	13	216	67	—	D:o.	64)
Oskarshamnns mekanikverkstads arbetares sjuk- och begravningskassa (Döderhults s:n).	D:o d:o.	Gjutaren A. F. Eriksson m. fl.	1872	60	786	587	—	En styrelse af 3 personer.	65)
Påskallaviks sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Diverse delegare.	1889 7/4	45	532	775	—	D:o af 8 d:o.	66)
Döderhults sjuk- och begravningskassaförening.	D:o d:o.	Folkskolläraren M. Sjöström m. fl.	1889 9/11	43	909	1,005	—	D:o af 5 d:o.	67)
Saltviks sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Diverse delegare.	1893	25	307	600	—	D:o af 7 d:o.	68)
Emsfors fabriks arbetares sjukhus.	Sjukhjelp.	Personalen vid Emsfors.	1887 7/8	—	600	900	—	En vald styrelse.	69)
Emsfors begravningskassa.	Begravningshjelp.	Arbetare vid Emsfors pappersbruk.	1885 11/4	2	100	150	—	D:o.	70)
Mortorps sockens sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Kyrkoherden J. Aulén m. fl.	1890 1/6	34	408	806	—	—	70)
Ljungby-Hosmosocknars d:o.	D:o d:o.	Komministern J. A. Johnson m. fl.	1892 10/8	20	432	2,364	—	En styrelse af 9 ledamöter.	71)
Nybro d:o.	D:o d:o.	Nybro goodtemplarloge.	1885 9/12	22	675	1,647	—	D:o af 15 d:o.	72)
Växtorps d:o.	D:o d:o.	Diverse delegare.	1877 1/4	32	680	1,741	—	D:o af 7 d:o.	73)
Halltorps hundramannaförening.	D:o d:o.	Skolläraren P. Jonsson m. fl.	1877	22	355	830	—	Mjölaren Henrik Nilsson i Skräple.	74)
Söderåkra sockens allmänna sjuk- och begravningshjelpkassa.	D:o d:o.	Handlanden Karl Kastman m. fl.	1884 24/8	17	363	926	—	En styrelse af 9 ledamöter.	75)
Gullabo sockens begravningskassa.	Begravningshjelp.	Folkskolläraren J. Linnander m. fl.	1894 9/2	6	11	59	—	J. Linnander.	76)

Fredrikströms bruks sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Diverse delegare.	1873 ¹ / ₁	25	526	1,830	—	En styrelse af 7 ledamöter.	77)
Sjuk- och begravningskassan för arbetare, anställda vid Ölands cementaktiebolag (Södra Möckleby s:n).	D:o d:o.	Bolagets arbetare öfver 15 år.	1888 ²⁰ / ₆	124	2,397	2,567	—	En styrelse.	78)
f) Pensionsfonder. 79)									
Ankarsrums guldbroöllopsfond (Hallingebergs s:n).	Beredande af pensioner till personer, som äro eller varit anställda i tjänst vid Ankarsrums bruks- och lantegendomar.	Bruksegaren B. de Maré och hans fru.	1873 ¹ / ₇	10	300	5,000	—	Aktiebolaget Ankarsrums bruk.	
Ankarsrums silfverbroöllopsfond (d:o).	Beredande af pension till enkor efter arbetare vid Ankarsrums bruk.	Bruksegaren A. de Maré och hans fru.	1890 ⁹ / ₅	10	250	5,000	—	D:o d:o.	
Hjorteds folkskollärares enskilda pensionskassa.	Om användandet är beslut ännu ej fattadt.	Församlingen.	1872	—	—	322	—	Skolrådet.	
Robachska donationsfonden.	Pensioner åt behöfvande.	S. J. Robach, rektor.	1870 ¹⁰ / ₆	22	1,100	39,289	39,000	Kommunalnämnden.	80)
Oskars församlings enkepensionsfond.	Pensioner till 3 i Oskars socken boende fattiga enkor.	En person, som vill vara onämnd.	1877 ¹ / ₄	—	—	395	—	Pastor i Oskar.	
Ellen Wahlboms donationsfond (Ljungby s:n).	Pensioner till älderstigna qvinliga tjänare.	Fröken Ellen Wahlbom.	1887 ¹⁸ / ₂	2	100	2,814	—	Kommunalnämnden i Ljungby.	
Tillbergiska donationen (Hjorteds s:n).	Till insättning i lifräntestall för barn m. m.	J. Tillberg, bruksegare, med hustru.	1875 ¹ / ₇	193	450	9,000	—	Kommunalnämnden.	
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
J. G. Hjertströms donationsfond (Törnåfalls s:n).	För rättskaffens, gudfruktigt och troget tjänstefolk.	J. G. Hjertström, inspektör.	1876 ²² / ₁	—	—	10,000	—	Pastor, disponenten å Blekhem och kommunalnämndens ordförande.	81)
Lejmanska fonden (Gladhammars s:n).	Utdelning till förtjenta qvinliga tjänare.	Carl Lejman, hemmansegare.	—	—	—	1,332	—	Kommunalnämnden.	
Trysénska donationsfonden (Tryserums s:n).	Belöning för god kreatursvård och till skodon åt fattiga skolbarn.	Per Trysén, landtbrukare.	1863 ¹⁸ / ₇	40	195	4,184	—	Kyrkorådet.	
Lewenhauptiska d:o (Gamleby s:n).	—	Okänt.	Okänt.	—	38	750	—	Kommunalnämnden.	82)
Gamleby sockenmagasinsfond.	Något allmännyttigt ändamål.	Församlingen.	1878 ²⁹ / ₁	—	99	1,247	—	Kyrkorådet.	
Rudebeckska fonden (Döderhults s:n).	Egentligen att underhålla Rudebeckska grafkoret, men sedan äfven för andra ändamål.	T. F. Rudebeck, löjtnant.	—	—	41	1,000	—	D:o.	83)
Scherblomska testamentsfonden (Gärderums s:n).	Vård af Scherblomska grafven.	Komminister C. Scherblom.	1881 ⁵ / ₅	—	50	1,000	—	Kommunalnämnden.	
Hägerska fonden (Hannäs s:n).	Understöd åt någon qvinna, som väl fostrat egna eller andras barn.	Anton Häger, landtbrukare.	1889 ²⁶ / ₁₀	1	20	533	—	Kyrkorådet.	
				Summa	3,382	50,475	571,003	132,900	
B. I Kalmar stad.									
a) Stiftelser för egenlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dyl.									
Grotteska fonden.	Till förmån för stadens fattiga.	A. C. Grotte, mamsell.	1838 ⁹ / ₆	—	25	537	—	Domkapitlet.	
Bjeurkmanska d:o.	Understöd och hjelp åt fattiga.	A. J. Bjeurkman, skeppsklarerare.	1785 ⁹ / ₅	2	38	784	—	Domkyrkorådet.	
Hanellska d:o.	D:o d:o.	C. J. Hanell, kronobokh.	1798 ²⁰ / ₈	4	83	1,957	—	D:o.	
Scheveska d:o.	D:o d:o.	J. Scheve, handlande.	—	2	54	1,046	—	D:o.	
Grandinska d:o.	Understöd åt gamla orkeslösa tjänare.	J. P. Grandin, handlande.	1855 ⁶ / ₁₂	10	250	5,185	—	D:o.	
Fiedlerska d:o.	D:o åt ogifta fattiga fruntimmer af bättre härkomst.	Elise Fiedler, mamsell.	1860 ²¹ / ₄	3	135	3,037	—	D:o.	
F. d. Soppkokningsfonden.	D:o åt fattiga arbetare.	F. d. Soppkokningsbolagets delegare.	1865 ¹⁰ / ₉	12	240	6,331	—	D:o.	
Fonden för pauvres honteux.	D:o åt qvinliga pauvres honteux.	F. d. Viskänkningsbolaget.	1866 ²⁸ / ₉	4	90	2,093	—	D:o.	
Grandinska välgörenhetsfonden.	D:o åt fattiga, arbetslösa församlingsmedlemmar.	Johanna Grandin, enka.	1867 ²⁰ / ₂	25	625	12,608	—	Af d:o och stadsfullmäktige tillsatt direktion.	
Fröbergiska fonden.	D:o åt fattiga enkor och barn.	M. G. Fröberg, direktör.	1841 ²⁰ / ₈	10	225	4,500	—	Drätselkammararen.	
Theodor Roséns understödsfond.	D:o åt gamla nödställda personer, som varit handlande, eller åt deras enkor och barn.	Charlotta Rosén, enka.	1875 ²¹ / ₁₀	5	250	15,941	—	D:o.	
Marialonden.	D:o åt enkor och borgare.	Maria Sundius, enka.	1867 ¹⁶ / ₁₂	3	450	9,100	—	D:o.	
Wetterlindska fonden.	D:o åt enkor efter handverkare.	P. A. Wetterlind, segelmakare.	1867 ² / ₃	4	185	4,000	—	D:o.	
Bjeurkmanska d:o.	D:o och hjelp åt fattiga.	A. J. Bjeurkman, skeppsklarerare.	1785 ²⁰ / ₃	3	75	1,953	—	D:o.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Hedda Jegerhjelm's fond.	Understöd åt ogifta fruntimmer och enkör.	S. A. Frykman, doktor.	1878 ¹⁸ / ₉	6	500	12,715	—	Drätselkammaren.	
Karl Peter Bergqvists understödsfond.	D:o åt 2 enkör af arbetsklassen.	Sofia Engström, enka, och D. Bergqvist, mamsell.	1873 ¹⁵ / ₁	2	100	2,000	—	D:o.	
Sofia Engströms och Desideria Bergqvists d:o.	D:o åt fattiga fruntimmer.	Desamma.	1877 ²⁴ / ₁₁	4	100	2,000	—	D:o.	
Ahlberg'ska fonden.	D:o d:o.	Kristina Ahlberg, mamsell.	1857 ¹¹ / ₁₁	2	71	1,500	—	D:o.	
Elfströmska donationen.	D:o d:o.	A. G. Elfström, teol. d:r.	1878 ¹ / ₁₉	21	925	20,000	—	D:o.	
Petré'ska fonden.	D:o åt ogifta, medellösa handtverks- och köpmansdöttrar.	Gustafva Petré, enka.	1883 ²⁸ / ₈	2	150	3,000	—	D:o.	
Fru Therése Nordenankars fond.	D:o åt fattiga, gamla personer.	R. Nordenankar, kapten.	1885 ²⁹ / ₁₁	2	200	4,000	—	D:o.	
Grandinska fonden.	D:o åt äldre sjökaptener eller sjökaptensenkör.	Johanna Grandin, enka.	1867 ²² / ₈	4	100	2,000	—	Kalmar sjökaptenera enke- och pupillkassas direktion.	
Gernandtska d:o.	D:o åt pauvres honteux i Kalmar.	Chr. Em. Gernandt, boktryckare.	1881 ²⁵ / ₄	2	200	5,928	—	Borgmästaren och två af stadsfullmäktige valde.	
Grandinska d:o.	D:o åt 6 välfredade sjömansenkör.	Johanna Grandin, enka.	1868 ²⁷ / ₇	6	100	2,000	—	Sjömanshusdirektionen.	
Kennickska d:o.	D:o åt enkör efter handlande, som varit bosatte i Kalmar.	J. P. Kennicke, handlande.	1834 ¹ / ₉	1	40	1,430	—	Direktionen för Kalmar handlandeborgares enke- och pupillkassa.	
Grandinska kapitalet.	D:o åt köpmansenkör, berättigade till pension i Kalmar handlandeborgares enke- och pupillkassa.	Johanna Fredrika Grandin, köpmansenka.	1864 ²¹ / ₁	4	120	2,000	—	D:o d:o.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Fröberg'ska stiftelsen.	Vanvårdade och vanartiga barns försörjning och uppfostran.	M. G. Fröberg, ekonomidirektör.	1841 ²⁰ / ₈	62	18,631	796,372	271,983	En styrelse af 6 personer.	
Barnhemmet i Kalmar.	Frånfallna och fattiga barns uppfostran.	C. G. Uddenberg, kyrkoherde, m. fl.	1866 ⁹ / ₁₁	18	2,100	23,000	9,000	En styrelse.	
Enkefru Grandins fond.	Understöd åt barnhemmet.	Johanna Grandin, enka.	1864 ²⁴ / ₁	—	100	30,360	—	Domkyrkorådet.	84)
Barnhemsfonden.	D:o d:o.	Sprittförsäljningsbolaget.	1875 ¹¹ / ₁₂	—	100	2,000	—	Drätselkammaren.	84)
Nobelschöld'ska fonden.	Bidrag till 2 medellösa barns uppfostran.	I. Nobelschöld, enka.	1821 ²⁵ / ₁₀	2	150	3,898	—	1 ledamot af konsistorium, 1 af magistraten och 1 af stadsfullmäktige.	
Understödsföreningen för fattiga skolbarn.	Fattiga skolbarns bespisning.	Ett antal samhällsmedlemmar.	1886 ¹ / ₅	280	565	687	—	En direktion af 5 personer.	
Bernhardina flickskola.	Kostnadsfri undervisning i läsning, skrifning och räkning samt handslöjd.	Kalmar stads fruntimmer under ledning af biskop af Kullberg.	1836 ¹⁶ / ₁₂	36	250	30,636	5,500	En direktion af damer jemte manlig kassaförvaltare och sekreterare.	
Sällskapet »Jultomtarne».	Fattiga barns beklädnad.	Åtskilliga samhällsmedlemmar.	1877 ²⁰ / ₁₀	46	600	9,856	—	En direktion.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Lambrecht'ska stipendiefonden.	Skolstipendium.	Ch. Lambrecht, prost.	1806 ¹⁸ / ₆	1	9	150	—	Domkapitlet.	
Sandberg'ska d:o.	Akademiska och skolstipendier.	N. G. Sandberg, lektor.	1789 ¹⁰ / ₉	9	261	4,375	—	D:o.	
Björkmanska d:o.	Akademiska stipendier.	Elise Björkman, fru.	1788 ²⁸ / ₁₀	2	70	1,175	—	D:o.	
Cronhjortska d:o.	Skolstipendium.	Charl. Cronhjort, fru.	1770 ²⁹ / ₅	1	9	150	—	D:o.	
Orreforsiskt-Barcheiska d:o.	D:o.	G. W. Fleetwood m. fl.	1805 ²⁶ / ₄	2	25	—	—	D:o.	85)
Flerohopp'ska d:o.	D:o.	D:o d:o.	1727 ¹⁷ / ₁₂	2	12	200	—	D:o.	
Nya Flerohopp'ska d:o.	D:o.	—	1774 ²⁶ / ₄	1	4	58	—	D:o.	86)
Senare Flerohopp'ska fonden.	D:o.	H. Hildebrandsson, bruksförvaltare.	1798 ¹⁹ / ₂	1	6	100	—	D:o.	
De Mornayska stipendiefonden.	Akademiskt stipendium.	Anna Trolle till Helgerum och Charles de Mornay, envoyé.	1610 ²⁸ / ₁ 1814	1	140	2,400	—	D:o.	
Bergströmska d:o.	Skolstipendier.	P. E. Bergström, magister.	1821 ³¹ / ₁	2	100	2,000	—	D:o.	
Rothlieh-ka d:o.	D:o.	A. A. Rothlieh, kapten.	1839 ²¹ / ₈	1	30	600	—	D:o.	

Högstedtska stipendiifonden.	Skolstipendier.	S. Fredrika Högstedt, enka.	1868 ^{21,7}	2	30	500	—	Domkapitlet.	
Linnerhjelmiska frälsarstiftelsen.	Stipendier åt medellöse studerande.	H. M. Linnerhjelms, fröken.	1863 ^{22,2}	20	200	5,152	—	D:o.	
Linnerhjelmiska stipendiifonden.	Skolstipendier.	Densamma.	1858 ^{21,4}	9	800	17,460	—	D:o.	
Runkrantzska fonden.	D:o.	Hilda Runkrantz, fru.	1867 ^{2,6}	1	300	6,423	—	D:o.	
Anders Sandbergs släkt- och stipendiifond.	Akademiskt stipendium åt släktunge.	A. Sandberg, prost.	1868 ^{1,5}	1	515	10,930	—	D:o.	
Wibergska stipendiifonden.	Skolstipendier.	G. P. Wiberg, studerande.	1871 ^{18,8}	5	225	5,233	—	D:o.	
Grandinska premiefonden.	Premier åt skolynglingar.	J. F. Grandin, enka.	1867 ^{28,8}	5	90	2,108	—	D:o.	
Fröbergiska fonden.	Skolstipendium.	M. G. Fröberg, direktör.	1841 ^{30,8}	1	150	3,346	—	D:o.	
Törnebladhska premiefonden.	Premie åt en skolyngling.	Subskribenter.	1879 ^{3,0}	1	25	524	—	D:o.	
Elfströmska stipendiifonden.	Akademiska stipendier.	A. G. Elfström, prost.	1868 ^{24,8}	3	580	12,494	—	D:o.	
Carl Peter Bergqvists stipendiifond.	D:o d:o.	Anna Engström, enka, och Eva Bergqvist, mamsell.	1872 ^{15,1}	2	500	10,858	—	D:o.	
Föreningsstipendiifonden.	Underhåll åt studerande kalmarbor vid universitetet.	Kalmar stads invånare.	1864 ^{4,11}	1	300	11,280	—	Drätselkammaren.	
Kranerska fonden.	Skolstipendium.	Anna Krauer, enka.	1722 ^{28,8}	1	4	62	—	Domkapitlet.	
Engmanska d:o.	Akademiska stipendier.	J. F. Engman, komminister.	1880 ^{6,4}	2	400	8,753	—	D:o.	
Rosénska d:o.	Skolstipendier.	Charl. Rosén, enka.	1883 ^{15,1}	2	50	2,082	—	D:o.	
Rosénska besparingsfonden.	D:o.	Densamma.	1883 ^{15,1}	—	—	980	—	D:o.	
Kalmar stifts bibelsällskaps stipendiifond.	Stipendium till en teologie studerande, som ämnar blifva prest i stiftet.	Kalmar stifts bibelsällskap.	1886 ^{11,5}	2	300	6,413	—	D:o.	
Collinska donationsfonden.	Stipendium till en studerande vid afgang från läroverket till universitetet.	Esaias Collin, f. d. stads-kassör.	1881 ^{27,1}	1	250	5,256	—	D:o.	
Ekmanska fonden.	Lönbidrag till en lärare.	Exekutorerna af A. Ekman testamente.	1787 ^{19,8}	1	9	150	—	D:o.	
Abraham Sjöstrands stipendiifond.	Akademiska stipendier.	C. J. Dillberg, grosshandl., o. h. h. Anna Sjöstrand.	1884 ^{3,4}	2	150	3,124	—	Läroverkskollegium.	
Förbundet »Enigheten».	Att anskaffa böcker åt eller på annat sätt understödja fattiga studerande.	Gust. W. Sylwander, läroverksadjunkt.	1830 ^{12,0}	65	212	6,409	—	En direktion.	
Navigationsskolans i Kalmar premiekassa.	Premier åt elever vid navigationsskolans, hvilka utmärkt sig genom flit och hedrande uppförande.	Kungl. reglemente.	1841 ^{7,4}	10	255	6,821	—	Navigationsskolans direktion.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Friherre Rappes donationsfond.	Bidrag till aföning af en läkare i Stranda härad.	Albrekt Rappe, hofmarskalk.	1821	1	1,500	46,150	14,100	Länstyrelsen.	
Runkrantzska fonden.	Beredande af frisångar vid Kalmar lasarett.	L. F. Runkrantz, komminister.	1876 ^{28,12}	1	500	12,294	—	Lasarettadirektionen.	
Linnerhjelmiska d:o.	D:o d:o.	H. M. Linnerhjelms, fröken.	1858	—	—	8,109	—	D:o.	
Konvalescentfonden.	Understöd åt ohemdlade patienter för vistelse vid någon helsobrunn eller badort.	Lektor A. Wiemer m. fl. f. d. brunnsgäster vid Kristvalla helsobrunn.	1892 ^{18,2}	1	12	341	—	D:o.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Kalmar allmänna sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Upplösta arbetareföreningen i Kalmar.	1870 ^{18,12}	77	2,519	6,085	—	En styrelse af 9 personer.	
Borgerskapets begravningskassa.	Begravningshjelp.	Okända.	1839 ^{7,5}	6	300	2,534	—	En ordförande och 4 ledamöter. ⁸⁷⁾	
Kalmar gamla stads arbetareförenings d:o.	D:o.	L. Andersson m. fl.	1870 ^{1,5}	34	1,700	1,238	—	En styrelse af 2 personer.	
Kalmar första 200-manna-förening.	Sjuk- och begravningshjelp.	Maskinarbetaren C. A. Ström m. fl.	1885 ^{22,2}	42	1,221	1,635	—	D:o af 7 d:o.	
Kalmar andra d:o.	D:o d:o.	Skolläraren Z. Eriksson m. fl.	1888 ^{16,6}	34	1,084	1,004	—	D:o d:o.	
Norra Malmens begravningskassa.	Begravningshjelp.	Snickaren J. P. Johansson m. fl.	1871 ^{1,10}	5	250	482	—	En direktion. ⁸⁸⁾	
Kalmar stifts lärare- och lärarinnekårs sjuk- och begravningshjelpsförening.	Sjuk- och begravningshjelp.	Stiftets lärarekär.	1890 ^{10,2}	11	252	388	—	En styrelse af 5 personer. ⁸⁹⁾	
f) Pensionsfonder.									
Kalmar stads handlandeborgares enke- och pupillkassa.	Understöd till aflidne delegares enkor och barn samt till fattiga delegare.	Åtskilliga handlande.	1839 ^{2,1}	32	3,683	84,844	—	En direktion.	
Kalmar handverksborgares d:o d:o.	Utdelande af pensioner.	Okändt.	1843 ^{23,2}	—	1,004	40,734	—	Särskild styrelse.	
Arbetsklassens (f. d. enke- och pupillkassa, numeral) pensionskassa.	Gratisutdelning åt delegares enkor.	D:o.	1843 ^{21,1}	1	30	3,523	—	Drätselkammaren.	
Wijkska fonden.	Gratisutdelningar till prestenkor och stipendier åt studerande.	P. Wijk, kansliråd.	1823 ^{22,2}	27	2,686	101,453	—	Domkapitlet.	

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
Lindbäckska fonden.	Pensioner till prestenkor och akademiska stipendier.	Lindbäck, prost.	1828 ¹¹ / ₈	4	300	7,109	—	Domkapitlet.	
Linnerhjelmiska pensionsfonden.	Pensioner till ogifta, ofrälse fruntimmer.	H. M. Linnerhjelms, fröken.	1853 ²¹ / ₄	6	150	3,144	—	D:o.	
Lovisa Franséns pensionsmedel.	Pensioner åt prestenkor.	I. Fransén, prost.	1864 ¹¹ / ₈	2	100	2,185	—	D:o.	
Ekmaniska fonden.	D:o åt fattiga enkör.	A. Ekman, tullförvaltare.	1785 ⁵ / ₅	6	167	2,548	—	Domkyrkorådet.	
Ahlbergiska testamentsfonden.	Understöd till enka eller ogift dotter efter tjänsteman vid länstatsen eller magistraten.	Kristina Ahlberg, mamsell.	1857 ¹¹ / ₁₁	1	62	1,500	—	Magistraten.	
Elfströmska pensionsfonden.	Pensioner åt prestenkor och pupiller.	A. G. Elfström, prost.	1880 ²² / ₁₂	72	1,056	21,975	—	Stiftets presterskap och domkapitlet.	
Resbyfonden.	Pension åt prestenka eller pupill.	L. F. Runkrantz, kommissionär.	1876 ² / ₇	—	—	1,700	—	D:o d:o.	
Handelsföreningens pensionsfond.	Pensioner åt obemedlade köpmän, deras enkör eller barn.	Åtakilliga köpmän.	1889 ¹⁸ / ₈	4	400	11,044	—	Direktionen för Kalmar handelsborgares enka- och pupillkassa.	
g) Pensionskassor.									
Presterskapets enskilda enka- och pupillkassa i Kalmar stift.	Pensioner åt ecklesiasatike tjänstemäns enkör och barn.	Ecklesiasatike tjänstemän i stiftet.	1845 ¹⁰ / ₂	79	4,432	60,621	—	Presterskapet och domkapitlet.	⁸⁰⁾
Kalmar sjökaptensers enka- och pupillkassa.	Pensioner åt sjökaptensers enkör och barn.	Sjökaptener i Kalmar.	1840 ²⁰ / ₇	40	1,341	41,879	—	En direktion.	⁸¹⁾
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Svederska testamentsfonden.	Allmän välgörenhet.	Helena Sveder, enka.	Okändt.	—	—	1,215	—	Magistraten.	
Kalmar stifts bibelsällskap.	Spridning af biblar.	M. Stagnelius, biskop.	1818 ⁴ / ₁₁	—	81	12,599	—	En styrelse.	
Kalmar läns fängvårdsförening.	Understöd åt frigifna fångar.	Landshöfdingen G. J. Edlestam m. fl.	1885 ⁶ / ₇	3	140	1,337	—	D:o.	
Fosterländska föreningen i Kalmar.	Befordrande af sparsamhet.	D:o d:o.	1879 ¹⁷ / ₈	108	297	3,063	—	D:o.	
Landstingets nödhjulsfond.	Lindrande af allmän nöd.	Enskilda personer.	1873	—	—	7,338	—	Kalmar läns Södra landsting.	
Kalmar allmänna spar- och lånekassa.	Förvaltande af delegares besparingar och utlemnande af lån mot ränta åt delegare.	J. Johansson, blockmakare, m. fl.	1891 ⁴ / ₁	78	524	5,690	—	9 delegare i kassan.	
				Summa	1,422	59,629	1,657,731	300,583	
C. I Vesterviks stad.									
a) Stiftelser för egenlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dyl.									
Cederflychtska stiftelsens fond.	Fattigunderstöd i Vesterviks, Hallingebergs, Vesterrums och Gladhammars kommuner.	Anna Hansdotter Cederflycht, enkefru.	1748 ⁸ / ₁₁	—	1,600	37,506	—	En direktion af 5 ledamöter.	
Ahlgrenska fonden.	Understöd till fattiga enkör.	Elisabeth Ahlgren, enkefru.	1798 ²⁷ / ₈	7	100	1,686	—	Magistraten.	
Pihlska d:o.	Hjelp och understöd åt stadens mest behöfvande fattige, helst af borgare, deras enkör och barn.	Pehr Pihl, guld- och silfverarbetare.	1808 ²¹ / ₁₁	10	103	1,822	—	D:o.	
Bäckmanska donationsfonden.	Att lemna understöd åt fattiga sjömansenkör.	Erik Bäckman, apotekare.	1854 ¹⁵ / ₁₀	3	75	3,365	—	Särskild direktion.	
Laugska donationen.	Understöd till behöfvande qvinnor af borgareklassen.	Didrik Lang, ekonomidirektör.	1839 ¹⁰ / ₇	1	25	518	—	Fattigvårdsstyrelsen.	
Dickmanska fonden.	Understöd åt 4 behöfvande qvinnor af ståndspersonsklassen.	Christian Dickman, grosshandlare.	1787 ¹¹ / ₈	4	75	1,500	—	D:o.	
Rehnborgska d:o.	Halftva afkastningen till behöfvande, andra hälften kapitaliseras.	Svante Rehnborg, f. d. fabrikör.	1849 ² / ₂	—	82	7,380	—	D:o.	
Sofia Lönnbergs fond.	Af räntan utbetalas understöd till 2 välfredjade, ogifta och mest behöfvande qvinnor af borgareklassen; öfverskottet kapitaliseras.	Sofia Lönnberg, mamsell.	1862 ¹⁰ / ₁	2	100	3,249	—	D:o.	
J. M. Olssons d:o.	Understöd åt 2 af samhällets fattiga fruntimmer.	J. M. Olsson, skeppsredare.	1853 ³ / ₈	2	75	1,500	—	D:o.	

Fru Beata Rudins fond.	Understöd åt behöfvande fruntimmer.	Beata Rudin, enkefru.	1858 ^{16/1}	3	291	6,048	—	Fattigvårdsstyrelsen.
Kyrkoherden Möllstedts stiftelse.	Understöd åt fattiga och sjukliga personer.	Maria Möllstedt, enkefru.	1879 ^{20/7}	7	437	10,000	—	Do.
Ulrika Lönnbergs donationsfond.	Understöd åt 4 fattiga ogifta kvinnor af borgerligt stånd.	Ulrika Lönnberg, mamsell.	1867 ^{20/8}	4	232	5,000	—	Do.
Charlotta Fredrika Fröströms donation.	Understöd åt 6 ogifta, välfredjade, öfver 30 år gamla kvinnor, som icke åtnjuta fattigunderstöd.	Anders Erik Fröström, kyrkoherde.	1881 ^{21/1}	6	45	1,000	—	Do.
Emma och Johan Dahlmans donationsfond.	Till fattiga enkör.	J. E. Dahlman, bokhandlare, och h. h.	1878 ^{9/4}	1	901	18,400	—	Do.
C. D. Perrys gåvofond.	Do do.	C. D. Perry.	1886 ^{26/1}	—	—	2,904	—	Do.
<i>b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>								
Locardie de Marés donationsfond.	Uppfostringshjelp åt någon medellös flicka af ståndspersonsklassen.	Locardie de Maré, fröken.	1873	1	200	4,030	—	Drätselkammaren.
J. J. Westerståhls d:o.	Uppfostringsbidrag.	Johan Jakob Westerståhl, telegrafkommisarie.	1866 ^{20/10}	—	285	6,000	—	Do.
Vesterviks jultomtar.	Beklädnad af fattiga barn.	Telegrafkommisarien K. G. Bergin m. fl.	1881 ^{7/12}	30	600	4,600	—	En styrelse.
<i>c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning.</i>								
Enkefru Gustafva Sandbergs stipendiifond.	Understöd för bildande af byggmästare.	Gustafva Sandberg, enkefru.	1860 ^{2/10}	1	60	2,986	—	Kyrkoherden, borgmästaren och lärare vid läroverket.
Slöjdskolofonden.	Slöjdskola i Vestervik.	Enkedrottning Josefine, arf furstarne Oscar Fredrik och Nikolas August.	1864 ^{2/8}	—	—	59,100	34,000	Särskild direktion.
Licæniiska fonden.	Stipendier åt lärjungar vid högre allmänna läroverket.	Didrik Licænius, rådmän.	1711 ^{2/2}	1	5	136	—	Läroverkskollegium.
F. d. Minuteringsbolagets i Vestervik stipendiifond.	Akademistipendier.	Ett bolag.	1858 ^{14/1}	1	100	2,117	—	Do.
Gåfvomedels stipendiifond.	Do.	Okänd.	1868 ^{4/2}	1	100	2,722	—	Do.
Hallströmska donationsfonden.	Stipendier och premier vid högre allmänna läroverket.	C. E. Hallström, biskop.	1861 ^{2/4}	87	1,768	36,427	—	Do.
F. d. Utminuteringsbolagets donationsfond.	Halvva röntan tillfaller slöjdskolan för flickor och andra hälften Fruntimmersföreningens småbarnsskola.	Bolaget för utminuterung och utskänkning i Vestervik.	1856 ^{17/3}	—	40	1,020	—	Skolrådet.
<i>d) Stiftelser för sjukvård.</i>								
Biskop Hallströms sjukvårdsfond.	Till fattiga sjukas lasarettsvård.	C. E. Hallström, biskop.	1860 ^{7/7}	—	375	9,810	—	Fattigvårdsstyrelsen.
<i>e) Sjuk- och begravningskassor.</i>								
Begravningsällskapet nr 1.	Begravningshjelp.	Gelbgjutaren G. Nylander m. fl.	1843 ^{22/8}	16	1,580	4,581	—	En styrelse af 6 medlemmar. ⁹²⁾
Do nr 2.	Do.	Fabrikören P. A. Norstedt m. fl.	1851 ^{28/3}	15	1,500	7,235	—	Do do. ⁹³⁾
Do nr 3.	Do.	Kakelugnsmakaren E. P. Höök m. fl.	1866 ^{1/6}	12	1,200	4,735	—	Do do. ⁹⁴⁾
Do nr 4.	Do.	Mästerlotsen J. A. Lindbäck m. fl.	1869 ^{4/7}	14	1,400	11,225	—	Do do. ⁹⁵⁾
Do nr 5.	Do.	Kassören Carl A. Björkroth m. fl.	1877 ^{26/3}	16	1,600	11,257	—	Do do. ⁹⁶⁾
<i>f) Pensionsfonder.</i>								
Handlandes i Vestervik pensionsinrättning.	Pensioner åt aflidne delegares enkör och barn.	Vesterviks handlande borgare.	1847	9	4,050	103,665	—	En styrelse af 5 personer.
Handlandes och handelsbiträdens i Vestervik d:o.	Pensioner åt handlande och handelsbiträden.	Handlande och handelsbiträden i Vestervik.	1880	16	1,760	36,386	—	Do do.
Mobergska fonden.	Pension till ogift dotter af ståndsperson.	J. M. Moberg, handlande.	1819 ^{12/5}	1	29	754	—	Magistraten.
Fähræiska d:o.	Pensioner till enkör och oförsörjda döttrar inom vissa ståndsklasser.	Kaptenen Abr. Fähræus och hans fru.	1828 ^{2/6}	8	255	6,079	—	Do och presterskapet.
Carl G. Mæchels gåvofond.	Pensioner åt paupes honteux.	Handlanden Carl G. Mæchels arvingar.	1874 ^{1/6}	1	50	1,000	—	Drätselkammaren.
Enkefru Gustafva Sandbergs pensionsfond.	2 pensioner åt paupes honteux.	Enkedrottning Josefine, arf furstarne Oscar Fredrik och Nikolas August.	1861 ^{2/3}	2	165	3,000	—	Do.
Ulrika Lönnbergs d:o.	Pensioner åt fruntimmer, tillhörande paupes honteux.	Ulrika Lönnberg, mamsell.	1871 ^{12/9}	8	825	18,827	—	Pastor och kyrkoråd.

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärknings.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
h) Andra stiftelser och inrättningar.									
Hallströmska donationsfonden.	Till byggande af en ny kyrka eller reparation af den gamla.	C. E. Hallström, biskop.	1862 ¹⁰ / ₂	—	—	254,401	49,617	Kyrkorådet.	
			Summa	290	22,088	693,971	83,617		
D. I Vimmerby stad.									
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux och dyl.									
Enkefru Viktoria Nybergs testamentsfond.	Räntan utbetalas till ett medellöst fruntimmer.	Viktoria Nyberg, prestenska.	1877 ⁵ / ₈	1	60	1,000	—	Drätselkammaren.	
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.									
Bergska fonden.	Årliga räntan utdelas bland de fattigaste och mest förtjenta skolgossar.	Johan Berg, pistolsmed.	1828 ²⁵ / ₇	2	22	500	—	Läroverkskollegium.	
Viktoria Nybergs donationsfond.	Årliga räntan tillfaller någon behöfvande, hoppgifvande yngling vid Vimmerby elementarläroverk.	Viktoria Nyberg, prestenska.	1877 ⁵ / ₈	4	104	2,409	—	D:o.	
Meurlingska stipendiefonden.	Stipendium åt en fattig, flitig och välartad gosse vid d:o.	Maria Zeboldt, född Meurling, enkefru.	1880 ²⁰ / ₉	2	45	1,000	—	D:o.	
d) Stiftelser för sjukvård.									
Lorens Ählströms testamentsfond.	Räntan skall användas till höjande af stadsläkarens lön.	Lorens Ählström, handlande.	1857 ²¹ / ₉	—	—	9,710	—	Drätselkammaren.	
e) Sjuk- och begravningskassor.									
Vimmerby sjukhjelps- och begravningsfond.	Hjelp till sjuka eller af kroppsskada träffade medlemmar äfvensom bidrag till afliden medlems begrafning.	Åtskilliga näringsidkare.	1877 ² / ₁₂	8	242	5,052	—	En styrelse af 5 medlemmar.	⁹⁷⁾
Goodtemplarlogen Örnas sjukhjelpskassa.	Sjukhjälp åt medlemmar.	Goodtemplarlogen.	1884 ¹⁴ / ₂	14	159	600	—	D:o af 3 d:o.	⁹⁸⁾
f) Pensionsfonder.									
Vimmerby sprithandelsbolags fond till befordran af insättning i lifräntestalt för medellösa barn.	Motsvarar benämningen.	Sprithandelsbolaget.	1878 ⁸ / ₁	—	—	1,976	—	Drätselkammaren.	
N. Lincks testamentsfond.	Räntan utbetalas årligen såsom pension till någon orkeslös iufödd stadsbo, såsom borgare, borgarenska eller borgaredotter.	N. Linck, sjökaptan.	1862 ²⁰ / ₁₁	1	60	2,028	—	D:o.	
			Summa	32	692	24,275	—		
E. I Oskarshamns stad.									
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.									
Oskarshamns barnhem.	Fattiga barns vård och underhåll.	M. L. Bursie.	1874 ²⁷ / ₄	8	1,243	11,555	3,300	En styrelse af 5 ledamöter.	

c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning.

Stipendiefonden.	Utdelande af stipendier vid Oskarshamns läroverk.	Oskarshamns spritvarublag m. fl.	1876 ²² / ₁₂ 1877 ¹² / ₇	13	120	4,381	—	Läroverkskollegium.
Läroboksfonden.	Anskaffande af nödiga läroböcker åt fattiga och litiga lärjungar vid d:o.	Oskarshamns spritvarublag.	1875 ²⁷ / ₁₂ 1876 ²² / ₁₂	15	64	2,884	—	D:o.
Svenska flaggstipendiet.	Att utdelas såsom premium till de lärjungar i Oskarshamns läroverks högsta klass, som författat bästa uppsats öfver fosterländskt ämne.	Kollegan J. G. W. Palmberg.	1893 ¹ / ₆	1	6	104	—	D:o.

e) Sjuk- och begravningskassor.

Nykerhetsvännernas allmänna sjukkassa.	Ömsesidig hjälp vid medlemmars sjukdom och vid dödsfall.	E. o. kammarskrifvaren Axel Severin m. fl.	1892 ¹ / ₆	3,040	62,685	10,003	—	En styrelse af 5 ledamöter.	99)
Oskarshamns arbetareförening.	Sjuk- och begravningshjälp.	Arbetsförmannen J. Wiesselblad m. fl.	1882 ²⁰ / ₇	73	1,390	1,415	—	D:o d:o.	
Oskarshamns templears sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	—	1890	29	695	1,636	—	D:o d:o.	100)
Nya sjuk- och begravningsföreningens i Oskarshamn kassa.	D:o d:o.	Handl. S. E. Petersson m. fl.	1888 ¹⁰ / ₁₀	45	994	1,357	—	D:o af 4 d:o.	101)
Goodtemplarnes gemensamma sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Spinnmästaren C. A. Nilsson m. fl.	1885 ²⁴ / ₅	23	589	313	—	D:o af 5 d:o.	102)
Tvåhundrafempersonföreningen.	D:o d:o.	Handlanden S. E. Petersson m. fl.	1876 ¹⁰ / ₉	40	1,230	1,309	—	D:o af 3 d:o.	103)
Femtiomannaföreningen.	D:o d:o.	Handlanden E. Bonell m. fl.	1876 ²¹ / ₁₂	7	257	3,025	—	Föreningens styrelse.	104)
Tjugofemmannaföreningen.	D:o d:o.	J. A. Nylander m. fl.	1892 ¹ / ₈	1	13	265	—	En styrelse af 3 ledamöter.	
Oskarshamns allmänna begravningskassa.	Begravningshjälp.	H. Hoffman.	1863 ²² / ₁₀	4	300	1,234	—	D:o d:o.	105)
Understödsförbundet 251 B.W.	Utbetalande af 500 kr. till afidne medlems arvingar.	Muraren N. M. Söderqvist m. fl.	1890 ¹³ / ₂	1	500	2,171	—	D:o af 5 d:o.	106)
Lifförsäkringsföreningen 301.	D:o af högst 1,500 kr. till afidne medlems rättsinnehafvare.	F. O. Löfgren.	1886 ² / ₁₀	2	2,740	7,103	—	Föreningens styrelse.	107)

g) Pensionskassor.

Oskarshamns stads enke- och pupillkassa.	Utdelande af pensioner åt frånfallne delegares enkor och barn.	J. Carlstedt, Th. Darin m. fl.	1858 ²³ / ₂	22	2,063	42,169	—	En direktion af 5 ledamöter.	108)
Oskarshamns fartygsbefälhafvares och skeppares d:o.	Utdelande af årlig pension åt afidne delegares enkor.	J. P. Landgren m. fl.	1865 ²⁹ / ₈	25	1,428	31,953	—	D:o af 6 d:o.	109)
		Summa		3,349	76,317	122,578	3,300		

F. I Borgholms stad.

b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.

Borgholms barnhem.	Fattiga och oförsörjda barns uppfostran.	Åtskilliga samhällsmedlemmar.	1867 ²⁴ / ₉	3	157	3,994	822	Kyrkoherden, 2 kyrkovårdar och 4 af kyrkostämman valda damer.
--------------------	--	-------------------------------	-----------------------------------	---	-----	-------	-----	---

d) Stiftelser för sjukvård.

Understödsfonden för behövande badgäster.	Understöd till medellösa bättre badgäster.	Lagmanskan Augusta Palme.	1881 ¹⁸ / ₈	—	—	2,234	—	Kyrkoherden och medlemmar af badsällskapet.
Senapskornet.	D:o till behöfvande badgäster.	Grefvinnan H. Stackelberg m. fl.	1885 ⁷ / ₈	33	668	2,162	—	D:o och 4 valda badgäster.

e) Sjuk- och begravningskassor.

Borgholms sjuk- och begravningshjelpskassa.	Sjuk- och begravningshjälp till delegare.	Samhällsmedlemmar.	1883 ¹⁶ / ₁₀	16	270	—	—	Fyra valda personer.	110)
---	---	--------------------	------------------------------------	----	-----	---	---	----------------------	------

f) Pensionsfonder.

J. F. Casperssons donationsfond.	Insättning i lifvåteanstalt och för fattiga.	Häradshöfding J. F. Caspersson.	1877 ¹¹ / ₂	10	50	1,000	—	Drätselkammaren.
----------------------------------	--	---------------------------------	-----------------------------------	----	----	-------	---	------------------

Tab. 7. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning under år 1895		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1895.		Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkingar.
				till nedanstående antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Kapital. Kronor.	Deraf värde af fastigheter. Kronor.		
<i>g) Pensionskassor.</i>									
Borgholms pensionskassa.	Pension till delegare.	Samhällsmedlemmar.	1883 ^{19/10}	2	100	2,952	—	Kyrkoherden, stadsstyrelsens ordförande och valda medlemmar.	
<i>h) Andra stiftelser och inrättningar.</i>									
Luthersminnet.	Kyrkans inre prydnad samt befordran af kyrkligt lif.	Kyrkoherden J. M. Lindstedt m. fl.	1883 ^{10/11}	—	—	129	—	Kyrkoherden och 2 kyrkvårdar.	
			Summa	64	1,245	12,471	822		
Anmärkingar.									
<p>¹⁾ Fondens storlek år 1895 8 tunnor råg. Utdelning 32 kappar råg. — ²⁾ Utdelning kommer enligt stiftelsens bestämmelse att ega rum först den 30 juni 1901. — ³⁾ I utdelningen ingår värde af biblar med 7·38 kr. — ⁴⁾ Utdelning ännu ej skedd, då fonden först år 1895 vid gifvarinnans död öfverlemnats. — ⁵⁾ År 1895 utdelades 77 kbfot råg, 77 kbfot korn och 75 kbfot potatis. Stiftelsens storlek: $\frac{1}{2}$ mtl nr 8 Broby i Hagby socken. — ⁶⁾ Stiftelsens storlek är icke känd, beroende på ännu ej afslutad utredning af stiftarens bo. — ⁷⁾ Ej i verksamhet i anseende till kassans otillräcklighet. — ⁸⁾ Fonden är stäld på tillväxt. — ⁹⁾ I hemmet hafva 5 barn erhållit vård, hvarjemte till 56 barn utdelats klädespersedlar. — ¹⁰⁾ I hemmet hafva vårdats årligen 3 å 6 flickor. — ¹¹⁾ År 1895 inföto i delegareafgifter 184 kr. — ¹²⁾ D:o 402·25 kr. — ¹³⁾ D:o 637·55 kr. — ¹⁴⁾ D:o 751·53 kr. — ¹⁵⁾ D:o 641 kr. — ¹⁶⁾ D:o 1,667·15 kr. — ¹⁷⁾ D:o 407·85 kr. — ¹⁸⁾ D:o 474 kr. — ¹⁹⁾ D:o 1,756·50 kr. — ²⁰⁾ D:o 643·25 kr. — ²¹⁾ D:o 554·50 kr. — ²²⁾ D:o 1,039·63 kr. — ²³⁾ D:o 760·91 kr. — ²⁴⁾ D:o 110 kr. — ²⁵⁾ D:o 576 kr. — ²⁶⁾ D:o 741 kr. — ²⁷⁾ D:o 700 kr. — ²⁸⁾ D:o 274·25 kr. — ²⁹⁾ D:o 642·06 kr. — ³⁰⁾ D:o 106·50 kr. — ³¹⁾ D:o 416·25 kr. — ³²⁾ D:o 1,231 kr. — ³³⁾ D:o 757·50 kr. — ³⁴⁾ D:o 677 kr. — ³⁵⁾ D:o 525·50 kr. — ³⁶⁾ D:o 63 kr. — ³⁷⁾ D:o 730 kr. — ³⁸⁾ D:o 615·50 kr. — ³⁹⁾ D:o 204·20 kr. — ⁴⁰⁾ D:o 998·63 kr. — ⁴¹⁾ D:o 237 kr. — ⁴²⁾ D:o 21 kr. — ⁴³⁾ D:o 152·25 kr. — ⁴⁴⁾ D:o 218 kr. — ⁴⁵⁾ D:o 715 kr. — ⁴⁶⁾ D:o 277 kr. — ⁴⁷⁾ D:o 547 kr. — ⁴⁸⁾ D:o 245 kr. — ⁴⁹⁾ D:o 263·27 kr. — ⁵⁰⁾ D:o 279·94 kr. — ⁵¹⁾ D:o 287·50 kr. — ⁵²⁾ D:o 683·76 kr. — ⁵³⁾ D:o 686·75 kr. — ⁵⁴⁾ D:o 457·41 kr. — ⁵⁵⁾ D:o 339 kr. — ⁵⁶⁾ D:o 377·51 kr. — ⁵⁷⁾ D:o 420 kr. — ⁵⁸⁾ D:o 1,230·75 kr. — ⁵⁹⁾ D:o 603·70 kr. — ⁶⁰⁾ D:o 559·19 kr. — ⁶¹⁾ D:o 307·33 kr. — ⁶²⁾ D:o 92·25 kr. — ⁶³⁾ D:o 119·46 kr. — ⁶⁴⁾ D:o 222·50 kr. — ⁶⁵⁾ D:o 608 kr. — ⁶⁶⁾ D:o 659·42 kr. — ⁶⁷⁾ D:o 1,543·20 kr. — ⁶⁸⁾ D:o 500 kr. — ⁶⁹⁾ D:o 750 kr. — ⁷⁰⁾ D:o 465·25 kr. — ⁷¹⁾ D:o 752·88 kr. — ⁷²⁾ D:o 756·62 kr. — ⁷³⁾ D:o 580·50 kr. — ⁷⁴⁾ D:o 360 kr. — ⁷⁵⁾ D:o 546·25 kr. — ⁷⁶⁾ D:o 33·50 kr. — ⁷⁷⁾ D:o 262·34 kr. — ⁷⁸⁾ D:o 1,671·40 kr. — ⁷⁹⁾ Den i förra femårsberättelsen upptagna Beyerska pensionsfonden vid Ottenby stuteri öfverlemnades, enligt donators föreskrift, vid stuteriets nedläggande till frimurarelogen i Kalmar. — ⁸⁰⁾ Fastigheterna bestå af $\frac{1}{2}$ mtl Tjustgöl och ^{80/887} mtl Hökhult. — ⁸¹⁾ Utdelning sker endast hvar femte år och utdelades år 1891 2,687·50 kr. till 5 personer. — ⁸²⁾ I anseende till bristande kännedom om stiftelsens ändamål har räntan under mansåldrar tilldelats kommunens gemensamma kassa. — ⁸³⁾ Under år 1895 inköptes af fondens medel och utdelades biblar till nattvardsungdom för 40·81 kr. — ⁸⁴⁾ Räntan uppbäres af barnhemmet. — ⁸⁵⁾ Fonden utgöres af 25 kronors årlig afgäld af Orrefors jernbruk. — ⁸⁶⁾ Stiftelsen grundar sig på Kungl. Kanslikollegii bref angående inrättande af ett nytt stipendium af de från Flerohopps bruk utsökta restantier. — ⁸⁷⁾ År 1895 inföto i delegareafgifter 184 kr. — ⁸⁸⁾ D:o 316·75 kr. — ⁸⁹⁾ D:o 372 kr. — ⁹⁰⁾ D:o 1,541·29 kr. — ⁹¹⁾ D:o 168 kr. — ⁹²⁾ D:o 1,373·25 kr. — ⁹³⁾ D:o 1,331·50 kr. — ⁹⁴⁾ D:o 1,451·75 kr. — ⁹⁵⁾ D:o 2,396·71 kr. — ⁹⁶⁾ D:o 2,912·25 kr. — ⁹⁷⁾ D:o 108·25 kr. — ⁹⁸⁾ D:o 153·90 kr. — ⁹⁹⁾ D:o 87,682·20 kr. — ¹⁰⁰⁾ D:o 707·49 kr. — ¹⁰¹⁾ D:o 1,733 kr. — ¹⁰²⁾ D:o 473·83 kr. — ¹⁰³⁾ D:o 1,577·61 kr. — ¹⁰⁴⁾ D:o 252·65 kr. — ¹⁰⁵⁾ D:o 486 kr. — ¹⁰⁶⁾ D:o 753 kr. — ¹⁰⁷⁾ D:o 3,291 kr. — ¹⁰⁸⁾ D:o 585·97 kr. — ¹⁰⁹⁾ D:o 2,071·98 kr. — ¹¹⁰⁾ D:o 197·75 kr.</p>									

Stockholm 1898. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.